

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΒ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1985 | ΑΡΙΘ. 11

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

I'

19. Γενική μορφολογία και δεοντολογία τῶν διαλόγων τῆς Ἐκκλησίας.

ιστ) Οἱ ἐκπρόσωποι καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ διαμορφώνουν τὰ διάφορα εἶδη τοῦ διαλόγου ποτέ δὲν πρέπει νὰ ὀδηγοῦνται σὲ σύγχυσι τῶν ὁρίων τοῦ καταφατισμοῦ καὶ ἀποφατισμοῦ. Μὲ τὴν σύγχυσι αὐτὴ μπορεῖ νὰ συμβῆ μετάστασις καὶ τοῦ διαλόγου ἀπ' τὸν ἐνδοκοσμικὸ χῶρο τοῦ καταφατισμοῦ, ὅπου μόνο εἶναι δυνατὴ ἡ χρῆσις τοῦ λόγου, πρὸς τὴν ὑπερβατικὴν καὶ ἀπρόσιτην στὸν λόγο περιοχὴν τοῦ ἀποφατισμοῦ, ὅπου ἡ μὲν οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι τελείως ἀπροσπέλαστη, τὸ δὲ ὄργανο γιὰ τὴ μέθεξι τῶν προσιτῶν στὸν ἄνθρωπο καὶ μεθεκτῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν καὶ γιὰ τὴ θεία ἔλλαμψι καὶ προσοικείωσι τοῦ ἀκτίστου θαβωρείου φωτὸς εἶναι ὄχι ὁ «καθαρὸς λόγος», ἀλλ' ἡ βιωματικὴ ἐμπειρία καὶ ἡ ἄμεση ἐσωτερικὴ θέα.

Ἐπίσης εἶναι δυνατὸν οἱ Χριστιανοὶ ἐν ὀνόματι μονομεροῦς καὶ ἀποκλειστικῆς προσκολλήσεως στὸν ἀποφατισμὸν νὰ συρρικνῶνουν, ἀποδυναμώνουν ἢ καὶ νὰ καταργοῦν τὸν διάλόγόν τους στὸ χῶρο τοῦ καταφατισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως ἔχει τὴ θέσι του στὸν προσιτὸν στὴν ἀνθρωπίνην διάνοια τομέα τῶν ἐνδοκοσμικῶν καὶ ἱστορικῶν συναρτήσεων τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἱστορία τῆς πατερικῆς σκέψεως καὶ διδαχῆς ἀποδεικνύει, ὅτι εἶναι ἀνα-

γκαῖος ὁ ἐκάστοτε συγχρονισμένος ἀπολογητικὸς διάλογος πρὸς ἀντίκρουσι τῶν ἐν ὀνόματι τῆς ἐνδοκοσμικῆς ἐπιστήμης ἢ λογικῆς παραλόγων αἰτιάσεων καὶ ἐπιθέσεων ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἐφ' ὅσον ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία ἐναρμονίζει καταφατικὸν καὶ ἀποφατικὸν χαρακτήρα, εἶναι ἄδικο νὰ κατηγοροῦνται ὡς σχολαστικίζοντες ἀρνητὲς τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ὅσοι, στηριζόμενοι στὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιχαλοῦνται καὶ τὴ μαρτυρία ἀστρονόμων ἢ φυσικῶν ἢ βιολόγων ἢ ἱατρῶν ἢ ψυχολόγων κ.λπ. ὄχι γιὰ νὰ εἰσδύσουν λογικῶς στὸ ἀπροσπέλαστο «ὑπὲρ λόγον» μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος ἢ τοῦ προαιωνίου σχεδιασμοῦ τοῦ «χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου» (Ρωμ. ιστ', 25) μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀντικρούσουν τοὺς «παρὰ λόγον» ἰσχυρισμοὺς τῶν πολεμίων τῆς πίστεως ἢ γιὰ νὰ ἐπαναλάβουν τὴν ὄχι «παρὰ λόγον», ἀλλὰ «κατὰ λόγον» ἀλήθεια ὅτι «οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ» (Ψαλμ. ιη', 1) ἢ ὅτι «τὰ ἀόρατα Αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης» (Ρωμ. α', 20) ἢ ὅτι «πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεὸς» (Ἐβρ. γ', 4) ἢ ὅτι «ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους» (Α' Κορ. ιγ', 12).

ιζ) Ὁ διάλογος, ποὺ πρέπει νὰ διεξάγεται πάντοτε σὲ πλαίσια ἀληθινῆς ἐλευθε-

ρίας και μεγάλης προσωπικής ύπευθυνότητας, δεν έχει καμιά σχέση με τους μηχανισμούς της προπαγάνδας και της άπαραδέκτου «πλύσεως του έγκεφάλου», οι όποιοι άποπροσανατολίζουν με διαστροφή και παραμόρφωση της άληθείας. Γι' αυτό οι εκπρόσωποι της Έκκλησίας ποτέ δεν πρέπει να παρασύρονται σε συνεργασία με τυραννικά καθεστώτα, που χρησιμοποιούν τους μηχανισμούς αυτούς.

ιη) Έάν στους διαλόγους της Έκκλησίας, ως μαρτυρεί το παράδειγμα των Πατέρων, δεν αποκλείεται ή χρήση λεπτού «χιούμορ» ή λεπτής στηλιτευτικής είρωνείας εις βάρος του κακού, της άμαρτίας και της κακοδοξίας, άντιθέτως πρέπει να αποκλειώνται ή δηκτική και διαπομπευτική σάτυρα και ή εκδήλωση όργης, εκδικητικής διαθέσεως και μνησικαχίας.

ιθ) Ο διάλογος, που διεξάγεται υπό ασύμπτωτες όπτικές γωνίες ή με κακοπιστία και άποβαίνει άγονος και έριστικός, είναι προτιμότερο να διακόπτεται έγκαίρως, παρά να συνεχίζεται κατά τρόπον, που θίγει την άξιοπρέπεια των συνδιαλεγόμενων. Αυτό δεν σημαίνει, ότι δεν πρέπει με ύπομονή, μακροθυμία, έπιείκεια και άγάπη να συνεχίζονται διάλογοι, για τους όποιους δεν έχει εκλείψει τελείως ή έλπίς να συναισθανθούν την πλάνη τους εκείνοι, με τους όποιους συνδιαλέγονται οι εκπρόσωποι της Έκκλησίας.

κ) Γενικώς ό διάλογος των Χριστιανών, άκόμη και άν καταφεύγη στον άναγκαίο πολλές φορές έπιτιμητικό έλεγχο, είναι γεμάτος από άγάπη και έπιείκεια. Δεν καταντá «χαλκός ήχων ή κύμβαλον άλαλάζον» (Α΄ Κορ. ιγ΄ 1), αλλά πιστοποιεί ότι «ή άγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται, ... ού παροξύνεται, ού λογίζεται το κακόν..., πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα έλπίζει, πάντα ύπομένει» (Α΄ Κορ. ιγ΄, 4-7).

Άξιοσημείωτο είναι ότι ό Έωάννης ό Χρυσόστομος δεν διστάζει να διακηρύξη, ότι ό διάλογος και με αυτούς τους άντιχρίστους αίρετικούς, που θα διεξάγεται όχι από τους «άσθενεστέρους», άλλ' από τους «ίσχυροτέρους και άνεπηρεάστους» όρθοδόξους πι-

στους, πρέπει με κάθε θυσία να συνεχίζεται με άγάπη, λεπτότητα και άβροφροσύνη, άκόμη και εάν οι αίρετικοί άντιδρούν κατά τρόπον άπαραδέκτο:

«Σας παρακαλώ όλους, — λέγει—, να προσπαθήτε, όσον ήμπορείτε, να θεραπεύετε αυτούς (τους αίρετικούς), συζητούντες μαζί τους με εύπροσηγορία και έπιείκεια, όπως άκριβώς θα συζητούσατε με εκείνους, οι όποιοι έχουν πάθει διατάραξη των φρενών και διαπράττουν άνοησίες. Γιατι διαμορφώθηκε σ' αυτούς ή διδασκαλία αυτή από παράλογη έέργεια και το φούσκωμα της διανοίας των είναι μεγάλο. Έκεινα δε τα τραύματα, που προκαλούν φλεγμονή, ούτε άνέχονται επάνω τους έπαφή του χεριού, ούτε ύποφέρουν άγγιγμα λιγώτερο άπαλό. Για τουτό οι σοφοί ίατροί με κάποιο μαλακό σφουγγάρι καθαρίζουν θωπευτικά τις τοιούτου είδους πληγές. Έπειδή λοιπόν και σ' αυτούς (τους αίρετικούς) ύπάρχει φλεγμονή μέσα στην ψυχή, λαμβάνοντας τρόπον τινά με άπαλό σφουγγάρι κατάλληλο και πόσιμο νερό, ως προσπαθούμε να περιορίζουμε το ψυχικό τους οίδημα και να διαλύουμε όλόκληρο το έξόγκωμα. Και εάν ύβρίζουν και εάν λακτίζουν και άν φτύνουν και εάν κάνουν ό,τιδήποτε, να μη έγκαταλείψης το έργο της θεραπείας, αγαπητέ. Όσοι βεβαίως θεραπεύουν άνθρωπο παράφρονα (μανιακό) είναι άνάγκη να ύπομένουν πολλά τέτοια, παρά ταύτα όμως δεν πρέπει να έγκαταλείπουν την προσπάθεια, αλλά γι' αυτά ταύτα άκριβώς (τά πράγματα) πρέπει πάρα πολύ να αίσθάνονται οίκτο και να δακρύζουν γι' αυτούς, διότι τέτοιο είναι το είδος της άσθενείας τους»³⁶.

36. «Παρακαλώ πάντας ύμáς, καθάπερ τους φρενίτιδι περιπεσόντας νόσω και παραπαίοντας, κατά δύναμιν την ύμετέραν πειρασθαι θεραπεύειν μετά προσηθείας και έπιεικειάς αυτοίς διαλεγόμενους. Και γάρ έξ άπονοίας αυτοίς το δόγμα τουτό έτέχθη και πολύ της διανοίας αυτών το φύσημα. Τα δε φλεγμαίνοντα των τραυμάτων ούδè έπιβολήν χειρός άνέχεται, ούδè άφήν ύπομένει τραχυτέραν. Δια τουτό οι σοφοί των ίατρών μαλακήν τινι σπογγίαν τα τοιαύτα καταψήχουσιν ελκη. Έπει ουν και τοούτοις έλκος έστιν εν τη ψυχῃ φλεγμαίνον, ώσπερ άπαλή τινι σπογγίαν προσηγές ύδωρ και πόσιμον σπάντες, ούτω... πειρώμεθα καταστέλλειν αυτών το φύσημα και τον όγκον καθαιρείν άπαντα. Καν ύβρίζωσι, καν λακτίζωσι, καν έμπτύωσι, καν ό,τιούν ποιώσι, μη καταλείψης την ίατρείαν, αγαπητέ. Τους γάρ άνθρωπον παραπλήγα θεραπεύοντας άνάγκη

κα) Στην εισήγησι του υπογραφομένου στο Ε΄ Πανελλήνιο Θεολογικό Συνέδριο, ή οποία αναφερόταν στο θέμα «΄Εκκλησία και Παιδεία», εκτός των άλλων τονίσθηκε ότι ένας «κίνδυνος του διαλόγου συνδέεται με την αισθητική μορφή του. Κάθε διάλογος απαιτεί ένα minimum κάποιας μορφής. Η μορφή αυτή συχνά μπορεί να εκδηλωθῆ ως προσπάθεια για συνήχησι και άρμονία, για συνεννόησι, για συμφωνία και συμβιβασμό με κάθε θυσία, για παραμερισμό κάποιας στενόχωρης για τους άλλους αλήθειας, για την κάλυψι με κάποιον πέπλο λήθης των έσωτερικών συγκρούσεων και αντιθέσεων. Μέσα στην αισθητική αυτή τάσι φωλιάζει ο κίνδυνος του ψευδοῦς ειρητισμοῦ, του συγκρητισμοῦ, του ρελατιβισμοῦ, τῆς σχετικοποιήσεως τῆς αλήθειας. Η ΄Εκκλησία κι εκείνοι, που την εκπροσωποῦν, μέσα στα πλαίσια του έλευθέρου διαλόγου ποτέ δέν πρέπει να εγκαταλείψουν τόν ήγητικό και ανακαινιστικό ρόλο τους· πρέπει πάντοτε να εἶναι φῶς, ἀλάτι, ζύμη. Κατ' έξοχήν ισχύουν γι' αὐτούς οἱ λόγοι του Σωκράτους στον «Κρίτωνα» του Πλάτωνος, κατά τους οποίους «οὐ πάνυ ἡμῖν φροντιστέον τι έροῦσιν οἱ πολλοί, ἀλλ' ὅ,τι ὁ εἷς, ὁ έπαῖων...», ή αλήθεια». Ποτέ ή ΄Εκκλησία δέν πρέπει να δημιουργή την έντύπωσι, ότι για δημαγωγικούς λόγους υποθάλλει τίς αδυναμίες... συνθηκολογεῖ με τους φθοροποιούς παράγοντες ή τηρεῖ στάσι οὐδετερότητος ἀπέναντί τους και επιδιώκει να δημιουργήση κατάστασι συνυπάρξεως και άνεκτής γειτονίας με αὐτούς. Ο Χριστιανός ... δέν πρέπει να άνέχεται να εἶναι οὐραγός μιᾶς έκτροχιασμένης κοινωνίας ή έξάρτημα και τελευταῖος τροχός τῆς κοινωνικῆς άμαξας, που ὀδηγεῖται στον βάλτο ή στον κρημνό, ἀλλά θέλει να προπορεύεται, να εἶναι πρωτοπόρος, σκαπανεύς, κοινωνικός ήγέτης. Τὸ ιδεῶδες του πρέπει να

διαφυλάσσεται ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ και να μεταδίδεται στους νέους άνόθευτο. ΄Επί του προκειμένου ή τυχόν ἀδιαλλαξία του εἶναι ή αὐτονόητη ἀδιαλλαξία του ΄Ελευθερωτοῦ, που δέν άνέχεται κανένα συμβιβασμό με τὰ δεσμά τῆς σκλαβιάς». ΄Επομένως «έντιμότης, σταθερή έπιμονή και άνένδοτη στάσις απαιτοῦνται σήμερα στην αντιμετώπισι του άνησυχρητικοῦ κινδύνου του αποπροσανατολισμοῦ...»³⁷. Σέ πολύ μεγαλύτερο βαθμό και πολύ έντονότερα κάθε εκπρόσωπος τῆς ΄Εκκλησίας πρέπει να έπαναλαμβάνη εἰλικρινῶς τους λόγους, τους οποίους άνειλικρινῶς διετύπωσεν ὁ κατά τὸ μάλλον ή ἥττον αποξενωθείς ἀπ' την ΄Εκκλησία Άνδρέας Λασκαράτος: «΄Εγὼ δέν ἠμπορῶ... να ναναρίσω την κοινωνία μας με τὸ ναρκωτικό νανάρισμα των λαοπλάνων» («Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλониᾶς»).

κβ) Τὰ μέλη και οἱ εκπρόσωποι τῆς ΄Εκκλησίας στους παντός εἶδους διαλόγους των δέν πρέπει μόνο να στηρίζωνται στην προσωπική τους προετοιμασία, μελέτη και έννημέρωσι, κατά την οποία ποτέ δέν πρέπει να λησμονῆται ότι «έπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ έργα Κυρίου άμελῶς» (΄Ιερ. λα' ή μασ. μη', 10), ἀλλά πρέπει επίσης με σύντονη προσευχή να έπικαλοῦνται την θεία βοήθεια και την φωτιστική ένέργεια του άγίου Πνεύματος τόσοσιν γι' αὐτούς τους ίδίους, ὅσον και για τους συνδιαλεγόμενους με αὐτούς. Τὸ "Άγιον Πνεῦμα «βρούει προφητείας, ιερέας τελειοῦ, άγραμμάτους σοφίαν έδίδαξεν, άλιεῖς θεολόγους άνέδειξεν, ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς ΄Εκκλησίας».

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

πολλά τοιαῦτα υπομένειν, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ἀφίστασθαι χρή, ἀλλὰ δι' αὐτὰ μὲν ὅσιν ταῦτα μάλιστα αὐτοῦς ταλανίζειν και δακρύειν χρή, ὅτι τοιοῦτον αὐτῶν τῆς άρρωστίας ἐστὶ τὸ εἶδος» (΄Ιωάννου Χρυσόστομου, Β' λόγος πρὸς Ἀνομοίους περὶ του ἀκαταλήπτου του Θεοῦ, Migne ΄Ε.Π. 48,718). Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ στάσις έναντι των έτεροδόξων κατά Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ἐν Ἀθήναις 1971, σ. 22-23.

37. Πρακτικά Ε΄ Πανελληνίου Θεολογικοῦ Συνεδρίου (3-5 Σεπτεμβρίου 1982), έκδ. Πανελληνίου Ένώσεως Θεολογών, Ἀθήναι, 1984, σ. 121-123.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Μετά την 'Αγάληψιν του Σωτήρος Χριστού εις τους Ούρανοὺς καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐπὶ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, οὗς «ἀγραμμάτους καὶ ἰδιώτας»¹⁷² ἀνέδειξε σοφούς, ἰδρύεται ὑπ' αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία. Τὴν Ἰδρυσιν, ἐξάπλωσιν καὶ καθ' ὅλου δρᾶσιν τῆς ὑπὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων θεμελιωθείσης Ἐκκλησίας ἀναφέρουσιν αἱ Πράξεις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ὁ ἐξόχου εὐθυκρισίας καὶ ἀμεροληψίας ἱστορικὸς τῆς Καινῆς Διαθήκης, εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς, ἐν τῷ εἰρημένῳ ἱερῷ βιβλίῳ παραθέτει μαρτυρίας, ἐφ' ὧν ἀνεπιφυλάκτως θεμελιούται τὸ καθεστῶς τῆς κοινοκτημοσύνης.

Οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυρίου «δεῦτε ὀπίσω μου», ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ¹⁷³ γενόμενοι Μαθηταὶ καὶ συνεχιστὰί τοῦ κοσμοσωτηρίου Αὐτοῦ ἔργου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Μαθηταὶ οἱ ἀποτελέσαντες μετὰ τῶν Ἀποστόλων τὸ σῶμα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς¹⁷⁴, διέθεσαν πάντα τὰ ὑπάρχοντά των ὑπὲρ τοῦ συνόλου τῶν ἀδελφῶν. Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἐμφανίζεται ὡς ἠνωμένη οὐ μόνον ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ λατρείᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως.¹⁷⁵ Ἡ πρώτη χριστιανικὴ κοινότης τῆς Ἱερουσαλήμ ἦτο συνέχεια καὶ ἐπέκτασις τοῦ κύκλου τῶν Μαθητῶν καὶ διετήρησε τὴν κοινοκτημοσύνην καὶ τὰς κοινὰς ἐστιασίας.¹⁷⁶ Οἱ πόροι πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος προήρχον-

το ἐξ ἑκουσίων εἰσφορῶν «τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἀδελφῶν»¹⁷⁷.

Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων διακρίβωσον πληροφoρίαν περὶ σημερινῆς οἰκονομικῆς συμβουλῆς τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα εἰς τὸν δῖον τῆς χριστιανικῆς κοινότητος τῆς Ἱερουσαλήμ. Πωλήσας ἀγρόν, παρέδωκεν ὁλόκληρον τὸ εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὸ κοινὸν ταμεῖον τῆς Ἐκκλησίας: «ὕπαρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων»¹⁷⁸. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ εἶχον τὰς κτήσεις, τὴν τράπεζαν, τὴν σκέψιν, τὰς ψυχὰς κοινὰς, εἰς τοῦτο δὲ τὸ ἔργον ὁ Βαρνάβας συνέβαλε περισσύτερον παντὸς ἄλλου¹⁷⁹.

Τὸ καθεστῶς τοῦτο περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μετὰ τὴν συνήθη διὰ τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης λιτότητα: «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. καὶ δυναμί: μεγάλη ἀπέδιδον τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τῆς Ἀναστάσεως, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς ἕσο: γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκαιμένων καὶ ἐτίθον παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων διεδίδοτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἦν τὰς χρεῖαν εἶχεν»¹⁸⁰.

177. Πράξεων, 11,1.

178. Πράξεων, 4,37. Ὑπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευῖτας νὰ ἔχουν ἰδιοκτησίαν. Βλ. Ἀριθμοὺς, 18,20 καὶ Λευϊτικόν, 10,2. Εἶναι πιθανόν ὅτι αἱ διατάξεις αὗται εἶχον ἀτονήσει μεταγενεστέρως. Ἦδη καθ' Ἱερουσαλήμ, 39,7, ἱερεὺς ἀγοράζει ἀγρόν. Ἦτος πάλιν ἴσχυον αὗται μόνον διὰ τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ ἱερεῖς καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἐν τῇ διασπορᾷ.

179. Βλ. Παναγιώτου Χρήστου, Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, σελ. 14, Ἀθήναι, 1951.

180. Πράξεων, 4, 32-35. Πρβλ. Πράξεων, 1,15. 2, 44-45. 6, 1-7.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 296 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

172. Πράξεων, 4,13.

173. Ματθαίου, 4,19. Λουκᾶ, 5,19.

174. Πράξεων, 1,15 καὶ 2,1 ἐξ.

175. Βλ. Σάββα Ἀγουρίδου, Ἡ κοινοκτημοσύνη ἐν τῇ πρώτῃ Ἐκκλησίᾳ, Θεσσαλονίκη, 1963, σελ. 3.

176. Βλ. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Β' ἐκδόσις, σελ. 58, Ἀθήναι, 1959.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω παραγράφου ἐγγυρότατα πληροφορούμεθα, ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Κυρίου ἐν τῇ νεοπαγεῖ Ἐκκλησίᾳ ἤγουντο πρὸς ἀλλήλους διὰ θερμότητος ἀγάπης καὶ ἐξῶν ἐν πλήρει ὁμοιοῖα πρὸς ἀλλήλους. Τὸ ὅλον σῶμα τῶν πιστῶν ἐφαίνετο ἐμφυχοῦμενον ὑπὸ ἐνὸς πνεύματος. Οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Κυρίου ἦσαν πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' εἰς κατὰ τὴν καρδίαν¹⁸¹. Οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι ὀπαδοὶ τοῦ Κυρίου συναμωφώθησαν ἀπολύτως πρὸς τὴν ἐντολὴν Αὐτοῦ, ἣν ἀπαθήσαντων ἔδωκεν εἰς τοὺς Μαθητάς Του «ἵνα ἀγαπῶσιν ἀλλήλους»¹⁸², καὶ πρὸς τὴν μνημειώδη ἀρχιερατικὴν Αὐτοῦ προσευχὴν, ἐν ἣ παρακάλει τὸν Οὐράνιον Πατέρα Του, «ἵνα ὡς ἐν»¹⁸³.

Ἡ φράσις «ἀπαντα κοινὰ» ἀπέδωκε ὁ «λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου»¹⁸⁴, διότι ὑπὸ τῶν εἰδικῶν διαφόρων ἐρμηνεύετα. Κατ' ἄλλους ὁ ἱερός Λουκᾶς ὑπὸ τὴν εἰρημένην φράσιν ἐννοεῖ «κοινὰ ἐν τῇ χρήσει: τῆς ἰδιοκτησίας, οὐχὶ δὲ κατ' ἀνάγκην καὶ ἐν τῇ κατοχῇ αὐτῆς. Καίτοι οὐφίστατο κοινότης ἀγαθῶν ἐν τινι ἐννοίᾳ, δὲν ἰσχυρίσθησαν περὶ αὐτῆς οἱ Ἀπόστολοι: ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον χαρακτηριστικὸν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Εὐρίσκομεν παραγγέλματα ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς, ἅτινα σαφῶς ἀναγνωρίζουσι τὴν διαφορὰν πλουσίου καὶ πτωχοῦ καὶ διαγράφουσι τὰ εἰδικὰ καθήκοντα ἐκάστης τάξεως. Ἐκαστος ἐχρησιμοποιοῖ τὴν ἰδιοκτησίαν του ὡς ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν πάντων. Οὕτω δὲ δὲν ἐκράτησε κομμουνιστικὸν τι: σύστημα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ὑψηλότερον τι, ἡ μεταξὺ τῶν ἀτόμων θασιλεία τοῦ πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐξ ἧς καὶ συμπεριεφέροντο πρὸς πάντας τοὺς πνευματικούς ἀδελφούς ὡς γὰ ἦσαν οὗτοι ἀδελφοὶ καὶ κατὰ σάρκα καὶ κατὰ πνεῦμα»¹⁸⁵. Ἡ φράσις τῶν Πράξεων: «ἦν αὐτοῖς ἀπαντα τὰ κτήματα κοινὰ καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ἑαυτοῦ ὑπαρχόντων ἔλεγε ἐἶδον εἶναι...» καταγράφει πᾶσαν ἐννοίαν ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. «Θὰ ἀπετέλει σοβαρὰν ἀντίφασιν ἐν τῇ Γραφῇ ἡ ἐκδοχὴ, ὅτι: ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἀνεγνώρισε δικαίωμα ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας εἰς τὸν Ἀνανίαν ἐπὶ τοῦ πωληθέντος χωρίου... Δὲν ἐλέγχθη ὅθεν εἰς τὸν Ἀνανίαν ὅτι: τὸ πωληθὲν ἦτο ἰδικόν του μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτι ἦτο οὗτος ἀπολύτως ἐλεύθερος γὰ τὸ κατέχει εἴτε ὡς ἀκίνητον, εἴτε ὡς χροῖμα, ὅπως δὲν θὰ ἦτο θεοκίως δυνατὸν γὰ εἶναι μέλος τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν «εἶχον ἀπαντα κοινὰ». Ἐφ' ὅσον ὁμοῦς ἐλευθέρως προσῆλθε καὶ ἐγένετο μέλος τῆς Ἐκκλησίας, εἶχε καθήκον γὰ προσφέρει εἰς αὐτὴν ὀλόκληρον τὸ χωρίον ἢ τὴν ἄξιαν του καὶ γὰ μὴ κατακρατήσῃ ἔστω καὶ μέρος αὐτῆς»¹⁸⁶.

181. Βλ. καὶ Παναγιώτου Τραμπέλα, Ἰγμόνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, σελ. 169, Ἀθήναι, 1955.

182. Ἰωάννου, 15,17.

183. Ἰωάννου, 17,11.

184. Α' Πέτρου, 2,7. Βλ. καὶ Ἀθανασίου Γ. Σιμαίκη, Ἡ κοινωτικὴ μοσὸν ἐστὶν Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ, ἐν «Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ», σελ. 134-139, Ἀθήναι, 1981.

185. Βλ. Παναγιώτου Τραμπέλα, ἐνθ' ἂν. σελ. 170.

186. Βλ. Ἀναστασίου Πιερῆου, ἐνθ' ἂν., σελ. 150, καὶ Ἀθανασίου Γ. Σιμαίκη, ἐνθ' ἂν., σελ. 134-135. Περὶ τῆς αὐ-

τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου (354-407) σχολιάζων τὸ χωρίον, παρατηρεῖ: «...Εἶπε δὲ Πέτρος. Οὐχὶ μένον σοι ἔμνε καὶ πραθὲν ἐπὶ τῇ σοὶ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; Τουτέστι. Μὴ γὰρ ἀνάγκη τις ἦν καὶ θία; μὴ γὰρ ἄκοντες ὑμᾶς ἔλκομεν;... Διατί γὰρ φησὶ τοῦτο πεποιήκας; ἤθελες ἔχειν; Ἔδει: ἔχειν ἐξ ἀρχῆς καὶ μὴ ὑπόσχεσθαι: γὺν δὲ λαθῶν μετὰ τὸ ἀγκθέσθαι, μείζονα τὴν ἱεροσυλίαν εἰργάσθω... Τί τοίνυν ἐποίησας αὐτὰ ἱερά καὶ τότε ἔλαβες;»¹⁸⁷. Κατὰ τὴν κατηγορηματικὴν διδασκαλίαν τοῦ κατ' ἐξοχὴν σχολιαστοῦ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, μετὰ τὴν ἐλευθέραν συμμετοχὴν εἰς τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν καὶ τὴν εἰς αὐτὴν ἀνάθεσιν τῶν πάντων, ἐγένοντο ταῦτα οὐ μόνον κοινὰ ἀλλὰ καὶ ἱερά. Οὐδὲν ὅθεν δικαίωμα ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῶν πρώτων κυρίων τῶν ἀπέμεινεν ἐπ' αὐτῶν. Ὁ ἐλευθέρως καὶ ἀδιάστως προσερχόμενος εἰς τὴν ἀρτισύστατον Ἐκκλησίαν αὐτομάτως παρητατο πάσης ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ ἐλευθερία¹⁸⁸ ὡς πρὸς τὴν προσέλευσιν ἢ μὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου, ἦν οὐδ' Αὐτὸς ὁ Θεὸς παραβιάζει¹⁸⁹, ἀποτελεῖ οὐσιῶδες μέρος τοῦ ἀγεφυρωτοῦ χάσματος μεταξὺ τοῦ ἀληθοῦς χριστιανικοῦ κοινωτισμοῦ καὶ τοῦ ἀθέτου καὶ ὕλιστικοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἡ περὶ κοινωτικμοσύνης παράδοσις τοῦ Λουκᾶ ἐνισχύεται ἐκ τοῦ ὅτι: ἡ κοινότης, ἣτις περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰς τὰς Πράξεις¹⁹⁰, λίαν πιθανῶς θὰ διεφύλαξεν ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ἰδικτέρως τὰ ἐξαίροντα τὴν «πτωχείαν», καταδικάζοντα δὲ τὸν πλοῦτον καὶ ἐκθύμως συνιστῶντα τὴν αὐταπάρνησιν. Ὁμοίως αἱ διηγῆσεις τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων περὶ τοῦ χορτασμοῦ τῶν «πεντασχιλίων»¹⁹¹ καὶ τῶν «τετρασχιλίων»¹⁹² ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, οἱ Μακαρισμοὶ ὡς οὗτοι: ἀπαντῶσι παρὰ τῷ Λουκᾶ¹⁹³, ὠρισμένοι ἐκ τῶν παραβολῶν ὡς ἡ τοῦ κεκοιμημένου θησαυροῦ καὶ τοῦ πολυτίμου μαργαρίτου¹⁹⁴, ἡ συζήτησις πρὸς τὸν πλοῦτον γενίσχον¹⁹⁵ καὶ τὰ περὶ ὀμοιῶν τῆς

στηρᾶς τιμωρίας τοῦ ζεύγους Ἀνανίου καὶ Σαπφείρης ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου λόγω τῆς ψευδοῦς αὐτῶν δηλώσεως, ὁμιλεῖ καὶ τὸ Ἐγγειρίδιον Πειθαρχίας, ἀλλ' ἡ προβλεπομένη τιμωρία εἰς τοὺς ψευδῶς δηλοῦντας τὰ περιουσιακὰ αὐτῶν στοιχεῖα εἶναι ἐπιεικῆς.

187. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ὁμιλία IB' εἰς τὰς Πράξεις, MPG., 60, 99-101.

188. Ματθαίου, 16,24: «εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι». Γαλάτας, 5,13: «Ἵμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί! μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆς σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις».

189. Ματθαίου, 19,21. Ἰωάννου, 5,6.

190. Πράξεων Ἀποστόλων, Κεφάλαια Α'-ΣΤ'.

191. Ματθαίου, 14, 13-21. Ἰωάννου, 6, 1-14. Μάρκου, 6, 35-44. Λουκᾶ, 9, 10-17.

192. Μάρκου, 8, 1-10. Ματθαίου, 15, 29-39.

293. Λουκᾶ, 6, 20-23.

194. Ματθαίου, 13, 44-46.

195. Ματθαίου, 19, 16-26.

πλήρους αφιερώσεως και αὐταπαρνήσεως τῶν Μαθητῶν¹⁹⁶ καὶ «ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ» καὶ «ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ»¹⁹⁷, θὰ ἀπετέλεσαν τὴν ἀφορμὴν καὶ τὸ κίνητρον πρὸς δημιουργίαν κοινότητος ὡς ἦτο ἡ ἀρχέγονος ἐκείνη κοινότης τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ ἐπεκράτει τὸ καθιερωθὲς τῆς κοινοκτημοσύνης. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω διηγήσεων, αἰτινες ἀσφαλῶς θὰ ἀπετέλεσαν ἰσχυρὸν ἄμα δὲ καὶ ἀποφασιστικὸν κίνητρον δημιουργίας κοινότητος, ἐν ἣ τὰ πάντα θὰ ἦσαν κοινά, ὁ Χριστιανισμὸς ἰδιαίτερος τῆς Παλαιστίνης εἶχε τὸ μοναδικὸν προνόμιον εὐρέσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης τύπου ἐταιρικής ὁργανώσεως. Οἱ Ἑσραῖοι εἶχον ἀπὸ τῶν μέσων τῆς Β' π.Χ. ἑκατονταετηρίδος ὁργανώσιν, οὕτως εἰπεῖν, σοσιαλιστικὴν. Σήμερον περὶ τῆς αἰρέσεως τῶν Ἑσραίων, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης¹⁹⁸ γινώσκωμεν ἀσυγκρίτως πλεῖον ἐκείνων ἅτινα ἐγνωρίζομεν ὅσασι τῶν μαρτυριῶν τοῦ Ἰωσήπου¹⁹⁹ (Α' καὶ Β' μ.Χ. αἰών), τοῦ Φίλωνος²⁰⁰ (Α' π.Χ. καὶ Β' μ.Χ. αἰών) καὶ τοῦ Πλινίου τοῦ Πρεσβυτέρου²⁰¹ (23 - 79 μ.Χ.). Τὴν κοινοκτημοσύνην τῶν Ἑσραίων συμπληρώνουσι τὸ Ἐγγεῖριδιον Περθεραχίας VI, 19 - 20 καὶ τὸ Σαδωτικὸν Κείμενον XVIII, 12 - 16²⁰². Ἡ ἀδιξιμφοδότητος κοινοκτημοσύνη τῶν Ἑσραίων διέφερε τῆς τῶν χριστιανῶν, διότι ἡ τῶν Ἑσραίων ἦτο κοινῆς κατοικίας, ἐνῷ ἡ τῶν χριστιανῶν περιωρίζετο, κατὰ πάσαν πιθανότητα, μόνον εἰς τὰς κοινὰς τραπέζας.

Αἱ περιπτώσεις τῶν Ἑσραίων καὶ τῶν Θεραπευτῶν²⁰³ τῆς Αἰγύπτου ὑποδοθηθοῦσιν ὅπως ἐγνωσώμεν τὰς δυνατότητας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ κοινωνικὴν ὁργάνωσιν εἰς μικρὰν κλίμακα. Ἡ κοινοκτημοσύνη τῆς πρώτης Ἐκκλησίας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δὲν ἦτο ἀσχετος πρὸς τὰς δυνατότητας οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὁργανώσεως τῆς τότε κοινωνίας, οὕτε ἠδύνατο νὰ ξενίσῃ τινὰ ὡς φαινόμενον κοινωνικόν, ἀφοῦ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἐξοικειωμένη μὲ τοιοῦτου εἶδους φαινόμενα²⁰⁴.

196. Ματθαίου, 19, 27-30.

197. Μάρκου, 10,28. Βλ. καὶ Σάββα Ἀγουρίδου, ἐνθ' ἄν., σελ. 24-25.

198. Βλ. Μάρκου Σιώτου, Τὰ χειρόγραφα τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, Ἀθήναι, 1961.

199. Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. XIII, 5,9. XV, 10, 4-5. XVIII, 1-5. Ἰουδ. Πόλεμος, II, 8, 2-13.

200) Φίλωνος, QUOD OMNIS PROBUS, LIBER II, 457-459, ὡς καὶ παρ' Ἐδσεβίω Καισαρείας, Εὐαγγελικὴ προπαρσκευὴ Η' ια'. Φίλωνος περὶ τῆς κατὰ τὸν βίον ἀρετῆς τῶν παρ' Ἰουδαίοις τὸ παλαιὸν φιλοσοφούντων, Β.Ε.Π., τόμος 25, σελ. 301-302, Ἀθήναι, 1960.

201. Πλινίου τοῦ Πρεσβυτέρου, Φυσικὴ Ἱστορία, 5,17.

202. Βλ. καὶ Βασιλείου Βέλλα, Τὰ Ἑβραϊκὰ χειρόγραφα τῆς Κοινότητος Δαμασκοῦ, σελ. 52-53, Ἀθήναι, 1961.

203. Οἱ Θεραπευταὶ ἀπετέλουν μυστικὴν αἵρεσιν Ἰουδαίων ἀσκητῶν. Φίλων ὁ Ἰουδαῖος ἐν τῷ ἔργῳ του «Περὶ βίου θεωρητικῆς ἢ περὶ ἱκετῶν» παρέχει τὴν πληροφορίαν, ὅτι ἡ μετὰ τῶν Ἑσραίων καὶ Θεραπευτῶν διαφορὰ συνίστατο κυρίως εἰς τοῦτο: οἱ μὲν πρώτοι ἦσαν ἐξ Ἑβραίων καλούμενοι Ἰουδαῖοι, οἱ δὲ Θεραπευταὶ ἦσαν Ἰουδαῖοι ἐξ Ἑλλήνων, κατώκουν δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Μαρεώτιδος. Διὰ πλεῖον περὶ Θεραπευτῶν ἴδ. Σάββα Ἀγουρίδου, Οἱ Θεραπευταὶ (Ἀνάπτυξιν ἐκ τῆς Θεολογίας), Ἀθήναι, 1967.

204. Βλ. Σάββα Ἀγουρίδου, Ἡ κοινοκτημοσύνη ἐν τῇ πρώτῃ Ἐκκλησίᾳ, σελ. 18,19, Θεσσαλονίκη, 1963. Τοῦ Αὐτοῦ, Οἱ Θεραπευταὶ, σελ. 15-19. 21,22, Ἀθήναι, 1967.

Αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Ἐθνῶν συνδέουσι τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας μετὰ τοῦ κοινῶς δεῖπνου ἀγάπης, μιμούμεναι οὐχὶ τὸ τελευταῖον Δεῖπνον τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῶν Μαθητῶν Του, ἀλλὰ τὴν πράξιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἐπρόκειτο περὶ κοινῶς δεῖπνου τῆς ἀγάπης συνδεομένου μετὰ τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ Ἱεροσολυμητικὴ αὕτη παράδοσις, οὕσα ἴσχυρὰ εὗρεν ἀπήχησιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς διασποράς. Πρὸς τοῦτοις, τὴν ἔκτασιν τῆς κοινοκτημοσύνης μαρτυροῦσι καὶ αἱ «λογίαι»²⁰⁵, αἰτινες διηγεροῦντο εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς διασποράς ὑπὸ τοῦ Παύλου πρὸς ἐπίσχυσιν τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ γενικώτερον διὰ τὸ καθῆκον πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς πάντας. Ὁ Παῦλος ἔγινε τῶν «δοκούντων»²⁰⁶ ἀνέλαθε τὴν μοναδικὴν ὑποχρέωσιν διενεργείας ἐράνων ὑπὲρ τῶν «πτωχῶν»²⁰⁷.

Αἱ περὶ «λογίων» πληροφορίαὶ τοῦ Παύλου, ἀφ' ἐνός μὲν δηλοῦσιν ὅτι αἱ οικονομικαὶ καθ' ὄλου συνθήκαι τῶν μελῶν τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας εἶναι πτωχαί, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκφράζουσι τὴν ἀπαίτησιν τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, ἵνα ἔρχονται ἄρωγοὶ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς αἱ Ἐκκλησίαι ἐκείναι: αἰτινες εὐρίσκονται εἰς κοινωνικὴν κοινωνίαν μετ' αὐτῆς. Ἡ ἀπαίτησις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως παρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς κοινωνικὴν μετ' αὐτῆς κοινωνίαν, ἀδύνατον νὰ στηρίζεται ἀπλῶς εἰς τὰς ἀνάγκας ὀλίγων «πτωχῶν», οὐδ' ἀποτελεῖ ἀπλήν ἀπομίμησιν, ἀνευ ἀποχρῶντος λόγου, τῆς καταβολῆς τῶν διδράχμων ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ Ἰουδαίων. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Σάββαν Ἀγουρίδην ἡ ἐν λόγῳ ἀξίωσις ἐνισχύσεως τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας παρ' ἄλλων Ἐκκλησιῶν, στηρίζεται προφανῶς εἰς τὸ γέγονός ὅτι οἱ «πτωχοὶ» ἦσαν οἱ «ἄγιοι» τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ ὅτι ἡ πτωχεία των εἶχε σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν («εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινωνήσαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργήσαι αὐτοῖς»²⁰⁸). Καὶ ὁ εἰρημνός Καθηγητὴς ἐπιλέγει: «Ἀπαντα τὰ ἀνωτέρω συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ὅτι ἡ εἰκὼν περὶ γενικῆς πτωχείας, ἣν παραδίδει ὁ Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις, εἶναι ἱστορικὴ καὶ οὐχὶ ἰδανική»²⁰⁹.

(Συνεχίζεται.)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

205. Α' Κορινθίους, 16,1: «Περὶ δὲ τῆς λογίης τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὡς περ διέταξα ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Γαλιτίας οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε». Ρωμαίους, 15, 25-27.

206. Γαλάτας, 2,9.

207. Γαλάτας, 2,10: «μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσοῦσα αὐτὸ τοῦτο ποιήσαι». Βλ. καὶ Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἔκδοσις Β', σελ. 58, Ἀθήναι, 1959.

208. Ρωμαίους, 15,27.

209. Βλ. Σάββα Ἀγουρίδου, Ἡ κοινοκτημοσύνη ἐν τῇ πρώτῃ Ἐκκλησίᾳ, σελ. 25-26, Θεσσαλονίκη, 1963.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟ-ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ:

«Ἡ ἀντικειμενικὴ ἔρευνα τῶν πηγῶν τοῦ πολιτεύματος τῶν δύο πρώτων αἰῶνων».

Ὅτι ἡ Χριστιανωσύνη εἶναι διηρημένη ὡς Ἐκκλησία, ἐνῶ εἶναι κατὰ βάσιν ἡνωμένη ἐν Χριστῷ, εἶναι γεγονός λυτηρὸν καὶ ἀπαράδεκτον, ἀφοῦ Μίαν Ἐκκλησίαν ἴδρυσεν ὁ Χριστὸς καὶ ταύτην ἐπεξέτειναν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ὁ Παῦλος.

Ἐντεῦθεν προκύπτει ὀξέως καὶ εὐθέως τὸ πρόβλημα τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως καὶ τῆς λυτρώσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφοῦ ὁ Κόσμος ἐγνώρισε τὸν Χριστιανισμόν ὡς Ἐκκλησίαν κιβωτὸν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς λυτρώσεως.

1. Τὰ προβλήματα ταῦτα τίθενται ὀξέως καὶ ἀπὸ τὰς ποικίλας δηλώσεις, ἀντιδράσεις καὶ σχόλια ὄχι μόνον τῶν Προτεσταντῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Ὁρθόδοξων, οἱ ὅποιοι εἶναι εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν καὶ πρέπει νὰ λάβουν θέσιν ἔναντι τῶν τριῶν κειμένων (μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985), ποὺ διεμορφώθησαν τελικῶς εἰς τὴν Λίμνην τοῦ Περού (Ἰαν. 1985) καὶ δὲ ν ε ἴ ν α ι οὔτε (συγκλίνουσαι: ποῦ;) «δηλώσεις», ὡς κακῶς γράφεται εἰς τὸ κείμενον: Βάπτισμα, Εὐχαριστία, Λειτουργία (ὄχι Ἱερωσύνη), διότι οὐδεὶς Ὁρθόδοξος ἦτο ἐξουσιοδοτημένος νὰ ὑπογράψῃ, οὔτε κείμενα συμφωνίας (Konsensus), δι' ὃ καὶ ὀρθῶς ἀπεμακρύνθη ὁ ἀπαράδεκτος χαρακτηρισμός, διότι τὰ δογματικὰ κείμενα τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι «ἀκριβῆ», ἐνῶ τὰ 3 κείμενα δὲν εἶναι, κατὰ λόγον φυσικόν, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκριβῆ, οὔτε δηλώσεις. Ὁ λόγος εἶναι προφανής: Πρόκειται περὶ κειμένων ποὺ περιέχουν πορίσματα - ἔκθεσιν (Report - Berichte), μὲ τελικὸν συντάκτην Προτεστάντην, συζητήσεων τῶν 305 Ἐκκλησιῶν καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον ὁμολογιῶν - αἰρέσεων καὶ παραφραδῶν τοῦ κατατρυχομένου ὑπὸ τοῦ ὑποκειμενισμοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν ποὺ τὸν ἐδημιούργησαν, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν κατακερματισμὸν τοῦ μέχρι σήμερον εἰς «Ἐκκλησίας», ποὺ δὲν ἔχουν Ἱερωσύνην καὶ ὁμῶς θέλουν νὰ ἔχουν Βάπτισμα καὶ Θ. Εὐχαριστίαν, μὲ τὸ ἐφεύρημα: «κεχειροτονημένον (ἀπὸ ποῖον;) Λειτουργίαν».

Αἱ ποικίλαι ἐκφράσεις τῶν κειμένων, πολλακίς ἀνεπίτρεπτοι, θέτουσιν ἐν ἀμφιβολίᾳ τὴν ἀξίαν καὶ τῶν λεγομένων: π.χ. περὶ τῶν 3 Ἱερατικῶν βαθμῶν (ποὺ ἔχουν ἀνάγκη, «προφανῶς», λόγῳ «μεταρρυθμίσεως»).

Εἶναι περιεργὸς ἀξίως «περὶ ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως λειτουργημάτων» ὑπὸ τῶν ἀληθῶν Ἐκκλησιῶν τ ὠ ν μ ἡ Ἐκκλησιῶν (πρόβλ. ἀνωτέρω). Ἐπάρχουν δὲ αἱ ἀντιφατικαὶ περὶ τούτων σκέψεις (παρ. 23 καὶ 24 τοῦ 3ου κειμένου), ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογοι προτάσεις — ταύτας πρέπει νὰ στηρίξωμεν οἱ Ὁρθόδοξοι — ὡς ἡ «τῆς Ἐπισκοπῆς», ὡς λειτουργίας Ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὄχι βεβαίως «ἐν οἴαδῆποτε μορφῇ», ὡς κάκιστα σημειώνει τὸ 3ον κείμενον. Ταῦτα θέτουν ὀξέως τὸ ζήτημα τῆς οὐσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου τῆς ἀληθείας, τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ Παραδόσει περιεχομένης, δεδομένου ὄντος, ὅτι ἡ Κ.Δ., ὡς Κανὼν (ἤδη τὸν 6' αἰῶνα ἐν μεγάλῳ μέτρῳ ὑπάρχουσα ὡς σῶμα), εἶναι γεγραμμένη ὑπεύθυνος ἱστοριοφιλολογικῆ παράδοσις.

2. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ὡς «Κ α θ ο λ ι κ ἡ Ὁ ρ θ ό δ ο ξ ο ς», συνέχεια δηλαδὴ τῆς Μιάς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὀρθῶς δεσμευμένη μὲ τὰ κείμενα τῶν 2 πρώτων αἰῶνων καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκον. Συνόδων, ὅπου ἐθριάμβευσεν ὁ διάλογος τῆς ἀληθείας καὶ ἡ δημοκρατικὴ ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας, ἔπεται ὅτι, ἐφ' ὅσον ἔχομεν παράδοσιν αὐθεντίας, ὀφειλομεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ κείμενα ὀρθοδόξως, μὴ θέτοντες ἐν ἀμφιβολίᾳ τὴν Ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας. Δὲν θὰ ἐξετάσω τί εἰς ποικίλους ὁμίλους ἐλέχθη καὶ ἐγράφη, διότι δὲν εἶναι τοῦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, ἐλλείψει χώρου.

3. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω σκέψεων περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ διαλόγου, διὰ τὴν π ρ ο π α ρ α σ κ ε υ ἦ ν τοῦ διαλόγου τῆς Ἐνώσεως (ἡ ἔνωσις θὰ προέλθῃ ἀπὸ τοὺς διμερεῖς διαλόγους, ἦτοι δ ι α π ρ α γ μ α τ ε ὑ σ ε ι ς, ἐπισήμων ἐκπροσώπων μεταξὺ 2 Ἐκκλησιῶν, ποὺ ἠμποροῦν νὰ σχηματίσουν μίαν Ἐκκλησιολογίαν διὰ τὴν Ἐνωσιν εἰς τὴν Μίαν Ἐκκλησίαν) πρέπει νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνιχνεύσεως τῆς ἀληθείας περὶ τῆς οὐσίας καὶ μορφῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐνότητος αὐτῆς — τοῦ μεγίστου τούτου προβλήματος — διὰ τῆς φιλολογικῆς καὶ ἱστορικῆς μελέτης καὶ ἐρεύνης τῶν πηγῶν τῶν 2 πρώτων αἰῶνων, ὥστε νὰ σχηματίσωμεν ἐδραϊὰν φιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἐπιστημονικὴν βάσιν περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, οὕσα κατ' οὐσίαν οἰκουμενικῆ,

κατέστη και ἐν τοῖς πράγμασιν τοιαύτη εἰς τὸν Ἑλληνορωμαϊκὸν Κόσμον, διὰ τοῦ ἔργου τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν και τῶν Ἀποστόλων και τοῦ Παύλου, ἐσημάτισε τὴν Κ.Δ. (ἀνωτέρω), ἐνίκησε τὸν κόσμον τῆς εἰδωλολατρείας, τὰς αἵρέσεις και τὰς ἄλλας θρησκείας και τὴν ἐχθρότητα τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους και ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὡς ἐπιτρεπομένη και κατέστη ἡ θρησκεία τοῦ πνεύματος και τῆς ἀγάπης, Ἐκκλησία τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς Οἰκουμένης και ταχέως τῆς Δύσεως. Κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους τὸ Οἰκουμενικὸν Πνεῦμα τοῦ Βυζαντίου και τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰσήγαγον εἰς τὸν πολιτισμὸν και τὴν Ἱστορίαν διὰ τοῦ ἔργου τῶν Θεσσαλονικέων Ἱεραποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου (Θ' αἰών) τοὺς Δυτικούς και ἀργότερον τοὺς Νοτίους και τοὺς Ἀνατολικούς Σλάβους. Ὅμως πρότερον ἤρχισεν ἡ τῆς Ἐκκλησίας διαίρεσις, διὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πνεύματος, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ ὑποκειμενισμοῦ και τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν, ἐνεκα τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν και Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν (863 - 869 και 1054 και 1517). Ὅθεν ἐτέθη ὀξείως τὸ ἐν ἀρχῇ τεθὲν ζήτημα τῆς ἀληθείας, περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν δύο πρώτων αἰώνων και κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἐπιστημονικὸν ζήτημα περὶ τῆς μορφῆς τῆς.

ΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΜΕΝΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

I

1. Ἡ θεώρησις τῶν ἐμποδίων και δι' αὐτῶν τῆς προβληματικῆς τῆς ὀρθῆς προπαρσκευῆς τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν και ὁμολογιῶν κ.λπ. (ποῦ ἀκολουθεῖ). Πρὸς πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς Μιάς, Ἀγίας, Καθολικῆς και Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ πληρεστεροῦ συμβόλου τῆς Πίστεως ὄχι μόνον τῆς Νικαίας + Κωνσταντινουπόλεως ἀλλὰ και ὅλων τῶν Οἰκουμ. Συνόδων —μία ἦτο και πρέπει νὰ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ διαίρεσις και ὁ κατακερματισμὸς εἶναι ἔργα ἀνθρώπινα— πρέπει νὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς μόνης ὀρθῆς γνώμης και μεθόδου τοῦ Διαλόγου, ἀφοῦ πρόκειται περὶ θείου τὴν καταγωγὴν και ἰδρυσιν, ἀλλὰ και ἀνθρωπίνου Ὄργανισμοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1966 ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς διάλογος εἶναι κατὰ λόγον φυσικὸν

διάλογος τῆς ἀληθείας
τῆς ἐν τῇ Κ.Δ. και ἐν τῇ
Ἀποστολικῇ και Ἐκκλησιαστικῇ
παραδόσει περιεχομένης,
ἀλλὰ μετ' ἐπιστήμης ἐκφερομένης.

Και ἡ Κ.Δ. εἶναι τὸ γεγραμμένον τμήμα τῆς Ἀποστολικῆς και Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἱστορικῆς Ἀποκαλύψεως, ἣν με ἱστορικὴν

συνείδησιν ἰσχυρὰν καταγραφείσαν, ἀπὸ ἐμπνευσμένα πρόσωπα, ἀπεδέχθησαν αἱ Καθολικαὶ Ἐκκλησίαι τοῦ 6' αἰῶνος, αἵτινες ἠσθάνοντο ἑαυτὰς ὡς τὴν Μίαν Ἐκκλησίαν.

2. Τοῦτο δέ, διότι ἠσθάνοντο ἑαυτὰς ὡς ζώσας ἐν τῇ ἐνιαίᾳ Παραδόσει: ἐν τῇ ταυτότητι τῆς Πίστεως, τοῖς θεμελίοις τῆς Διοικήσεως (τῇ ἐπισκοπῇ), τῇ λατρείᾳ και εἰς τὸ ἦθος, με κυρίαρχον τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, τῆς ἐν Χριστῷ.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσωμεν δύο γεγονότα: Πρῶτον δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός, ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἐθεωρήθη ἡ Α' Κλήμεντος ὡς Γραφή (πρὸβλ. Π. Κ. Χρήστου, Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τόμος Β', Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 368 - 369), καίτοι ἐπρόκειτο περὶ αὐστηρᾶς μὲν, συμβουλευτικῆς ὅμως («δέξασθε τὴν συμβουλήν ἡμῶν» κεφ. 40-44, 54) ἐπιστολῆς (ὁ ταπεινόφρων προεστὼς τῆς Ρώμης —ἐπίσκοπος ὁ Χριστός— δὲν εἶχε «πρωτεῖον ἐξουσίας», ἀλλὰ ἀγάπης, Ἰγνάτιος, πρὸς Ρωμαίους). Καθ' ἡμᾶς κατετάγη εἰς τὰ ἔγκυρα βιβλία τῆς Κ.Δ. π ρ ο σ ω ρ ι ν ὠ ς, ἐνεκα τῆς πολλαπλῆς σημασίας και βαρύντητός τῆς, διὰ τὴν ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐπισκοπῇ ἐνότητα ἐν «τῇ τάξει» ἱερατείου και λαοῦ —σαφῆς διάκρισις κεφ. 40— ἐν τῇ ἐνιαίᾳ Παραδόσει τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ συνδέονται ἁ ρ ρ ἡ κ τ ω ς και αἰώνιως λειτουργικῶς: ἡ ἀνεξάλειπτος ἀποστολικὴ ἱερωσύνη μετὰ τὸ «κ α θ ι σ τ ἄ ν α» τῶν λειτουργῶν (ἐν τῇ Ἱ. Λειτουργίᾳ) μετὰ σαφῆ ὑπαινωμὸν τῶν 3 ἱερατικῶν βαθμῶν (κεφ. 40) και τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, ἐν δὲ τῇ διευθύνσει «τῆς ἐπισκοπῆς» ἡ ἀ π ο σ τ ο λ ι κ ῆ δ ι α δ ο χ ῆ. Αὕτη φυσικῶς περιορίσθη εἰς τὸν προεστῶτα —τὸν ἕνα κυρίως λειτουργόν— ἐπὶ 200 ἔτη, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τῶν ἐπισκοπῶν - ἐπισκόπων αἱ ἐνοριαὶ μετὰ πρεσβυτέρους, ὄντας πρότερον συλλειτουργοὺς τοῦ προεστῶτος, διαδόχου τῶν Ἀποστόλων (πρὸβλ. Ἰγν. Σμυρν. 8-9, 1) μετὰ πρώτην διαδοχὴν ἐν Ἱεροσολύμοις τοῦ Ἰακώβου (Πράξ. 21, 17-18), γ ν ω σ τ ο ῦ μ ὄ ν ο ν δ ι ἄ τ ο ῦ ὀ ν ὀ μ α τ ο ς (α' ἀρχικῆς μορφῆς τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ). (Πρὸβλ. Γ. Ἱ. Κονιδάρη, Ἀνακοίνωσις ἐν τῷ Π.Σ.Ε.: Περὶ τὸ πρόβλημα τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶναι δυνατὴ συμφωνία εἰς τὸ Λειτουργικὸν [Ἱερωσύνην] και τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, Θεολογία 49 [1978] 752 - 774 [μετάφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ]).

Τὸ δεύτερον γεγονός εἶναι, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ 6' αἰῶνος ἐν ἀμύνη κατὰ τῶν αἵρέσεων εὐρισκόμεναι —κατ' οὐσίαν ἐν τριμετῶν ἀγῶνι— ἐσημάτισαν τὸν πρῶτον Κανόνα, πίστεως και πράξεως: τὴν Κ.Δ. τῆς Ὀρθοδοξίας τῶν Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε.

ΝΑ ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΘΟΥΝ ΤΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ;

ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΗΘΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ *

2. ΚΥΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ.

α'. Κύρια επιχειρήματα δια τήν μετονομασίαν τῶν Κατηχητικῶν.

Ὡς κύρια επιχειρήματα δια τήν μετονομασίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων προβάλλονται συνήθως τὰ ἀκόλουθα:

Πρῶτον. Τὸ νέον πολλάκις ἐντυπωσιάζει. Ἐπομένως καὶ ἡ νέα ὀνομασία τῶν Κατηχητικῶν πιθανώτατα, ἂν μάλιστα εἶναι ἐλκυστική, θὰ προσελκύσῃ περισσότερους νέους καὶ παιδιὰ. Δια τοῦτο καὶ προτείνονται νέα ὀνόματα, ὡς «χριστιανικὲς συντροφίαι», «νεανικὲς συντροφίαι», «παρέες», «ὀμάδες», «ὀμίλου» κ.λ.π.

Δεύτερον. Τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ἔχουν παρεξηγηθῆ ἀπὸ πολλούς, θεωρούμενα ὡς διαμορφώνοντα νοσηροὺς θρησκευτικοὺς τύπους, ἀπεξενωμένους ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τῆς χαρᾶς τῆς ἐν κοινωνίᾳ ζωῆς. Θὰ πρέπη νὰ ἀλλάξῃ ἡ ὀνομασία τῶν δια νὰ μὴ γίνεταί ἐμπόδιον ὁ ὅρος «Κατηχητικὰ Σχολεῖα» δια τήν προσέλκυσιν τῶν νέων εἰς αὐτά. Ἡ παρεξήγησις ὀφείλεται α) εἰς ἄγνοιαν τοῦ τί εἶναι καὶ τί προσφέρουν τὰ Κατηχητικά, β) εἰς τὴν ἐσφαλμένην, με νοσηρὰν νοτροπίαν, λειτουργίαν ὠρισμένων Κατηχητικῶν καὶ γ) εἰς τὴν γενικωτέραν ἐντύπωσιν περὶ ἡ, ἀκριβέστερον, κατὰ τῶν Κατηχητικῶν, ἡ ὁποία ἔχει σχηματισθῆ καὶ διαδοθῆ εἰς εὐρείαν ἐκτασιν ἕνεκα πολλῶν καὶ διαφόρων κατὰ καιροὺς δημοσιευμάτων εἰς τὸν ἡμερήσιον Τύπον κατὰ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, προσεχομένων συνήθως ὑπὸ πολεμίων τῆς Ἐκκλησίας.

Τρίτον. Ἡ λέξις «Σχολεῖον», ἔστω καὶ ἂν προσδιορίζεται ὑπὸ τῆς λέξεως «Κατηχητικόν», δὲν ἤχοι πολὺ εὐχαρίστως εἰς τὰ ὄρα πολλῶν μαθητῶν, ὑπενθυμίζουσα τὸ καθημερινὸν Σχολεῖόν τῶν με τὴν ὑποχρεωτικὴν μελέτην, τὰς ἀπουσίας, τοὺς βαθμούς κ.λ.π.

Ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω προβαλλομένων επιχειρημάτων ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν γενικῶς τὰ ἀκόλουθα.

Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ διαχωρίσωμεν τὰ δύο πρῶτα επιχειρήματα ἀπὸ τοῦ τρίτου. Καὶ τοῦτο, διότι τὰ δύο πρῶτα ἀναφέρονται μὲν γενικῶς εἰς τὸν ὄρον «Κατηχητικὰ Σχολεῖα», κυρίως ὅμως ἀφοροῦν τὴν λέξιν «Κατηχητικά», ὡς συνήθως καὶ χάριν συντομίας ἀποκαλοῦνται τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Ἐνῶ τὸ τρίτον ἐπιχείρημα ἀφορᾷ τὴν λέξιν «Σχολεῖα» καὶ μόνον.

Καὶ ἤδη ἐρχόμεθα εἰς κριτικὴν θεώρησιν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὰ ἐκ ταύτης συμπεράσματα.

β'. Κριτικὴ θεώρησις τοῦ ἐπιχειρήματος: «Τὸ νέον πολλάκις ἐντυπωσιάζει...».

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ νέον ἐντυπωσιάζει. Κατὰ συνέπειαν ἡ ἐνδεχομένη νέα ὀνομασία τῶν Κατηχητικῶν, δι' ὀλίγον χρόνον καὶ καθ' ὅσον θὰ εἶναι νέα, πιθανῶς νὰ προσελκύσῃ νέα παιδιὰ. Δὲν λέγομεν πιθανώτατα ἢ ἀσφαλῶς, διότι προσωπικῶς πιστεύομεν ὅτι ἡ μὴ προσέλκυσιν νέων εἰς τὸ Κατηχητικόν δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ὀνομασίαν τῶν, ἀλλ' εἰς ἄλλους λόγους καὶ δὴ εἰς τὴν μὴ ἀρτίαν²⁵, συνήθως, λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν τοποθέτησιν πολλῶν νέων κατὰ τῆς Ἐκκλησίας²⁶.

Πόσα θὰ εἶναι τὰ παιδιὰ καὶ οἱ νέοι, οἱ ὁποῖοι θὰ προσέλθουν εἰς τὸ ὑπὸ νέαν ὀνομασίαν Κατηχητικόν καὶ κατὰ πόσον θὰ τὸ ἀγαπήσουν καὶ θὰ παραμείνουν εἰς αὐτὸ εἶναι ἄγνωστον. Ἡ παραμονὴ εἰς τὸ Κατηχητικόν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων καί, κυρίως, ἐκ τοῦ περιβάλλοντος²⁷ καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ τέως Κατηχητικοῦ.

25. Ἴσως θὰ ἦτο ἀκριβέστερον νὰ εἴπωμεν «μὲ πολλὰς ἐλλείψεις» ἀντὶ «μὴ ἀρτίαν».

26. Βλ. Κ. Βασάκη, Α. Πανολαρίδη, Α.—Α. Πανολαρίδη, Α. Βασάκη, «Γιατὶ ἀπομακρύνονται οἱ νέοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν; ἐν Ἐκκλησίᾳ», ἐκ. Χριστιανικὸ Ὅμιλου Φοιτητῶν καὶ Ἐπιστημόνων, ἀρ. φύλ. 11, Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 1982, σ. 14-15.

27. Ὅμιλοῦντες περὶ περιβάλλοντος τοῦ Κατηχητικοῦ ἴσως εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι τὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ περιβάλλοντος διαμορφώνουν μὲν κυρίως ἡ προσωπικότης τοῦ Κατηχητοῦ καὶ τὸ ἀδελφικόν - φιλικόν πνεῦμα τὸ ἐπικρατοῦν εἰς τὸ Κατηχητικόν καθ' ὅλου, ἀλλ' αὐτὴ ἐξαρτᾶται οὐκ ὀλίγον καὶ ἐκ τῶν συνθηκῶν λειτουργίας καὶ τοῦ χώρου τῶν συναντήσεων. Μὴ λησμονώμεν ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη Κατηχητικά,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 303 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

Ἐπομένως τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Κατηχητικοῦ ἢ τοῦ τέως Κατηχητικοῦ συμπίπτει μὲ τὸ «πῶς» τῆς λειτουργίας καὶ τὸ «τι» τῆς προσφορᾶς αὐτοῦ καὶ ὄχι μὲ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ.

Δεχόμεθα πάντως ὅτι ὡς πρὸς τὴν πρώτην προσέλευσιν νέων εἰς τὸ τέως Κατηχητικὸν θὰ ἔχη θετικήν τινα ἐπίπτωσιν ἢ μετονομασία. Ἐρωτῶμεν ὅμως. Ἄνὰ πόσα ἔτη θὰ ἀλλάξη ἢ ὀνομασία τῶν Κατηχητικῶν; Κατ' ἔτος, ἀνὰ δύο ἔτη, ἀνὰ τρία; Ἀσφαλῶς, ἂν διαρκέσῃ περισσότερον, ἢ νέα ὀνομασία θὰ παύσῃ νὰ εἶναι νέα καὶ κατὰ συνέπειαν ἢ μετονομασία χάνει τὴν ἀξίαν τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξέυρεσις νέου ὀνόματος, ἢ ἔγκρισις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐπιτροπῶν καὶ τῶν ἀνωτέρων ὑπευθύνων ὀργάνων, Ἀρχιεπισκόπου, Ἱερᾶς Συνόδου κ.λ.π., ἀπαιτεῖ χρόνον, μήπως θὰ πρέπει διαρκῶς ἢ Διεύθυνσις Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἢ ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς Νεότητος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μετονομασίαν τῶν Κατηχητικῶν, καὶ μάλιστα καθ' ὃν χρόνον πολλὰ καὶ ποικίλα προβλήματα ἀφορῶντα τοὺς νέους θὰ παραμένουν ἀνευ ἐπαρκοῦς ἀντιμετωπίσεως;

Ἀκόμη θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἀκόλουθα. Λαμβάνονται ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατὰ μέτρα πρὸς προσέλευσιν νέων εἰς τὰ Κατηχητικά; Τί πράττομεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου Ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, θεολόγοι, κατηχηταί, γονεῖς καὶ πάντες οἱ ἐκτιμῶντες καὶ ἀγαπῶντες τὸ Κατηχητικόν; Ἡ ὀρθὴ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν θὰ πρέπει νὰ λέγῃ: πολὺ ὀλίγα καὶ ἀσφαλῶς ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα, παρὰ τὰς ὑπαρχούσας πολλὰς καὶ ποικίλας δυσχερείας, δυνάμεθα νὰ πράττωμεν πρὸς προβολὴν τοῦ Κατηχητικοῦ. Εἶναι δυνατόν καὶ τὰ μέσα εὐρείας ἐνημερώσεως (ραδιόφωνον, τηλεόρασις, τύπος) νὰ

προβάλουν ἢ μᾶλλον νὰ προβάλλουν τὸ Κατηχητικὸν καὶ ἄλλα εἰδικώτερα καὶ ἀναλόγως τῶν κατὰ τόπους μέσα νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸν ἱερόν σκοπὸν τῆς προβολῆς τοῦ Κατηχητικοῦ, ὡς εἶναι ἡ διακομὴ εἰδικῶν ἐλκυστικῶν ἐντύπων εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς, κατ' οἶκον εἰς ἐκάστην ἐνορίαν καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν νέοι²⁸, ἢ ὀργάνωσις εἰδικῶν ἐκδηλώσεων εἰς ἐκάστην ἐνορίαν πρὸς γνωριμίαν ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν τῶν Κατηχητικῶν ἢ καὶ ἢ μετὰ προσοχῆς, συνέσεως καὶ φόβου Θεοῦ ἐπίσκεψις ὑπὸ ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν Κατηχητικῶν εἰδικώτερον, τῶν χώρων, ὅπου συχναῶς πολλοὶ νέοι.

Ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων καθίσταται προφανές, νομιζομεν, ὅτι ἡ τυχὸν μετονομασία τῶν Κατηχητικῶν ὡς μέσον προσελκύσεως νέων εἰς αὐτὰ θὰ εἶναι τι, καὶ ἂν εἶναι, πολὺ μικρᾶς θετικῆς σημασίας καὶ ἀποδοτικότητος.

Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι ἐνδεχομένως νὰ ἔχη καὶ ἀρνητικὰς ἐπιπτώσεις, ἂν ὄχι εἰς τοὺς ἤδη φοιτῶντας εἰς τὰ Κατηχητικά, πάντως εἰς τοὺς ἀγαθὴν περὶ αὐτῶν ἐντύπωσιν ἔχοντας καὶ βοηθοῦντας τὸ ἔργον των. Ἀλλαγὴ τῆς ὀνομασίας θὰ θεωρηθῇ, ἴσως, ὅτι ὄχι ἀπλῶς δὲν λειτουργοῦν καλῶς τὰ Κατηχητικά, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ὁ θεσμὸς τῶν Κατηχητικῶν δὲν εἶναι ὀρθὸς ἢ εἶναι πεπαλαιωμένος ἢ... ἢ... Ἄλλ' ἤδη, δι' ὅσων γράφομεν, ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα πρὸς μετονομασίαν τῶν Κατηχητικῶν.

(Συνεχίζεται.)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΥΘ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Κατηχητῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τὰ ὅποια λειτουργοῦν εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Ναοῦ, καθ' ὃν χρόνον τελοῦνται Μυστήρια εἰς τὸν κυρίως Ναόν. Θεωροῦνται δὲ ὡς εὐρισκόμενα εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν, ὅσα Κατηχητικά ἔχουν ἰδικὴν των αἴθουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι ὑπόγειος χώρος ὑπὸ τὸν Ναόν ὄχι καὶ τὸσον ὑγιεινός, διαθέτουσαν καὶ στοιχειώδη ψυχαγωγικὰ μέσα ἢ πτωχικὴν τινα βιβλιοθήκην. Εἶναι ὅμως ἐπιβεβλημένη καὶ δυνατὴ ἢ ὑπαρξίς εἰς ἐκάστην ἐνορίαν καὶ δὴ παρὰ, ἢ ἔστω πλησίον, τοῦ Ναοῦ εἰδικῶν αἰθουσῶν διὰ τὰ Κατηχητικά μὲ ἐλκυστικὴν νεανικὴν, εἰς τὰ πλαίσια πάντοτε τῆς ἱεροπρεπείας καὶ σοβαρότητος τοῦ Κατηχητικοῦ, ἐπίπλωσιν καὶ διακόσμωσιν, μὲ πλουσίαν καταλλήλου περιεχομένου βιβλιοθήκην, ποικίλα ψυχαγωγικὰ μέσα (πιγκ πόγκ-σκάκι, κ.λπ.), ὁπτικοακουστικὰ ὄργανα (διὰ προβολὴν φωνητικῶν διαφανειῶν, ἀκρόασις δίσκων κ.λπ.), κ.ἄ. Ἄν θέλωμεν, ὡς Ἐκκλησία, πάντες οἱ ὑπεύθυνοι νὰ ἀποσπασθοῦν οἱ νέοι ἀπὸ τὰ ψυχοσωματικῶς φθοροποιὰ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, «κέντρα διασκεδάσεως», τὰς αἰθούσας δῆθεν «ψυχαγωγίας» καὶ γενικώτερον τοὺς μὴ ὑγιεῖς χώρους, ὅπου συχναῶς πολλοὶ νέοι, θὰ πρέπει νὰ τοὺς προσφέρωμεν τι τὸ θετικόν.

28. Ἐνδεικτικῶς σημειῶνομεν ἐνταῦθα τὰς δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ὀργανουμένας ἐν Ἀθήναις ἐκθέσεις βιβλίου, τὰς ὁποίας ἐπισκέπτονται χιλιάδες νέοι καὶ παιδιῶν. Διατὶ ἐξερχόμενοι οἱ νέοι καὶ τὰ παιδιὰ ἐκ τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν νὰ ἔχουν εἰς χεῖράς των ὠραιότατα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κατὰ τὴν ἐμφάνισιν ἐντυπα προβάλλοντα ἐκδόσεις καὶ συγκεντρώσεις ἐβδομαδιαίας, διὰ νέους κλπ. προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν, ἐξωχριστιανικῶν καὶ δὴ ἀνατολικῶν θρησκευμάτων παραφυσικῶν, μυστικιστικῶν συγκριτικῶν καὶ παραψυχικῶν ὀργανώσεων, ἀντιχριστιανικῶν καὶ ἀθεϊστικῶν ὁμάδων κ.λπ. καὶ νὰ μὴ ἔχουν καὶ μικρόν τι, ἀλλ' ἐλκυστικὸν ἐντυπον προσφερόμενον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰ Κατηχητικά; Θὰ εἶναι πολὺ δύσκολον διὰ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, π.χ., νὰ τυπώσῃ εἰδικὰ ἐντυπα καὶ νὰ διανέμη αὐτὰ εἰς τὸ περιττερόν της εἰς ἐκάστην ἐκθεσιν βιβλίου;

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Λ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Έπί του ύπ' αριθμ. 404/8.5.85 (αριθμ. Σ.Π. 1492/8.5.85) έγγραφου του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών ή ζητούμενη γνώμη μου είναι:

Α'. Κατά την πρόσφατον νομολογίαν του Σ.π.Ε. δλ. 1030/85, 507/83 οί Έφημέριοι δέν είναι διοικητικοί υπάλληλοι αλλά κυρίως πνευματικοί και θρησκευτικοί λειτουργοί αφού τά καθήκοντα και αί αρμοδιότητές τους έχουν κυρίως θρησκευτικό χαρακτήρα ήτοι άσκηση λατρείας συμφώνως προς τους Γ. Κανόνες. Υπόκειται δέ ως έκ τούτου εις «ειδικό καθεστώς» διαμορφούμενον θάσει Κανονικών διατάξεων τής Δ.Ι.Σ. κατά τās έξουσιοδοτικάς διατάξεις των άρθρ. 37 και 38 γ. 590) 77 περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος.

Ως έκ τούτου διά τους Έφημερίους δέν εφαρμόζονται (ως επί διοικητικών υπαλλήλων), τά άρθρα 103 και 104 του Σ)τος και ειδικώτερον τά διά τής διατάξεως του άρθρου 103 παρ. 4 του Σ)τος περί όρων και περιορισμών τής «μεταθέσεως» των (Γνωμ)σις Υπηρεσιακού Σ)λίου προσφυγή εις τό Συμβούλιον τής Έπικρατείας).

Β'. Διά τήν μετάθεσιν των τακτικών Έφημερίων εφαρμόζονται ειδικώς τά όριζόμενα διά τής παραγρ. 7 άρθρον 37 του γ. 590) 77 άνευ οίουδήποτε υπερκειμένου συνταγματικού περιορισμού.

Κατά τήν προειρημένην ειδικήν διάταξιν του νόμου ή μετάθεσις τακτικών έφημερίων γίνεται κατά τά εις τās περιπτώσεις α, β, και γ ειδικώτερον όριζόμενα.

Εις τήν περίπτωσιν β, ό νόμος αναφέρεται εις τήν δικαιοδοσίαν τής Διαρκούς Έρως Συνόδου και, του νόμου μή διακρίνοντος, εις τήν δικαιοδοσίαν τής Δ.Ι.Σ. ανάγεται ή μετάθεσις τακτικού έφημερίου διά πάντα άποχωρώντα λόγον «πρός μεζον τής Έκκλησίας όφελος». Εις τήν έννοιαν του γενικωτέρου όφέλους τής Έκκλησίας περιλαμβάνεται και ή δυσμενής αλλά και ή εύμενης μετάθεσις (ΐδετε και άρθρον 24 παρ. 2 γ. 590/77 διά μετάθεσιν Μητροπολίτου). Διά άμφοτέρας τās περιπτώσεις ό νόμος άξιοί ήτιολογημένην πρότασιν του οικείου Αρχιερέως. Δύναται μάλιστα νά υποστηρηχθῆ ότι ή Δ.Ι.Σ. δυσκόλως δύναται νά μή άποφασί-

ση τήν μετάθεσιν, αφού ό οικείος Αρχιερέως είναι ό καλλίτερον παντός άλλου δυνάμενος νά έκτιμήση τους λόγους οί όποιοι δικαιολογούν τήν μετάθεσιν.

Του νόμου όρίζοντος «μετά ήτιολογημένην πρότασιν του οικείου Αρχιερέως» συνάγεται ότι ό νομοθέτης άξιώνει νά ύπάρχη σαφής και ώρισμένη αιτιολογία έν σχέσει με τους επικαλούμενους λόγους διά τους όποιους ή μετάθεσις παρίσταται έπιβεβλημένη υπό τον νέον Καταστατικόν Χάρτην (γ. 590/77), δέν άξιοῦται «έντοπισμένη» αιτιολογία, ως άπηγείτο υπό τό κράτος ισχύος του άρθρου 41 παρ. 5 του ύπ' αριθμ. 2/1970 Κανονισμού «περί Έρων Ναων και Έφημερίων» διά τήν προβλεπομένην περίπτωσιν κατά τήν όποίαν «ή περαιτέρω έν τῆ ένορία διαμονή αυτών καθίσταται άσύμφορος εις τήν πνευματικήν αυτης (της ένορίας) ζωήν».

Γ'. Κατά συνέπειαν ή μετάθεσις τακτικού έφημερίου έπιτρέπεται κατά τον νόμον νά γίνεται διά πάντα άποχωρώντα λόγον, άφορώντα εις τό συμφέρον τής τοπικής ή τής καθ' όλον Έκκλησίας, ως ένδεικτικώς άναφέρονται αί περιπτώσεις, (μετάθεσις εις κάλυψιν διοικητικών και πνευματικών αναγκών, άναστελέχως - δραστηριοποιήσις τής τάδε τοπικής Έκκλησίας, προκοπή τής ένορίας, άξιοποίησις προσοντούχων τακτικών έφημερίων προς άντιμετώπισιν έκκλησιαστικών αναγκών κ.λπ., πράγματα αναγόμενα εις τήν έκτίμησιν του οικείου Αρχιερέως και τής Δ.Ι.Σ. και έκφεύγοντα τον άκυρωτικόν έλεγχο.

Σημειούται ότι όσάκις ή μετάθεσις, ως έκ του λόγου αυτης, άποτελεί «δυσμενές μέτρον» λαμβανόμενον υπό τής Έκκλησιαστικής άρχής ενεργούσης διοικητικώς, λόγος διά τον όποιον έπιτρέπεται αίτησις άκυρώσεως εις τό Σ.π.Ε. και όχι προσφυγή, έπιβάλλεται ή προηγουμένη άκρόασις του μετατιθεμένου συμφώνως προς τήν γενικήν συνταγματικήν έπιταγήν του άρθρου 20 παρ. 2 του Σ)τος, ή όποία άφορά εις τά άτομικά δικαιώματα των διοικουμένων και όχι εις τά κατά τά άρθρα 103 - 104 δικαιώματα του διοικητικού υπαλλήλου, οίος δέν είναι ό τακτικός έφημέριος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

Η ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Ο απόστολος των Εθνών Παῦλος υπήρξε αναντίρρητα ο μέγας ιεροφάντης του λυτρωτικού έργου και της διδασκαλίας του Χριστού· υπήρξε ο ακαταπόνητος κήρυκας της νέας βιοθεωρίας και κοσμοθεωρίας του Χριστιανισμού· υπήρξε ο αυθεντικός έρμηνευτής της χριστιανικής θεολογίας· υπήρξε ο θεόπνευστος δραματιστής μιας συγκροτημένης αναπτύξεως της χριστιανικής ανθρωπολογίας· υπήρξε ο αφιερωμένος εργάτης που με τον μόχθο του σφυρηλάτησε την μορφοποίησι της χριστιανικής διδασκαλίας σε συστηματικές αρχές ζωής του χριστιανού μέσα στον κόσμο· υπήρξε ή ακατανίκητη άρδευτική πλήμμυρα που πότισε με το «ζών ύδωρ» του Χριστιανισμού την ξηραμένη κοινωνική δομή του έλληνορωμαϊκού κόσμου· υπήρξε το αυθεντικό πρότυπο της σαρκώσεως του Χριστιανισμού στον άνθρωπο· υπήρξε ο πρώτος μετά τον Ένα.

Αν ή αποστολή του περιγράφεται ως κήρυγμα του ευαγγελίου από τα Ίεροσόλυμα ως την Ρώμη, το περιεχόμενο του κηρύγματός του αναλύει στοχαστικά και δελεαστικά, με βάσι το έργο και την διδασκαλία του Χριστού, το έρώτημα: Χριστός και άνθρωπος. Η ανθρωπολογία του Χριστιανισμού αποτελεί πράγματι την σπονδυλική στήλη της διδασκαλίας του, όπως αυτή αποτυπώθηκε στις διασωθείσες επιστολές του, ιδιαίτερα δε στην προς Κορινθίους πρώτη επιστολή του. Με πλήρη συνείδησι ότι «ο λόγος ο του σταυρού τοις μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστίν, τοις δὲ σωζομένοις ὑμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστίν» (Α΄ Κορ. 1,18) κήρυξε με αὐταπάγησι την «μωρία» του κόσμου επειδή «εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας» (Α΄ Κορ. 1,21). Ο χριστιανός άνθρωπος μέσα από την πίστι και την μυστηριακή ζωή της Ἐκκλησίας συσσωματώνεται στον Χριστό, γίνεται σύμφυτος και ὁμοίμιος με τον Χριστό, ζῆ την ζωή του Χριστού, μετέχει στο Πάθος και στην Ἀνάστασι Του και γίνεται μέλος του Σώματός Του. «Ὅτι ἰσχύει γιὰ τὸν χριστιανό, ἰσχύει γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς, ἀδιαφόρως ἐθνικότητας, φύλου, μορφώσεως και κοινωνικῆς τάξεως. Ὅλοι λοιπὸν οἱ χριστιανοὶ ποὺ μετέχουν μέσα ἀπὸ τὰ Ἱ. Μυστήρια, σὴν ζωῆ, τὸ Πάθος και τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ, ἐνσωματώνονται στὸ Σῶμα Χριστοῦ ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα προβάλλεται ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο σὴν Α΄ Κορινθ. ἐπιστολή του με ἰδιαίτερο τονισμό σὴν φράσι: «τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ;...».

Σ' αὐτὴ τὴν χριστοκεντρικὴ ανθρωπολογία θεμελιώθηκε ὄχι μόνο ἡ χριστιανικὴ κοινωνιολογία, ἀλλὰ και ἡ καθ' ὄλου βιοθεωρία του Χριστιανισμού. Σ' αὐτὴ τὴν βάση στηρίζεται, και ἔχι σε αὐτόνομες οὐμανιστικές ἀντιλήψεις του φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ, ὁ περίφημος και πασίγνωστος ὕμνος τῆς ἀγάπης ποὺ περιέχεται σὴν ἐπιστολή προς Κορινθίους (Α΄ Κορινθ. 13, 1-13), γιατί στο ἴδιο σῶμα «εἶτε πάσχει, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἶτε δοξάζεται μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. Ὑμεῖς ἐστε σῶμα Χριστοῦ και μέλη ἐκ μερῶς» (12, 26-27).

Ἡ ὑπό του Θεοῦ δημιουργία του ἀνθρώπου, ἡ θεία ἀποστολή του στον κόσμο και ἡ λύτρωσι του με τὴν ἐνανθρώπησι, τὸ πάθος και τὴν ἀνάστασι του Χριστοῦ στο μυστήριο τῆς Θείας Οἰκονομίας, συνθέτουν τὴν χριστιανικὴ ἀντίληψι γιὰ τὸ μεγαλεῖο του ἀνθρωπίνου προσώπου, ὅπως συστηματικὰ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο και διώθηκε εἴκοσι περίπου αἰῶνες, παρὰ τίς δυσχέρειες και τίς παρεκκλίσεις στον ιστορικό χρόνο ἀπὸ τὸν χριστιανικό κόσμο.

Ο ἀπόστολος Παῦλος προέβαλε, με τὸ κήρυγμά του και τίς ἐπιστολές του, στον παραπαίοντα ἑλληνορωμαϊκό κόσμο ἕνα νέο πρότυπο ἀνθρώπου, τὸν χριστιανό ἀνθρώπο. Ἡ ὑπό του Θεοῦ δημιουργία του ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα» και «καθ' ὁμοίωσι» του Θεοῦ θεμελιώνει τὴν ἱερότητα του ἀνθρωπίνου προσώπου και τὴν ἐνότητα του ἀνθρωπίνου γένους, ποὺ ἔχει στο πρόσωπο του Ἀδάμ τὸν κοινὸ γενάρχη (Α΄ Κορ. 15,45), ὅπως στο πρόσωπο του Χριστοῦ ἔχει τὸν κοινὸ λυτρωτή. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος εἶναι εἰκόνα Θεοῦ και ἔχει σκοπὸ νὰ ὁμοιωθῆ προς τὸν Δημιουργό του, τότε κατανοεῖται ἡ ἱερότητα και τὸ μεγαλεῖο με τὰ ὅποια περιβάλλεται ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο και γενικώτερα ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, λόγω τῆς ἱερότητας του ἀνθρώπου και τῆς ἐνότητας του ἀνθρωπίνου γένους, ἔχει ἀξία καθ' ἑαυτό, δηλ. ἀδιάφορα ἀπὸ γένος, φύλο, μορφῶσι ἢ κοινωνικὴ τάξι, γιατί τέτοιες διακρίσεις εἶναι ἀδιανόητες. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος καταξιώνεται στον Χριστιανισμό ἀδιαφόρως διακρίσεων και με τὴν ἱερότητα μόνο του προσώπου του, τότε ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητας ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἀποτελεῖ πρωταρχικὴ ἐπιταγή του Χριστιανισμού, ἀφοῦ θεμελιώνεται και σὴν ἀπόλυτη παραδοχὴ τῆς ἐνότητας του ἀνθρωπίνου γένους. Οἱ ἀρχές αὐτές ποὺ θεμελιώνουν τὴν ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων, ἐνισχύονται ἀπὸ τὴν διδασκαλία ὅτι ὁ Θεός

έπλασε τόν άνθρωπο απόλυτως ελεύθερο και δυνάμενο νά αποφασίσει άδέσμευτα για τó καλό και τó κακό. Η καθολικότητα του άγαθού της ελευθερίας για κάθε άνθρωπο κάνει τόν χωρισμό του ανθρώπινου γένους, σε διάφορες κατηγορίες ελευθερίας και δουλείας, άδιανόητο. Οί κοινωνικές κατηγορίες της ελευθερίας και της δουλείας είναι άλλωστε της θείκης ελευθερίας του ανθρώπου που θά έξουδετερωθή με την χριστιανική πίστι. Ο άπόστολος Παύλος στην Α΄ προς Κορινθίους έπιστολή του παραγγέλλει χαρακτηριστικά: «δούλος έκλήθη; μή σοι μελέτω' άλλ' ει και δύνασαι ελεύθερος γενέσθαι μάλλον χρήσαι. Ο γάρ έν Κυρίω κληθείς δούλος έστι Χριστού. Τιμής ήγοράσθητε' μή γίνεσθε δούλοι ανθρώπων» (Α΄ Κορ. 7, 21-23). Οί κοινωνικές κατηγορίες ελευθερίας και δουλείας χάνουν τις πραγματικές διαστάσεις τους στην κοινωνική δομή της χριστιανικής κοινότητας, όπου όλα τά μέλη έχουν την ίδια αξία στην συγκρότηση του όρατου σώματος του Χριστού και απολαμβάνουν όλων των άναγκών και θεοδωρήτων στην ανθρώπινη φύση άγαθών, όπως της ισότητας και της ελευθερίας. Ωστόσο στην χριστιανική κοινότητα, που πραγματώνει άμεσα την αποκατάσταση των καθολικών διαστάσεων του ανθρώπινου προσώπου μέσα από την μετοχή του στην χριστιανική πίστι και στην μυστηριακή ζωή της Έκκλησίας, οι έννοιες της ελευθερίας και της ισότητας των ανθρώπων δεν πηγάζουν από τις άπλες αυτόνομες αρχές του φυσικού Δικαίου, αλλά κυρίως και πρωτίστως από την ένότητα του ανθρώπινου προσώπου και από την ένότητα της προελεύσεως του ανθρώπινου γένους, που αποκαταστάθηκε με την συμπερίληψή του στην ανθρώπινη φύση του Χριστού. Μέσα άπ' αυτή την μυστηριακή και μυστική διαδικασία ο χριστιανός άνθρωπος συνειδητοποιεί τις πραγματικές διαστάσεις της ελευθερίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης και της ένότητας του ανθρώπινου γένους και καλείται νά τις διώσει στις πνευματικές τους προεκτάσεις στην κοινωνική και εύχαριστιακή ζωή της Έκκλησίας. Ο άρτος και ο οίνος της Θ. Εύχαριστίας, αίσθητοποίησης της ύλικής δημιουργίας, γίνεται τó σώμα και τó αίμα του Χριστού για την μορφοποίηση της χριστοκεντρικής χριστιανικής κοινότητας, που διώνει την θεία της προέλευση και ταυτότητα στον καθημερινό βίο με άπόλυτο κριτήριο την άγάπη, όπως αυτό περιγράφεται από τόν άπόστολο Παύλο στο 13 Κεφάλαιο της Α΄ προς Κορινθίους έπιστολής: «Και εάν έχω προφητεΐαν και είδω τά μυστήρια πάντα και πάσαν την γνώσιν, και έχω πάσαν την πίστιν ώστε όρη μεθιστάναι, άγάπην δε μή έχω, ουδέν ειμι. Και εάν ψωμίσω πάντα τά υπάρχοντά μου, και εάν παραδω τó σώμα μου να καυθήσομαι, άγάπην δε μή έχω, ουδέν ώφελομαι. Η άγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται, ή άγάπη ου ζηλοΐ, ου περπερεύεται, ου φυσιοΐται, ου άσχημονεί, ου ζητεί τά έαυτής, ου παροξύνεται, ου λογίζεται τó κακόν, ου χαιρεί επί τή άδικία, συγχαίρει δε τή άληθεία... (Α΄ Κορ. 13, 2-6).

Ο ύπέροχος αυτός ύμνος της άγάπης, που αποτελεί την ύπέρβαση κάθε σχετικής έπιταγής δικαίου, δεν άποτελεί θεωρητική διακήρυξη ουμανιστικών αρχών, αλλά τó θαυότερο νόημα της χριστοκεντρικής ένότητας

του χριστιανικού κόσμου, άφου ή άγάπη έκφράζει την ουσία του Θεού («ό Θεός άγάπη έστι») και οι χριστιανοί συσσωματούνται στο σώμα του Χριστού (Α΄ Κορ. 12, 14-25). Με τó πνεύμα αυτό ο άπόστολος των έθνών γράφει προς τους Κορινθίους ότι «ουκ ένι έν ύμιν ουδείς σοφός, ός δυνήσεται διακρίναι άνά μέσον του άδελφου αυτού; άλλα άδελφός μετά άδελφου κρίνεται, και τούτο επί άπίστων; ήδη μέν ουν όλως ήττημα ύμιν έστιν ότι κρίματα έχετε μεθ' έαυτών. Διατί ουχι μάλλον άδικείσθε; διατί ουχι μάλλον άποστερείσθε; άλλα ύμεις άδικείτε και άποστερείτε, και τούτο άδελφούς; ή ουκ οΐδατε ότι άδικοι Θεού βασιλείαν ου κληρονομήσουσι;» (Α΄ Κορ. 6, 5-9).

Οί θεμελιώδεις αυτές προοπτικές της παυλείου διδασκαλίας περί της χριστοκεντρικής ένότητας του ανθρώπινου γένους, όπως και της καθολικότητας της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης των ανθρώπων, έγιναν οι κύριοι πυρήνες του κηρύγματος και της ποιμαντικής δραστηριότητας της Έκκλησίας σ' όλόκληρο τόν ιστορικό της βίο μέχρι σήμερα. Ωστόσο ή παύλειος διδασκαλία, που άναπτύχθηκε στη μακραιώνη πατερική παράδοσι, δεν κατανοήθηκε πάντοτε από την Έκκλησία σ' όλες τις προεκτάσεις της, γι' αυτό και πολλές φορές ή καθολικότητα του κριτηρίου του άποτόλου των έθνών δεν βρήκε άπόλυτη έφαρμογή στις διάφορες πτυχές του ιστορικού βίου της Έκκλησίας.

Είναι όμως γεγονός άναντίρρητο ότι ή ανθρωπολογία του Χριστιανισμού, όπως διακηρύχθηκε σ' όλόκληρο τόν κόσμο από τόν άπόστολο Παύλο, έγινε ή ύπέροχη διδασκαλία για την ένότητα, την αξία και τó μεγαλείο του ανθρώπινου προσώπου. Η διδασκαλία αυτή πρόσφερε τó καθολικό πρότυπο του χριστιανού ανθρώπου, που άναγνωρίσθηκε προσδευτικά ως ή μοναδική πλήρης ανθρωπολογική βάση των χριστιανικών κοινωνιών όλόκληρου του κόσμου και ή μοναδική πηγή δυνάμεως για την μορφοποίηση των χριστιανικών κοινωνιών. Τό παύλειο αυτό πρότυπο, που τονίσθηκε ιδιαίτερα στην μακραιώνη πατερική παράδοσι, σφυρηλατήθηκε με αυθεντικότητα στην καθ' όλου λατρευτική ζωή της Έκκλησίας. Κάθε χριστιανική κοινότητα, άλλα και όλες οι χριστιανικές κοινότητες της Οικουμένης, συγκρότησαν τόν χριστιανικό κόσμο μέσα από την άπόλυτη καταξίωσι του ανθρώπινου προσώπου, για την διαφύλαξη της καθολικότητας του οποίου λειτουργήσε και λειτουργεί ο θεσμός της Έκκλησίας. Αν στην ιστορική πορεία της Έκκλησίας οι καθαρά θεολογικές έριδες και αίρέσεις προβλημάτισαν ή και διέσπασαν τόν χριστιανικό κόσμο, αυτό δεν σημαίνει μείωσι της ανθρωπολογικής άποστολής της Έκκλησίας, γιατί στο βάθος των καθαρά θεολογικών θεμάτων κρυβόταν ο βασικός τους πυρήνας, που δεν ήταν άσχετος από την άγωνία για την διαφύλαξη της άκεραιότητας και της καθολικότητας του ανθρώπινου προσώπου με τις παύλειες διαστάσεις του. Καιρικές ή τοπικές αυθαιρεσίες ή παρεκκλίσεις της Έκκλησίας δεν μπορούν νά μειώσουν την αξία του πάγιου κηρύγματός της για τó ύπέροχο μεγαλείο άλλα και την ένότητα του προσώπου του χριστιανού ανθρώπου. Τό κήρυγμα της Έκκλησίας

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ *

B. ΒΙΒΛΙΚΗ ΕΜΠΕΔΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΕΙΡΗΝΗ».

Μεταξύ τῶν συνωνύμων τοῦ ὄρου εἰρήνη ἀναφέρεται καί τὸ οὐσιαστικὸν δικαιοσύνη. Ἡ δικαιοσύνη εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν συσχετίζεται μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς πίστεως. Τὸ πρόβλημα τῶν Κορινθίων, δηλαδὴ ἡ στάσις τῶν νέων κατὰ τῶν πρεσβυτέρων, ἦτο πρό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 309 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

παρέμεινε διαχρονικὸ κριτήριον γιὰ τὴν ἀθηναικότητα τοῦ ποιμαντικοῦ τῆς ἔργου, ἀφοῦ στηριζόταν στὶς καθολικὲς διαστάσεις τῆς παυλείου ἀνθρωπολογίας. Ἡ παύλειος διδασκαλία, τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ πραγματικότητα κάθε χριστιανικῆς κοινότητος διαμόρφωσαν τὰ ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα, πάνω στὰ ὁποῖα στηρίχθηκε τὸ ἑλληνορωμαϊκὸ Δίκαιο καὶ ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ νομοθεσία τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀφοῦ ἐμπνεύσθηκε ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καὶ νομοθετικὰ καθιέρωσε ὡς ἰδανικὸ πρότυπο ἀνθρώπου τὸν χριστιανὸ ἄνθρωπο, παρὰ τὶς ἀναντίρρητες ἐπιφυλάξεις καὶ τὶς κατὰ καιροὺς παλινδρομήσεις.

Σ' αὐτὲς τὶς ἀρχὲς τῆς παυλείου ἀνθρωπολογίας θεμελιώθηκε ἡ προβολὴ τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας καὶ ἡ καταξίωσις τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας στὸν ἑλληνορωμαϊκὸ καὶ γενικώτερα σ' ὁλόκληρο τὸν χριστιανικὸ κόσμον. Μὲ αὐτὲς τὶς ἀρχὲς οἰκοδομήθηκε ἡ κοινωνία τῶν χριστιανικῶν λαῶν, πού διαμόρφωσε τὰ θεσμικὰ πλαίσια γιὰ τὴν θέσι τοῦ ἀνθρώπου μέσα σ' αὐτή. Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα δὲν μποροῦν νὰ κατανοηθοῦν ἔξω ἀπὸ τὰ θεσμικὰ αὐτὰ πλαίσια πού χαράχθηκαν μὲ βάση τὴν παύλειον προοπτικὴ τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας.

Ὡστόσο, οἱ μετὰ τὴν Γαλλικὴ ἐπανάστασι διακηρύξεις γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα θεωρήθηκαν φυσικὸς ἀπόκοκός τῶν νέων περὶ ἀνθρώπου ἰδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ, πού στὶς ἰδεολογικὲς του δομὲς ἔχει σαφῶς ἀντιεκκλησιαστικὸ χαρακτήρα. Ἔτσι τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου προβλήθηκαν ὡς νέα κατὰκτησις τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν κοινωνιῶν, πού θὰ ἐξουδετέρωνε τὴν ἐπιρροὴ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας στὴ Δύσι. Ἡ στροφή τῆς Ἀναγεννήσεως πρὸς τὴν κλασσικὴ ἀρχαιότητα χωρὶς τὴν γέφυρα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου προετοίμασε τὴν τάσι χειραφετήσεως τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πού σὲ πολλὰς περιπτώσεις στὴν Δύσι καταπάτησε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ὁ Διαφωτισμὸς δραματίσθηκε τὴν δημιουργία ἐνὸς νέου τύπου ἀνθρώπου, πού θὰ ἦταν ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ φόρτισι τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας μὲ τὶς συμβατικὲς ἐκκλησιαστικὲς ἱστορικὲς προσαρμογές.

βλημα πίστεως. Οἱ Κορινθιοὶ ἔπαυσαν νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως ἡ πίστις αὐτῶν ἔναντι τοῦ Θεοῦ εἶχεν ἐξασθενήσει. Αἱ συνέπειαι τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐκδηλοῦνται εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης ἐκ τῆς ζωῆς αὐτῶν (κεφ. 3,4), αἱ ὁποῖαι ἀπουσίαζον ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα τῶν Κορινθίων. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ τρόπος τῆς πολιτείας τῶν μελῶν τῆς κοινότητος δὲν ἦτο σύμφωνος

Ἡ νέα διοθεωρία καὶ κοσμοθεωρία τοῦ Διαφωτισμοῦ, πού δὲν ἀπέριψε τὴν παύλειον δομὴ τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, εἶχε ὡς προϋπόθεσι τὴν ἀπόθησι τῆς Ἐκκλησίας στὸ περιθώριον τοῦ δημόσιου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν λαῶν. Ἔτσι ἡ ἀποδόμησις τοῦ μεσαιωνικοῦ βίου συνεπαγόταν γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῶν νέων ἰδεῶν, τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς μεσαιωνικῆς Πολιτείας καὶ τὴν ἐξουδετέρωσι τῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ δύο αὐτὲς τάσεις τοῦ Διαφωτισμοῦ ὀρίζον τὸ μεταίχμιον στὴν ἀστασίασθη ἀποδοχὴ ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν κόσμον τῆς παυλείου ἀνθρωπολογίας, διότι καταπολεμήθηκαν οἱ πολιτειολογικὲς θέσεις τοῦ ἀποστόλου τῶν ἔθνων καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς χαρακτήρας τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του, στηριζόμενος στὴν χριστιανικὴ ἀντίληψιν γιὰ τὴν ἐνότητα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπινου γένους πού προήλθαν ἀπὸ τὸν ἴδιον δημιουργὸν Θεόν, διακήρυξε τὴν θείαν προέλευσιν καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς πολιτειακῆς ἐξουσίας:

«Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ, αἱ δὲ οὐσαι ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν' οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήψονται. Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ καὶ ἔξεις ἐπαινον ἐξ αὐτῆς. Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν' ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ. οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ' Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν' ἐκδικεῖ εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι' διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν' διὰ τοῦτο καὶ φόρους τελεῖτε' λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν...» (Ρωμ. 13, 1-6).

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΔΡΙΤΣΑΣ

πρός τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας αὐτῶν (κεφ. 3,4).

Οὕτω παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἀποστολικὸς πατὴρ ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς εἰρήνης βασιζόμενος καὶ ἀναφέρεται κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Π. Διαθήκην. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἰς τὸ κεφ. 59 παρουσιάζει μίαν παρομοίαν εἰκόνα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ: «ὄδον εἰρήνης οὐκ οἶδασι» (στιχ. 8) καὶ «ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφέστηκεν» (στιχ. 14). Ὡς αἷτια τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἀναφέρονται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀπεμάκρυνεν τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ (στιχ. 2)¹⁵. Ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ δηλοῖ ὅτι ἡ εἰρήνη εἶναι οὐράνιον δῶρον καὶ προσφέρεται εἰς τοὺς πιστοὺς καὶ ἀφοσιωμένους εἰς τὸ θέλημα Αὐτοῦ.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ εἰρήνη καὶ ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἔννοια στενῶς συνδεδεμένη μεταξὺ των, καὶ ἡ δικαιοσύνη, ὅταν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐκφράζει τὴν τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν καὶ βεβαίωσιν τὴν πιστότητα αὐτοῦ. Διὸ ὁ προφήτης ἀναφέρει: «ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφέστηκεν» καὶ «οὐδεὶς λαλεῖ δίκαια» (στιχ. 4). Τὸ δίκαιον, ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, εἶχε ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τοὺς Κορινθίους καὶ ἡ πίστις αὐτῶν δὲν ἀνεφέρετο εἰς τοὺς γνησίους ἐκπροσώπους τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς ἀρχηγούς οἱ ὁποῖοι ἔζων με ἀλαζονείαν καὶ ἐπροξένουν φιλονικίας καὶ στάσεις εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα (κεφ. 14,1). Διὰ τοῦτο ὁ Κλήμης προτρέπει τοὺς Κορινθίους νὰ προσκολληθῶν καὶ νὰ ἐμπιστευθῶν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι «μετ' εὐσεβείας εἰρηνεύουσιν» καὶ ὄχι εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι «μεθ' ὑποκρίσεως» θέλουν τὴν εἰρήνην (κεφ. 15,1). Οἱ ἀρχηγοὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν αὐτοὺς παρομοιάζονται ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα με τὸν λαὸν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος συμφῶνως με τοὺς λόγους τοῦ προφήτου (Ἡσ. 29,13) διὰ τῶν χειλέων τιμᾶ τὸν Θεόν, ἀλλ' ἡ καρδία αὐτοῦ «πόρρω ἀπέχει» τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐσεβεία του εἶναι ὑποκριτικὴ, διότι στηρίζεται εἰς «ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίας» καὶ ὄχι εἰς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου.

Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου ἀπαιτεῖ ὑπακοὴν καὶ ταπεινοφροσύνην καὶ κατακρίνει τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν. Ὁ Κύριος βοηθεῖ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔναντι τοῦ ποιμνίου Του ἔχουν ταπεινοφροσύνην καὶ καταδικάζουν τὴν ὑπεροψίαν (κεφ. 16,1). Διὰ τοῦτο δίδονται προτροπαὶ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως νὰ δεῖξουν τὰ μέλη τῆς κοινότητος ταπεινοφροσύνην καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς θὰ εἶναι ἡ θεραπεία αὐτῶν ἐκ τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ὑπεροψίας. Διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης τιμωρεῖται ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἔχομεν μίαν ἐσωτερικὴν ἴασιν, ἥτις καὶ ἐκφράζει τὸ νόημα τῆς εἰρήνης. Ἡ εἰρήνη ἀποκαθίσταται διὰ τῆς ἀνήψεως τῆς ζωῆς τῆς ἁμαρτίας καὶ δωρίζεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

15. Ἡσ. 59,2 ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διωστῶσιν ἀνὰ μέσον ὑμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀπέστρεψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν τοῦ μὴ ἐλεῆσαι.

Οὕτως εἶναι δυνατόν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα τῆς Κορίνθου νὰ ἀποκατασταθῆ ἡ εἰρήνη.

Ὡς παράδειγμα «παιδείας εἰρήνης» (κεφ. 16,5) ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὸν πάσχοντα Δούλον τοῦ Ἰαχβέ (Ἡσ. 53,1-12), ὁ ὁποῖος διὰ τῆς θυσίας του ἠλευθέρωσεν τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν ὡς ἀντίτιμον τῆς εἰρήνης. Τὸ κεφάλαιον 53 τοῦ Ἡσαΐου, ὡς εἶναι γνωστόν, εἶναι μία ἀντιπροσωπευτικὴ θέσις τοῦ λυτρωτικοῦ χαρακτήρος τοῦ πόνου καὶ παρουσιάζει ἐρμηνευόμενον μίαν προτύπωσιν τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. Τὸ παράδειγμα τοῦ πάσχοντος Δούλου τοῦ Ἰαχβέ εἶναι παράδειγμα ταπεινοφροσύνης. Ὁ Κλήμης τελειώνει τὸ κεφ. 16, 14-17 ὑπογραμμίζων τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἔφθασε μέχρι θανάτου (Πρβλ. Φιλίπ. 2,8). Εἰς τὸν στίχον 17 τίθεται ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἐρώτημα «εἰ γὰρ ὁ κύριος οὕτως ἐταπεινοφρόνησεν, τί ποιήσωμεν ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ δι' αὐτοῦ ἐλθόντες;». Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τίθεται ἀπὸ τὸν ἀποστολικὸν πατέρα πρὸς τοὺς Κορινθίους διὰ νὰ γίνῃ ἀφορμὴ ὑπακοῆς καὶ ταπεινοφροσύνης πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς κοινότητος. Ἡ ταπεινοφροσύνη ὑπογραμμίζεται εἰς τὰ περισσότερα κεφάλαια τῆς ἐπιστολῆς καὶ θεωρεῖται ἡ βασικὴ προϋπόθεσις τῆς εἰρήνης (Πρβλ. κεφ. 48 καὶ 56).

Ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ 56 κεφ. προτρέπει τοὺς Κορινθίους νὰ ἀναλάβουν ἀγῶνα παιδείας καὶ νὰ μορφώσουν μετὰ τὸ φρόνημα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ὑπακοῆς ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Αἱ ἐνεργεῖαι αὐταὶ τῶν πιστῶν μελῶν θὰ ἐπαναφέρουν τοὺς ἀλαζόνες καὶ ἀπειθάρχους εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι τὸ κριτήριον τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς ἐνότητος τῆς κοινότητος. Ἡ παιδεία καὶ αἱ νοουθεσίαι δὲν θὰ ἔχουν καμμίαν ἄλλην σκοπιμότητα, ἀλλὰ τὰ πάντα θὰ ὑπηρετοῦν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Τὰ ἄτακτα μέλη τῆς κοινότητος θὰ ὑποχωρήσουν πρὸς χάριν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι πρὸς χάριν τῶν ἀνθρώπων (κεφ. 56,1-2). Οὕτως ἡ παιδεία τοῦ θείου θελήματος συσχετίζεται μετὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς εἰρήνης. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πάντα μορφώνει, παιδαγωγεῖ, τιμωρεῖ, ἀλλὰ εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὑπομένουν καὶ ἐλπίζουν εἰς τὴν θεῖαν βοήθειαν. Ὁ Κλήμης ἀναφέρεται εἰς παραδείγματα τῆς Π. Διαθήκης, ἔνθα ἡ παιδαγωγικὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ προσέφεραν εἰς τοὺς δοκιμασθέντας πιστοὺς ὅλα τὰ ἀγαθὰ Του (Πρβλ. Ἰώβ 5,17-26· Ψαλμ. 117, 18· Παροιμ. 3,12 κ.ἄ.).

Ἰδιαιτέρως ὑπογραμμίζεται ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸν Πατέρα, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑπακούει καὶ παραμένει πιστὸς εἰς τὸ θεῖον θέλημα δὲν ἔχει οὐδὲν κακὸν νὰ φοβηθῆ. Οὗτος δύναται νὰ περιφρονῇ τοὺς ἀδίκους καὶ τοὺς ἀνόμους καὶ ποτὲ δὲν θὰ ἔχη νὰ φάβηθῃ οὔτε τὰ ἄγρια θηρία· ἀκόμη καὶ αὐτὰ θὰ διακρινται εἰρηνικῶς (φιλικῶς) πρὸς αὐτόν. Ἡ εἰρήνη θὰ βασιλεύῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του καὶ δὲν θὰ στερεῖται οὐδενὸς ἀγαθοῦ. Οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι εἰλημμένοι ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰώβ (κεφ. 5,17-26). Οὕτως

παρατηρούμεν ότι εις τὸ 56 κεφ. ἡ εἰρήνη ἐκφράζεται ὡς ἰσὺς καὶ σωτηρία δι' ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀποκοτῶν τὸ φρόνημα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ὑπακοῆς πρὸς χάριν τοῦ θεοῦ θελήματος.

Ἡ ὑπακοή ὅμως εἰς τὸ θεῖον θέλημα καὶ ἡ τήρησις τῶν θεῶν ἐντολῶν εἶναι ὁ πυρὴν τρυφῆς κηρύγματος τῶν προφητῶν. Ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἀναφέρει, ὅτι ὁ Κύριος θὰ ἀναστήσῃ ποιμένα τοῦ Ἰσραὴλ τὸν Δαβὶδ καὶ θὰ συνάψῃ «διαθήκην εἰρήνης» μαζί του. Διὰ τῆς διαθήκης αὐτῆς, θὰ ἀπομακρύνῃ τὰ πονηρὰ θηρία εἰς τὴν ἔρημον καὶ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας θὰ δώσῃ «δετὸν εὐλογίας», διὰ τοῦ ὁποίου τὰ δένδρα θὰ καρποφορήσουν καὶ ἡ γῆ θὰ δώσῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ της. Οἱ Ἰσραηλίται θὰ κατοικήσουν εἰς τὴν πατρίδα των «ἐν ἐλπίδι εἰρήνης», διότι θὰ γνωρίσουν «ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν». Οὗτοι δὲν θὰ μείνουν πλέον εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ ὄνειδισμοῦ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος θὰ ἀναστήσῃ αὐτοῖς «φυτὸν εἰρήνης» καὶ θὰ συντρίψῃ τὸν ζυγὸν τῶν Ἐθνῶν (Ἰεζ. 34, 25-31). Ὁ Ἡσαΐας ἐπίσης ἀναφέρει, ὅτι οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ θὰ εἶναι οἱ φορεῖς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης (κεφ. 60,17 «καὶ δώσω τοὺς ἄρχοντας σου ἐν εἰρήνῃ καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ»). Οἱ ἄρχοντες θὰ ἀπομακρύνουν τὴν ἀδικίαν τοῦ λαοῦ καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον κίνδυνος ἐκ τῶν ἐχθρῶν, διότι αὐτοὶ θὰ εἶναι τὸ «σωτήριον» εἰς τὰ τεῖχη τοῦ Ἰσραὴλ (κεφ. 60,18). Ὁ ἴδιος προφήτης παρουσιάζει τὴν «εἰρήνην» ὡς δόξαν τοῦ Ἰσραὴλ (κεφ. 66,12, 18). Οὕτως εἰς τοὺς προφήτας ἡ ἔννοια τῆς «εἰρήνης» ἐκφράζει ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια προσφέρονται εἰς τοὺς πιστούς¹⁶. Οἱ προφήται ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλοι αἱ ἐχθρικοὶ δυνάμεις συντρίβονται καὶ ἐξουθενώνονται¹⁷. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ παραμένει τελικῶς παντοδύναμον καὶ ἡ προσδοκία τοῦ Μεσσοῦ δίδει τὴν ἐλπίδα τῆς πληρότητος τοῦ ἀγαθοῦ τῆς «εἰρήνης». Ἡ διδασκαλία αὐτὴ τῶν προφητῶν περὶ τῆς εἰρήνης εἶναι γνωστὴ εἰς τὸν Κλήμεντα ὁ ὅποιος λαμβάνει παραδείγματα ἐξ αὐτῆς κατὰ πρῶτον, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα τῆς κοινότητος τῶν Κορινθίων, καὶ κατὰ δεύτερον ὁ ἀποστολικὸς πατὴρ βασιλεύει εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, ἰδίᾳ δὲ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀπ. Παῦλον.

Τὸ ἀγαθὸν τῆς εἰρήνης ἀπαντᾷ εἰς ὅλα τὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, διότι αὐτὸ προσφέρεται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ (Λκ. 2,14) καὶ αὐτὸ ἐπίσης ταυτίζεται μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. 2,14). Μία δὲ ἐκ τῶν βασικῶν διδασκαλιῶν τοῦ ἀπ. Παύλου εἶναι ἡ συμφιλίωσις ἢ ἡ «καταλλαγὴ» τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποία ἐκφράζει τὸ νόημα τῆς εἰρήνης. Ὁ ἀπ. Παῦλος

ἐπιδιώκει νὰ συμφιλιώσῃ τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὑπογραμμίζει τὴν ἀξίαν τοῦ θεοῦ θελήματος καὶ τῶν καρπῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Γαλ. 5,22). Εἰς τοὺς καρποὺς ὅμως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ ἀγάπη. Τὴν ἀρετὴν αὐτὴν ἐγκωμιάζει ὁ Κλήμης καὶ ἀναπτύσσει τὴν ἀξίαν τοῦ δεσμοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἡ ἀγάπη δὲν προκαλεῖ σχίσμα, δὲν στασιάζει· πάντοτε ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ὁμόνοιαν καὶ δι' αὐτῆς ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἐτελειώθησαν (κεφ. 49,5).

Τὸ σχίσμα καὶ ἡ στάσις εἰς τὴν κοινότητα τῶν Κορινθίων ἐχρειάζετο τὴν ἀγάπην, ἡ ὅποια «οὐ ζηλοῦ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει (Α' Κορ. 13,4-7). Διὰ τοῦτο εἰς τὸ 49 κεφ. τῆς ἐπιστολῆς του ὁ ἀποστολικὸς πατὴρ ἀναφέρεται εἰς ὅλα τὰ βασικὰ χωρία τῆς Κ. Διαθήκης περὶ τῆς ἀγάπης καὶ παρουσιάζει αὐτὰ ὡς παραδείγματα διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα. Ἡ ἀγάπη θὰ δώσῃ τὴν γενναιότητα νὰ συνειδητοποιήσουν οἱ πρεσβύτεροι τὴν θέσιν των. Ἡ ἀγάπη θὰ γίνῃ τὸ κριτήριον ἐλέγχου καὶ ὅταν κάποιος ἐκ τῶν πρεσβυτέρων διαισθανθῇ ὅτι ἐξ αἰτίας του συνέβη τὸ σχίσμα, τότε ἡ ἀγάπη θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τοὺς κανονικοὺς πρεσβυτέρους καὶ πρὸς χάριν τῆς εἰρήνης τοῦ ποιμνίου νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς ἄλλον τόπον (κεφ. 54). Τὸ κατ' ἐξοχὴν παράδειγμα ἀγάπης, τὸ ὁποῖον προβάλλεται ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος εἰς τὴν ἐπιστολήν του, εἶναι ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὅποια ἐκφράζει καὶ τὸ ἐσχατολογικὸν νόημα τῆς εἰρήνης (κεφ. 49,6).

Τὰ παραδείγματα ὅλων τῶν ἐννοιῶν ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος ὡς παραινέσεις καὶ προτροπαὶ διὰ τὴν τήρησιν τοῦ θεοῦ θελήματος. Εἰς τὸ ὑπόβαθρον ὅλων τῶν καταστάσεων τῆς εἰρήνης κυριαρχεῖ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Οὕτως ἡ Α' ἐπιστολὴ τοῦ Κλήμεντος πρὸς τοὺς Κορινθίους ἐκτὸς τοῦ παραινετικοῦ καὶ ἠθικοῦ της χαρακτῆρος παρουσιάζει ἔντονον θεοκρατικὸν χαρακτῆρα. Ὁ ἐπίσκοπος θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὸν Θεὸν παντοδύναμον καὶ Πατέρα ὅλων τῶν πιστῶν. Ἡ ἔννοια τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ δεσπάζει εἰς ὅλην τὴν ἐπιστολήν. Διὰ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν τῆς εἰρήνης κατὰ τὸν Κλήμεντα εἶναι προσφορὰ τοῦ Θεοῦ (βιβλικὴ διδασκαλία), τὸ ὁποῖον ἀγαθὸν δίδεται ὑπ' Αὐτοῦ εἰς ὅλους τοὺς πιστούς.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ παρουσιάζεται καὶ εἰς τὰ κεφ. 59,2-61,3, ἔνθα ἔχομεν κείμενον προσευχῆς πρὸς τὸν παντοκράτορα καὶ παντεπόπτην Θεόν. Ὁ ἀποστολικὸς Πατὴρ προσεύχεται νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς εἶχε δώσει καὶ εἰς τοὺς Πατέρας ἡμῶν, ὅταν

16. Πρβλ. Ἡσ. 46,12-13· 48,18· 54,10· 57,2· 57,19 Ἰερ. 6,15· 12,5· 14,19· 22,3· 35,9· 36,7.

17. Μιχ. 3,5· Ἰερ. 14,13· 23,9-40· 36,11· 40,9· Ἰεζ. 13,15· 34,25-30· 37,26. Πρβλ. Γ' Βασ. 22,13-28.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

ΣΤΑ ΙΕΡΑ ΧΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΙΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ *

Φτάνομε στην περιοχή της αρχαίας Περγάμου. Ήτανε μια από τις σπουδαιότερες της Ιωνίας, πρωτεύουσα του βασιλείου των Ατταλιδών που ανταγωνιζόταν, με τον πνευματικό της πλούτο, την κλεινή Αλεξάνδρεια. Σ' αυτή την περιοχή αναπτύχθηκε περιώνυμη Σχολή Γλυπτικής. Οι Γερμανοί την ανέσκαψαν με το άζημιωτο. Πήραν απ' αυτήν άφθονα και υπέροχα γλυπτά, στα όποια οι Τούρκοι, όπως και στον Παρθενώνα, δεν δίνουν την παραμικρή σημασία και αξία. Για να στεγάσουν όλον αυτό τον ανεκτίμητο θησαυρό, έφτιαξαν ειδικό Μουσείο της Περγάμου στο Βερολίνο. Μέσα σ' αυτό βρίσκεται ο μεγάλος και ο μικρός θωμός της, που παριστάνει τή Γιγαντομαχία και άλλα άριστουργήματα. Στα Μουσεία της Ρώμης, της Νεαπόλεως και στο Βρεταννικό, θα δήτε και κει, περίφημα έργα Περγαμινών γλυπτών.

Η Βιβλιοθήκη της Περγάμου είχε διακόσιες χιλιάδες τόμους και οι Περγαμινοί, για την ανάπτυξή της, έκαναν θυσίες. "Όταν οι Αλεξανδρινοί από ζήλεια άπαγόρευσαν την έξαγωγή παπύρου, αυτοί, με τα δέρματα των κατσικιών κατασκεύασαν τή γνωστή μέχρι σήμερα «περγαμινή».

Η αγάπη τους για την Αθήνα, τήν πόλι του φωτός, είναι γνωστή. Η Στοά του Αττάλου και η Στοά του Ευμένους τὸ διαλαλοῦν.

Τώρα, η δοξασιμένη ελληνική Πέργαμος, δεν υπάρχει. Ο ελληνικός της πληθυσμός, που ήκμαζε εδώ, μετά την άγρια σφαγή του από τους Τσέτες, είναι μόνον ανάμνησις. Σήμερα, η μεγάλη, η ιστορική, η πνευματική πολιτεία, δεν είναι τίποτε άλλο, από τουρκόπολι.

αὐτοὶ με πίστιν ἐζήτουν τὴν βοήθειάν Του (κεφ. 60, 4)¹⁸.

Ἡ ἀναφορὰ καὶ ἡ σύνδεσις τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν ἔννοιαν τῆς προσευχῆς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ἀρετῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὁ Κλήμης ὡς ἀποστολικὸς Πατὴρ μένει πιστὸς εἰς τὴν παράδοσιν καὶ χρησιμοποιοεῖ ἐκ τῆς λατρείας ὑπάρχοντα τύπον προσευχῆς διὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι τὰ πάντα προέρχονται ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Συμπερασματικῶς τὸ βιβλικὸν νόημα τῆς εἰρήνης ἐκφράζεται εἰς τὴν Α' ἐπιστολὴν τοῦ Κλήμεντος διὰ τῶν ὄρων «ἀγάπη», «δικαιοσύνη», «δόξα», «εὐλογία», «ἰασις», «μετάνοια», «ὁμόνοια», «σωτηρία»,

18. «ὁδὸς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην ἡμῖν τε καὶ πᾶσιν τοῖς κοινοῦσιν τὴν γῆν, καθὼς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐπικαλουμένων σε αὐτῶν ὅσως ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ, ὑπηκόους γινομένους τῷ παντοκράτορι καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματί σου, τοῖς τε ἄρχουσιν καὶ ἡγουμένοις ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς».

Τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιότητος τὰ βλέπομε, τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο. Εἶναι ὑπέροχα. Στὴν ἀκρόπολι τῆς, πού οἱ Τούρκοι τὴν ἀποκαθιστοῦν γιὰ τουριστικοὺς λόγους, πυρετωδῶς, βρίσκεται ὁ μεγάλος θωμός τοῦ Δία καὶ ὁ Ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς. Τὸ θέατρο τῆς Περγάμου, ὕψους 36 μέτρων καὶ χωριτικότητος 10.000 θεατῶν, τὸ Τέμενος τῆς Δήμητρας καὶ τὸ Ἀσκληπιεῖο, ὅπως καὶ τὰ Γυμνάσια καὶ τὸ Πρόπυλο, ἡ Πηγὴ, τὸ Περιστεύλιο καὶ ὁ Ναὸς γιὰ τὸν Σέραπι, ὀρθωμένοι γιὰ χάρι τῶν Αἰγυπτίων ἐμπόρων πού συνέρρεαν ἐδῶ καὶ μετὰ τοὺς ὁποίους ἡ Πέργαμος στενὴς εἶχε ἐμπορικὰς σχέσεις, ὅλα αὐτὰ θρῖσκονται στὸν χῶρον αὐτό, στολισμένο ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῶν ἐρειπίων μετὰ τὴν πατίνα τοῦ χρόνου καὶ τῶν κίονων τοῦ δωρικοῦ, ἰωνικοῦ καὶ κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, πού τονίζουν τὴν ἐλληνικὴ παρουσία.

Ἀνατολικά τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου εἶναι στρατόπεδο τῆς Στρατιᾶς τοῦ Αἰγαίου καὶ ἀπαγορευμένη περιοχή. Ὅταν, μετὰ ἀπὸ λίγο, θὰ φεύγομε, θὰ ἴδοῦμε τίς πυροβολαρχίες τῆς καὶ τὰ ἄρματα μάχης.

Μετὰ τὸ μεσημεριανὸ φαγητὸ ξεκινᾶμε. Κατευθύσομε πρὸς Αἶβαλί. Θὰ καταλύσομε σ' ἕνα νεότευκτο παραθαλάσσιο ξενοδοχεῖο, ὅπου, τελικὰ, φτάνομε τίς ἀπογευματινὲς ὥρες.

23 Ὀκτωβρίου 1984, Τρίτη.

Ὁ καιρὸς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι θαυμάσιος. Σωστὴ παραγγελία. Τὸ πρῶν φορτώνομε τίς ἀποσκευές μας. Θὰ ἐπισκεφθοῦμε ξανά τὸ Αἶβαλί, ὕστερα τὰ Μοσχονήσια καὶ τελικὰ θὰ ἐπιβιβασθοῦμε στὸ δαποράκι —ἐλληνικὸ αὐτὴ τὴ φορὰ— γιὰ νὰ ἐπιστρέψομε στὴ Μυ-

«ταπεινοφροσύνη» κ.ἄ. Ἐκ τῶν ὄρων τούτων οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη. Ἡ ἔννοια τῆς δικαιοσύνης ἐκφράζει τὸ νόημα τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Π. Διαθήκην ὡς σχέσεως πιστότητος καὶ κοινωνίας τῶν Ἰσραηλιτῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἀγάπη ἐν τῇ Κ.Δ. ἐκφράζει τὸ νόημα τῆς εἰρήνης, διότι δι' αὐτῆς δημιουργεῖται ἡ ἐνότης τῆς πίστεως καὶ ὑπακοῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξασφαλίζεται ἡ αἰώνιος ζωὴ.

Διὸ ἡ εἰρήνη ἐν τῇ Κ.Δ. ταυτίζεται μετὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καὶ θεωρεῖται καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹⁹.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΤΖΑΝΑΚΗΣ

19. Ἐφεσ. 2,14· Γαλάτ. 5,22.

Ο ιερός Ναός του Αγίου Νικολάου Κυδωνιών—Τζαμί.

τιλήγη, να μείνουμε εκεί δυο μέρες και τελικά να ξαναδοῦμε τὸν αττικό οὐρανό.

Πηγαίνοντας γιὰ τὸ Ἀῖθαλί, θαυμάζουμε και πάλι τὴν ὀμορφιά τῶν περιχώρων του, τὴν ἀσύγκριτη, μὲ τίς κατάφυτες δαυτέλλες τῶν παραλίων και τῶν κολπίσκων. Ὅπου κι ἂν ρίξης τὸ βλέμμα, θὰ βρῆς και κάτι γιὰ νὰ γοητευθῆς.

Μπαίνουμε στὴν πόλι. Τὰ σπίτια ὅλα ἑλληνικά, κατοικημένα τώρα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅλα δείχνουν πὼς ἦτανε πρὶν τὴν Καταστροφή, σπίτια νοικοκυραίων.

Ἀριστερά μας, σὲ μιὰ πλατειούλα, ἡ προτομή τοῦ Κεμάλ κι ὅταν φτάνουμε στὴν πλατεία, ἐκεῖ πού θ' ἀποβιβάστοῦμε και εἶναι και ἡ ἀφετηρία τῶν λεωφορείων και πάλιν θ' ἀντικρύσουμε τὸν Μουσταφά Κεμάλ, σὲ ἀνδριάντα ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, μὲ ροῦχα πολιτικά.

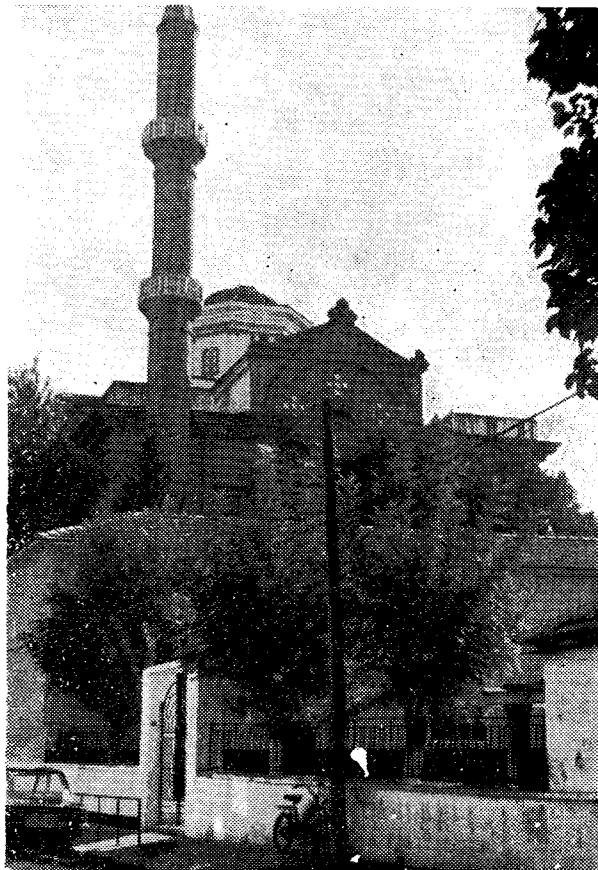
Βρισκόμαστε στὸν μῦλο. Καίτια τώρα ἔχουν καταφθάσει φορτωμένα μὲ φρέσκο ψάρι, πού πάμφθινα πουλιέται. Σαρδέλλες, γόπες, λαυράκια, —πολλά λαυράκια— συναγρίδες τσιπούρες, μπαρμπούνια και γαῦρος.

Ἀρχίζω τὴν ἐπίσκεψι τῆς πόλεως, κυρίως γιὰ νὰ ἰδῶ στὴ λίγη ὥρα πού διαθέτω, τίς ἐκκλησίες μας, πού γίνανε τζαμιά. Ὁδηγοῦμαι ἀπὸ τὸν ψηλὸ μιναρέ τῆς μεγαλύτερης. Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Χιοπολίτης. Τιμήθηκε στὴν ἱερὴ μνήμη αὐτοῦ τοῦ νεομάρτυρα, πού ἀποκεφαλίστηκε σ' αὐτὸ τὸν τόπο, γιὰτι δὲν δέχτηκε, παρὰ τὰ βασανιστήρια, ν' ἀρνηθῆ τὸ Χριστό.

Στὰ δυτικά τῆς ἐκκλησιάς —ὅπως παλιά— τὸ σχολεῖο. Ἄλλοτε ἦτανε ἑλληνικό. Τώρα τούρκικο. Μπαίνω στὸν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησιάς. Πάνω στὴν εἴσοδό της εἶναι σχηματισμένος, μὲ τὰ παράθυρά της, ὁ Σταυρός. Αὐτὸ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ ἐξαφανίσουν. Δυστυχῶς εἶναι μεσημέρι και τὴν βρίσκω κλειστή. Τὴ φωτογραφίζω. Εἶναι ἕνα ὄραιο μνημεῖο, πού διαλαλεῖ πὼς ἐδῶ ἦτανε, εἶναι και θὰ εἶναι ἡ Ἑλλάδα.

Τώρα ἀκολουθῶ γιὰ ὁδηγὸ μου, τὸ δεύτερο μιναρέ. Αὐτὸς ἔχει ὀρθωθῆ δίπλα στὴν ἐκκλησιά τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ὁ χώρος της εἶναι ἀνοιχτός. Ἐχουν ἀσπρίσει τὸ ἐσωτερικό της, γιὰ νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἀγιογράφισι...

Προχωρῶ πρὸς τὸ μῦλο. Πρέπει νὰ φύγουμε γιὰ τὰ Μοσχονήσια. Ἐνα πετρελαιόκινητο καράδι, μέσα σὲ μιὰ ἤρεμη θάλασσα τοῦ ὄραίου κόλπου, μᾶς μεταφέρει. Φτάνουμε. Οἱ φίλοι μου παίρνουν θέσι σ' ἕνα παραλιακὸ ἐστιατόριο, κι ἐγὼ ξεκινῶ γιὰ τὴν περιήγησί μου. Ἐχει κινήσει τὴν προσοχή μου, ἀπὸ τὴν πρῶ-

Ο ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου του Χιοπολίτου Κυδωνιών.

τὴ μέρα πού ἐρχόμασταν, ὁ ὄραιος και μεγαλοπρεπῆς τροῦλλος μιὰς ἐκκλησιάς μας, πού, περίεργα, δὲν ἔχει δίπλα της μιναρέ. Θέλω νὰ τὴ δῶ ἀπὸ κοντά. Πὼς ἔγινε σ' αὐτὴν, τέτοια ἐξαιρέσι; Αὐτὴ ἡ... «ἀνοχή» τῶν Τούρκων!...

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΣΗΜΕΡΟΝ

(Χρονικόν, εισηγήσεις, πορίσματα Ίερατικού Συνεδρίου τής 'Ι. Μητροπόλεως Δράμας) *

3. Στηλιτεύει και ἐλέγχει και κρίνει τὸ κακὸ και τὴν ἁμαρτία. Προστατεύει και θεραπεύει και ἀναμένει τὸν κακὸν και τὸν ἁμαρτωλόν. Ἐπειδὴ «οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» δὲν ἐρχεται ὁ ποιμένας νὰ καλέσει: «δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν» (Ματθ. 9,13). Και ὅταν μερικὰ μέλη τῆς τὴν ἀπαρνοῦνται, ἐκείνη ὡς φιλόστοργος μητέρα ἀναμένει, μακροθυμεῖ γιὰ τὴν ἐπιστροφή τους.

4. Ἡ Ἐκκλησία δὲν φοβάται τὸ διωγμὸ. Ἴσως και τὸν ἀναμένει, γιὰτὶ αὐτὸς τὴν ἀποκαθαίρει και τὴν δοξάζει. Δὲν ὀλιγοπιστεῖ μήπως χάσει τὰ «κεκτημένα» τῆς. Κάποια κοσμικὴ ἰσχύ, κάποιες ὕλικές ἀπολαβές, κάποια ἀνθρώπινα «στηρίγματα». Ἡ «πτωχεία» τῆς εἶναι ὁ θησαυρὸς τῆς. Ἡ «ἀσθένειά» τῆς εἶναι ἡ δύναμή τῆς. «Ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. 12,9). Και ὅταν τὰ παιδιὰ τῆς θέλουν νὰ μένουν «ὄρφανά» και ἀπροστάτευτα ἀπὸ τὴ μητρικὴ τῆς φροντίδα και προστασία και τότε σηκώνει τὸ σταυρὸ αὐτὸ τῆς ἔσχατης «ἀδυναμίας» τῆς.

5. Ἡ ἀποστολὴ τῆς εἶναι νὰ δώσει τὴ μαρτυρία τῆς ἀληθείας γιὰ τὰ πῶς σημαντικὰ και οὐσιώδη προβλήματα τῆς ζωῆς. Στὰ ἀνεμιάσιστα και παραπαίοντα και εὐρισκόμενα σὲ μεγάλη σύγχυση παιδιὰ τῆς, ἔρχεται νὰ δώσει τὴν μοναδικὴ ἐλπίδα γιὰ τὴν πορεία τῆς ζωῆς.

6. Στὸ ποιμαντικὸ τῆς ἔργο ἔχει δική τῆς γλῶσσα, δικὸ τῆς τρόπο ἐργασίας και δική τῆς μεθόδευση. Δὲν μπορεῖ γιὰ λόγους δῆθεν συγχρονισμού νὰ χρησιμοποιοῖ μέσα «τοῦ αἰῶνος τούτου». Ἡ προπαγάνδα, ἡ διαφήμιση, ὁ ἐντυπωσιασμός, ἡ δημαγωγία κ.λπ. δὲν συμδιόξονται μετὰ τὸ ἦθος τῆς.

7. Και αὐτὸ τὸ ἦθος τῆς και τὸ φρόνημά τῆς δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ πλῆθος, τὴ μάζα, τοὺς ἀριθμοὺς και τὴν ποσότητα. Συνήθως οἱ «ὀλίγοι», ἀλλὰ «ἐκλεκτοὶ» (Ματθ. 20,16) διασώζονται και δικαιοῦνται τὴν ἀλήθειά τῆς ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.

8. Ἡ κατήχηση και τὸ κήρυγμά τῆς δὲν εἶναι μέσα ἰδεολογικῆς και προπαγανδιστικῆς στηρίξεως. Ὅταν αὐτὰ δὲν εἶναι μαρτυρίες ζωῆς και προφητικῆς παρουσίας, τότε σιωπᾶ. Μάλιστα σήμερα πού ὁ λόγος εἶναι τόσο «πληθωρικός» και «φθηνός» και χωρὶς ἀντίκρουμα» και ὑπάρχει τόση κριτικὴ διάθεση και οἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἀκρατῶν εἶναι πολλές, ὁ λόγος πρέπει νὰ προσφέρεται μετὰ μεγάλη «φειδώ».

9. Ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἰδεολογία ἢ σύστημα ἢ φιλοσοφία, οὔτε ἀκόμη μόνο θρησκεία, ἀλλὰ θεανθρώπινη κοινωνία, σχέση Θεοῦ και ἀνθρώπων, μιὰ νέα ζωὴ, «καινὴ κτίσις» (Γαλ. 6,15), ἡ «ἄλλη διότης» (ὕμνολογία), πορεύεται: «σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τῆς». Ὁ λόγος και τὸ κήρυγμά τῆς δὲν κινεῖται: σ' ἕνα ἐπίπεδο ἰδεολογικὸ και νοσηριακὸ. Παρουσιάζεται ἐμπειρικός, ζωντανός, ἐκφραστικός μετὰ τὴν «καρποφορία» τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, πού εἶναι οἱ ἅγιοί τῆς.

10. Γιὰ νὰ κερδίσει νέους πιστοὺς και νὰ διατηρήσει ἐκείνους πού ἔχει δὲν κάμνει συμβιβασμούς και ἐπικίνδυνους ἐκσυγχρονισμούς. Ὁ πειρασμός αὐτὸς τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ἐπειδὴ εἶναι πάντα ὁρατός, τὴν καθιστᾶ περισσότερο παραδοσιακὴ, ἀλλὰ και συντηρητικὴ, μετὰ τὴν ἔννοια πὼς συντηρεῖ και διατηρεῖ ἀδιάφθορη και ἀλώθητη τὴν ἀλήθειά τῆς.

Ὁ καρδινάλιος Καϊνιχ, ἕνας ἀπὸ τοὺς πῶς σημαντικούς τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, σὲ πρόσφατη ἐπίσκεψή του στὸ Ἁγιον Ὅρος ἐπεσήμανε χαρακτηριστικὰ τὸν κίνδυνο αὐτὸ τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Ὅταν παρακολούθησε τὴν αὐστηρότητα τῆς μοναχικῆς πολιτείας μετὰ τὴν πολλὴ ἄσκηση, τίς νηστείες, τίς πολλὰς λατρευτικὲς ἀκολουθίες και ἀγρυπνίες μετὰ τὸ ἀρχαῖο τυπικὸ, ἐξέφρασε τὸν θαυμασμό του. «Ἐμεῖς, εἶπε, στὴν προσπάθειά μας νὰ κερδίσουμε τοὺς νέους κάναμε πολλοὺς ἐκσυγχρονισμούς και πολλὰς ὑποχωρήσεις. Βάλαμε στὴ λατρεία και αὐτὴ τὴ σύγχρονη μουσικὴ (Τζάζ, Πῶπ κ.λπ.), τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε ὀδυνηρό. Οὔτε νέοι ἄνθρωποι κερδήθηκαν, ἀλλὰ και ἡ λατρεία ξεκόπηκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση». Προέτρεψε δὲ τοὺς Πατέρες νὰ ἐμμελῶν στὴν Ὁρθόδοξη παράδοσή τους και νὰ μὴ δεχθοῦν νεωτερισμούς.

Μετὰ ἀπὸ τίς γενικὲς αὐτὲς ἀρχές θὰ γίνῃ μιὰ ἀναφορὰ σὲ συγκεκριμένους προτάσεις.

Σὲ γενικὲς γραμμὲς τὸ ποιμαντικὸ ἔργο ἔχει τρεῖς τομεῖς. Εἶναι ὁ ἀγιαστικός, ὁ διδακτικός και ὁ ποιμαντικός.

Ὁ ἀγιαστικός: Πολλοὶ σήμερα και μάλιστα μετὰ τὴ δὴλωση τοῦ «προοδευτικοῦ» δὲν θέλουν τὸν ἱερέα μόνο νὰ «ἀγιάξει» μετὰ τὰ μυστήρια και νὰ τελεῖ τίς διαφορὲς ἀκολουθίες. Ζητοῦν δράση κοινωνικὴ, ἱεραποστολικὴ, φιλανθρωπικὴ, πολιτιστικὴ κ.λπ. Ἡ ἀποψη αὐτὴ ὅσο και ἂν φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐξελίξιμη και σύμφωνη μετὰ τὸ γενικώτερο κλίμα τῆς ἐποχῆς, κάποτε προδίδει ἀνθρώπους πού κάπως ἐπιπόλαια και ἀνυποψίαστα ἀντιμετωπίζουν τὴν τέλεση τῶν μυστηρίων και τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν. Ἄν συνεδηγοποιήσουμε τὸ τί

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 307 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τευχους.

επιτελείται στις στιγμές αυτές και ποιά ούσιαστική βοήθεια προσφέρεται στους μετέχοντες, που δεν μπορεί πουθενά άλλου να δοθεί, τότε αυτό το άγιαστικό έργο είναι άγαντικατάστατο και ίσως το αποκλειστικό του Ίερέα. Γι' αυτό και χρειάζεται με καταναυκτικό και ιεροπρεπή και κατανοητό τρόπο να επιτελεί το άγιαστικό του έργο. Ίδιαιτέρα για τὰ παιδιά τῶν σχολείων μιά ύποδειγματική Θεία Λειτουργία, ένας έσπερινός, μιά παράκληση, οί Χαιρετισμοί, προσφέρουν βιωματικές καταστάσεις μοναδικές, που ο λόγος άδυνατεί να τις δώσει. Η έξοικείωση με τή λατρευτική ζωή τῆς Έκκλησίας είναι ο πιό άπολεσματικός τρόπος προσεγγίσεως και στις χριστιανικές αλήθειες. Η τέλεση του μυστηρίου τῆς Βαπτίσεως, του Γάμου, του Εὐχέλαιου και γενικώτερα όλων τῶν μυστηρίων, πέραν τῆς ούσιαστικῆς μυστηριακῆς σημασίας που έχουν, ασκούν και βαθύτατες πνευματικές επιδράσεις. Και είναι θέδιο πῶς ο λαός του Θεοῦ θέλει επαρκῆ τὸν ποιμένα του κυρίως σ' αὐτὸν τὸν άγιαστικό τομέα. Όλες οί άλλες δραστηριότητες παίξουν δευτερεύοντα ρόλο. Και τὸ εὐτύχημα είναι πῶς με λίγη καλή θέληση και ἐπιμέλεια ὁ άγιαστικός τομέας μπορεί να ἔλθει εἰς πέρας ἀπὸ τὸν καθέναν ποιμένα, χωρίς ειδικά προσόντα και πολλές ειδικές σπουδές. Όπως ἔχει προσημειωθεί, με τις σημερινές συνθήκες ὁ άνθρωπος τῆς εποχῆς μας ἀπὸ τὰ διάφορα «κέντρα» που διαθέτει μπορεί να καλύψει πολλές ανάγκες του, πολιτιστικές, κοινωνικές, φιλανθρωπικές κ.λπ. Έκείνο που του λείπει είναι τὸ ούσιαστικό μεταφυσικό στήριγμα και ἡ άνετη ύπαρξιακή διεξοδος. Στὴν προκειμένη περίπτωση: τὸ «ένός ἐστι χρεῖα» (Λουκ. 10,42) ἔχει ἐδῶ τὴν εφαρμογή του. Και αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τις ἀναζητήσεις που παρατηροῦνται: στις ανατολικές θρησκείες, τὴν παραψυχολογία, τις παραθρησκείες κ.λπ. Η δύσσταση ἑμῶς αὐτῆ του ἀνθρώπου δρῖσκει: τὴν ικανοποίησή της μόνο μέσα στὴ λατρευτική και μυστηριακή ζωή τῆς Ὁρθόδοξου Έκκλησίας μας.

Ὁ διδακτικός: Με τὰ δεδομένα τὰ σημερινά για να ἔχει ὁ λόγος πέραση πρέπει να είναι λόγος προφητικός και λόγος βιωματικός. Τις εὐσεβολογίες και ἠθικολογίες και γενικώτερα τις κάποιες ἀπὸ τὸ ἡμιδωνος «φλυαρίες» δεν τις σημαίνει τὸ ἐκκλησίασμα. Η ἀπουσία τῶν καταλλήλων προϋποθέσεων του κηρύγματος και τῆς κατηχήσεως ἐπιβάλλουν τὴ σιωπή. Ἐπειδὴ ἀκόμη ὁ διδακτικός τομέας ἐπὶ πλέον ἀπατεῖ ειδικά προσόντα, που οὐκολα δεν ὑπάρχουν, κόνουν τὸ πρᾶγμα πιό προβληματικό και ἐνισχύουν τὴ σιωπή. Και αὐτῆ ἡ σιωπή δεν πρέπει να μᾶς φοβίζει. Κάποτε είναι ἡ μοναδική λύση και ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Ὑπάρχουν παραδείγματα μέσα στὴν ἐκκλησιαστική ιστορία, που και σιωπῶσα ἀπὸ τὸν ἡμιδωνα ἡ Έκκλησία, μόνο με τὴ λατρευτική της ζωή ἔκρινε και κάμνε: τὴ μαρτυρία με τὸν καλύτερο τρόπο. Παράδειγμα τὰ τετρακόσια χρόνια τῆς τουρκοκρατίας και σήμερα στις ἀθεϊστικές χώρες, που δεν ἐπιτρέπεται ὁ λόγος και τὸ ἔτυπό της. Και ἑμῶς ἔχουμε χαρακτηριστικά δείγματα ζωντανῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, που ἀναπτύσσεται και ἀνθῆ και τρέφεται: μέσα στις ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες και τὰ μυστήρια με κέντρο τὴν κυριακάτικη εὐχαριστιακή σύναξη.

Βέβαια αὐτὸ δεν σημαίνει πῶς μπορεί τὸ κήρυγμα να λείψει: ἐκεῖ που μπορεί να γίνεται. Ἐφοῦ ἀπὸ τὸς ἀποστολικὸς χρόνος κατέχει τὴ θέση του μέσα στὴ λατρεία. Ὅπωςδήποτε ἑμῶς ἐπιβάλλεται ἡ κατήχηση και τὸ κήρυγμα να παρουσιάζονται ἀπὸ ἀνθρώπους «τῷ πνεύματι ζέοντες» (Ρωμ. 12,11). Χαρismaticούς, με ἐμπειρίες «ἐνθέου» ζωῆς και ἀσφαλῶς με κατάρτιση και προσόντα ειδικά.

Εἰδικότερα σήμερα ὁ διδακτικός τομέας τῆς κατηχήσεως τῶν νέων παιδιῶν περνᾷ μιά «κρίση». Και θέθια, όταν λέμε «κρίση» δεν ἔννοοῦμε πῶς οί αλήθειες τῆς κατηχήσεως, που είναι ὁ λόγος του Χριστοῦ, περνῶν τὴν «κρίση» αὐτῆ. Δεν είναι τυχαίο, μάλιστα είναι πολὺ παρήγορο και πολὺ ἀνθρωπιστικό, πῶς ὁ «λαὸς του ἀκούσαι λόγον Κυρίου» (Ἄμώς 8,11) είναι ἔντονος μέσα σ' ὅλους και σ' αὐτοὺς τὸς νέους που φαίνονται ἔξαλλο: και ἀδιάφοροι: ἔκ πρώτης ὄψεως. Ἐγδεικτικά να ἀναφέρει: κανείς τὸ πλῆθος τῶν νέων παιδιῶν που ἐπισκέπτονται τὸ Ἄγιον Ὅρος για να ἐπικοινωνήσουν με κάποιους «γεροντάδες». Οί συναντήσεις φοιτητῶν μέσα σὲ πανεπιστημιακὸς χώρους με ὀμιλητῆς σὲ θέματα θεολογικά και ὀρθόδοξα. Οί προσκυνηματικές ἐπισκέψεις του λαοῦ σὲ μοναστικὸς χώρους, ὅπου ὑπάρχουν και πολλές εὐκαιρίες κηρυκτικές. Είναι σημεία πῶς ὁ λόγος του Χριστοῦ, ὡς «τὸ ζῶν ὕδωρ» (Ἰωάν. 4,10), ἀναζητεῖται: και ἀπὸ τὸς ὄρμους, ἀλλὰ και ἀπὸ τὸς νέους. Εὐκαιρικά θὰ μπορούσε να ἀναφέρει: κανείς τὸ τί συμβαίνει: και με τὸ θρησκευτικό μάθημα στὰ σχολεῖα μας. Κάποτε είναι τὸ πιό ἀνιάρῶ, τὸ πιό φαιδρὸ ἀπ' ὅλα τὰ μαθήματα. Ἄλλοτε πάλι είναι τὸ πιό ζωντανό, τὸ πιό ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν μαθημάτων. Και αὐτὸ ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πῶς ἡ κατήχηση προσφέρεται, ἀπὸ ποιὸς παρουσιάζεται: και κάποτε και που και πότε γίνεται ἡ κατήχηση. Δεδομένο είναι: πῶς ὁ λόγος του Χριστοῦ «μένει: εἰς τὸν αἰῶνα» (Α' Ἰωάν. 2,17). Η «κρίση» ἀναφέρεται: στις κακὲς ἀνθρώπινες ἐκτιμήσεις, στοὺς κακὸς τρόπους παρουσιάσεως και κάποτε στις παρερμηνείες του θεῖου Λόγου. Και ἀσφαλῶς στις περιπτώσεις αὐτῆς ἡ σιωπή είναι ἡ καλύτερη λύση. Τότε θὰ ἔλεγε κανείς πῶς ὁ άγιαστικός τομέας ἔρχεται να «θεραπεύσει: τὰ ἀσθεῖα και να ἀναπληρώσει: τὰ ἐλλείποντα».

Ποιμαντορικός: Ἐδῶ χωρίς να είναι δυνατόν να περάσει: κανείς σὲ λεπτομέρειες θὰ μπορούσε να θέσει: μιά γενική ἀρχή. Τὸ έργο αὐτὸ που μπορεί να πάρε: μεγάλη ἔκταση πρέπει να στρέφεται: και να ἔχει: ὡς ἄξονά του τὴν προσωπική ἐπικοινωνία του ποιμένα με τὸ ποιμνίό του. «Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς και γινώσκω τὰ ἑμὰ και γινώσκονται: ὑπὸ τῶν ἑμῶν» (Ἰωάν. 10,16). Ὅταν ἡ ἐπικοινωνία γίνεται ἐπὶ προσωπικοῦ ἐπιπέδου τότε ὁ καλὸς ποιμὴν ἔχει: τὴ δυνατότητα να χρησιμοποιήσει: και τὴ «ράβδο» του, τὴν φιλόνηρωπη ἀσθηρότητά του και τὴν «δακτύρια» του, τὴν φιλόνηρωπη ἐπεικεία του (Ψαλμ. 22,4) και ἔτσι: να παρακαλεῖ και να στηρίζει. Τὸ του Ἄπ. Παύλου, «ἐπὶ τριετίαν νύκτα και ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον» (Πράξ. 20,31) ἐπιβεβαιώνει: τί σημαντικό πρᾶγμα είναι: αὐτῆ ἡ προσωπική ἐπικοινωνία.

ΝΕΦΟΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

Κατά την 4ην εκατονταετηρίδα «ύπῆρχεν ὁκτώ ἡμέρας μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἡ ἑορτὴ Πάντων τῶν Μαρτύρων, μεταβληθεῖσα βραδύτερον εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Πάντων»¹. Ἐκτοτε καθιερώθη τὴν Πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν Πεντηκοστήν «Ἁγίων Πάντων ἑορτὴν ἑορτάζομεν»². Τοῦτο δεδαισι καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅταν, εἰς τὸ ἐγκώμιόν του διὰ τοὺς Ἁγίους Πάντας, λέγει, ὅτι «Ἐξ οὗ τὴν Ἱερὰν Πανήγυριν τῆς Πεντηκοστῆς ἐπετελέσαμεν, οὕτω παρήλθεν ἡμερῶν ἑπτὰ ἀριθμὸς καὶ πάλιν κατέλαβεν ἡμᾶς Μαρτύρων χορὸς, μᾶλλον δὲ Μαρτύρων παρεμβολῆς τῶν ἀγγέλων, ἦν ὁ πατριάρχης εἶδεν Ἰακώβ, κατ' οὐδὲν οὐσα χεῖρων, ἀλλ' ἐφάμιλλος αὐτοῖς καὶ ἴση»³. Τὸ δὲ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο, πού ἠγάσσε καὶ ἀνέδειξε τοὺς Ἁγίους Πάντας, Προφήτας καὶ Ἀποστόλους, Ποιμένας καὶ Διδασκάλους, Ὁμολογητὰς καὶ Μάρτυρας τῆς Ἐκκλησίας.

Συνεπῶς ὅλοι οἱ Ἅγιοι, γνωστοὶ μας καὶ ἀγνωστοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅσοι ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι σήμερον ἐτελειώθησαν, περιλαμβάνονται εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἁγίων Πάντων μὲ ὄλην τὴν ἡρωϊκὴν των μεγαλοπρέπειαν, διότι, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, Μάρτυρες νοοῦνται «οὐχὶ τοὺς ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ» καὶ γὰρ αὐτοὶ ἐμαρτύρησαν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητι»⁴.

Εἶναι, λοιπόν, οἱ Ἅγιοι Πάντες πλῆθος ἀναρίθμητον. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἅπ. Παῦλος, πού ἐξυμνεῖ μὲ ἀφθαστον λυρισμὸν εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν του τὰ κατορθώματά των, διὰ τὴν κατάντησιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἀποκαλεῖ «Νέφος Μαρτύρων»⁵.

A

Ἡ τελευταία ἐντολὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς Του, ὀλίγον πρὶν ἀναληφθῆ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἦτο: «Ἔσεσθέ μοι Μάρτυρες... ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς»⁶. Ἦθελεν οἱ μαθηταὶ Του γὰ εἶναι Μάρτυρες τοῦ βίου Του καὶ τῆς διδασκαλίας Του εἰς ὅλον τὸν κόσμον, εἰς «πάντα τὰ ἔθνη»⁷. Καὶ ὁ Οἰκουμένιος σχολιάζων τὴν ἐντολὴν αὐτὴν τοῦ Κυρίου παρατηρεῖ: «Προκαταγγέλλει τὸ μέχρι πάσης τῆς οἰκουμένης τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον λεχθῆναι»⁸. Καὶ οἱ Ἅγιοι Πάντες ἔδωσαν τὴν μαρτυρίαν των αὐτὴν διὰ τὸν Ἰησοῦν, κυρίως μὲ τὴν διδασκαλίαν των καὶ τὴν ἀρετὴν των, οἱ περισσότεροι ὅμως καὶ μὲ τὸν μαρτυρικὸν των θάνατον. Καὶ ὅταν ὠδηγοῦντο πρὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαστηρίου, ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τοῦ αυτοκράτορος «ἀκαταπλήκτως παρρησιαζόμενοι»⁹ ἐδήλωναν μὲ θάρρος καὶ παρρησίαν, ὅτι θὰ ἐξακολουθήσαν γὰ φέρουν «τὸ πρῶτον ἐξαίρετον ὄνομα χριστιανός»¹⁰, διό-

1. Β. Στεφανίδου, Ἱστορία, Ἀθήναι 1948, σελ. 289.

2. Συναξάριον Ἁγ. Πάντων.

3. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, Ἰωάν. Χρυσόστομου Ἐγκώμιον εἰς Ἁγ. Πάντας, τόμος 26.

4. Π. Τρεμπέλα, Ἰπόμνημα ἐπιστολᾶς Κ. Δ., τόμος 3ος, σελ. 180.

5. Ἑβρ. ια' 36-37.

6. Πράξεις α' 8.

7. Ματθ. 28,19.

8. Π. Τρεμπέλα, Ἰπόμνημα εἰς Πράξεις Ἀποστόλων, σελ. 57.

9. Ἱερ. Ι. Κοτσώνη, Τὸ Ἐνθουσιαστικὸν Στοιχεῖον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Μαρτύρων, σελ. 50.

10. Ἐνθ. ἀνωτ.

Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἐπικοινωνία θὰ μπορούσε γὰ διευκολυνθῆ μὲ ἰδρυση ἐνὸς «ἐνοριακοῦ κέντρου», μᾶς «ἐνοριακῆς διδασκαλίας», κάποιων ἐνοριακῶν συναντήσεων, μὲ τὴ λειτουργία κατασκευάσεων. Τὸ ἔργο τῶν κατασκευάσεων τῆς τελευταίας δεκαετίας στὴν τοπικὴ μας Ἐκκλησία ἐπάνω στὸ Γρανίτη ἀποδείχθηκε ἓνα ἔργο πολὺ ἀποτελεσματικὸ. Εὐχρῆς ἔργο θὰ ἦταν ἂν μπορούσε γὰ ἐπεκταθῆ καὶ γὰ περιλάβε: περισσότερα παιδιὰ καὶ μάλιστα παιδιὰ τῶν χωριῶν. Αὐτὰ ὅμως τὰ τελευταῖα ἔσπερον οὐδὲν τὶς δυνατότητες τοῦ Ἱερέα ἐνὸς χωριοῦ ἢ ἀκόμη καὶ μᾶς ἐνορίας. Ὁ ἔργαμος ποιμένας ἔχει: τὶς οἰκογενειακῆς του μέριμνες, ἔχει: τὰ ποικίλα προβλήματα τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, ἔχει: τὴν κάποια γραφειοκρατικὴ του ἀπασχόληση μέσα στὸ Ναὸ, πῶς γὰ ἐπεκταθῆ καὶ σὲ ποιμαντικὸ ἔργο, πού ἀπαιτεῖ ἐιδιχῆς γνώσεις, προσόντα ἐιδιχῆ, κατάλληλο χρόνον καὶ κυρίως ἀποθέματα σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀντοχῆς;

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ πιὸ πρακτικὸ μέρος, πού μπορεί γὰ εἶναι: καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς ὄλης εἰσηγήσεώς μας, εἶναι: πῶς ὁ κάθε Ἱερέας καὶ μὲ τὰ πιὸ ἐλάχιστα προσόντα μπορεί σήμερον γὰ ἀσκῆσαι: ἓνα πολὺ οὐσιώδες ποιμαντικὸ ἔργο γὰ κάθε ἡλικία, καὶ δέδια καὶ γὰ τὴ νεότητα, στὸν ἀγιαστικὸν τομέα. Ἀρκεῖ αὐτὸ γὰ γίνεται μὲ ἱεροπρέπεια, μὲ κατανοητὸ τρόπο καὶ ἐνεργὸ προσωπικὴ συμμετοχή. Καὶ ὅταν τὸ ἀγιαστικὸ αὐτὸ ἔργο συνοδεύεται καὶ μὲ μιὰ ταπεινὴ «δυσίτη», συνεπῆ καὶ στὰ μέτρα τοῦ ὀρθοδόξου ἥθους, ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ζητᾷ τίποτε περισσότερο. Γίνεται: καὶ ἐπιτελεῖται: τὸ ποιμαντικὸ ἔργο μὲ τὸν καλύτερον τρόπο. Ὁ ποιμένας μέσα ἀπὸ τὶς λατρευτικῆς καὶ μυστηριακῆς ἀκολουθίας κάμνει: αἰσθητὴ τὴν ἀόρατην παρουσία τοῦ Κυρίου καὶ μεταφέρει: τὸ γεγονός τῆς σωτηρίας στὸν πιστὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ.

(Συνεχίζεται)

τι δὲν ὑπάρχει «μείζον τούτου ἢ κάλλιον»¹¹. Ἄλλος πάλιν ἔλεγε ὅτι «Ἦμῃν χριστιανός καὶ ἔσομαι»¹². Καὶ ἄλλος, ποῦ ἦτο ὑπερήφανος, διὰ τὴν πίστιν του εἰς τὸν Χριστόν, μὲ εὐγνωμοσύνην ἔλεγε: «χριστιανός εἰμι ἐλευθερωθεὶς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ»¹³. Ἀλλὰ καὶ ἡ Περπέτουα, ποῦ ἐπιέζετο ἀπὸ τοὺς τυράννους εἰδωλολάτρης ὡς ἀρνηθῆ τὸν Χριστόν ἔλεγε, ὅτι προσέρχεται τόσον αὐτῇ, ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ εἰς τὸ μαρτύριον χάριν τοῦ Χριστοῦ, διότι προτιμῶμεν «γὰ διαφυλάξωμεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ γὰ δεχθῶμεν τὸν θάνατον παρά γὰ λατρεύσωμεν τίς πέτρες»¹⁴. Παρομοίαν ὁμολογίαν πίστεως ἔκαμε καὶ ἡ ἔνδοξος μάρτυς Βικτωρία, ἡ ὁποία ἐφώνησε πρὸ τοῦ μαρτυρίου τῆς, ὅτι οὐδεμίαν πίεσιν ὑπέστη, ἀλλὰ προσέρχεται εἰς τὸ μαρτύριον «ἐξ ἰδικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ»¹⁵. Καὶ ἐγνωσάσαν, οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ, ὅτι κατακυτοῦν τὴν ἐλευθερίαν «ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε»¹⁶. Καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν ἐγνωσάσε καὶ ὁ Αὐστριακὸς ψυχίατρος Β. Φράνκλ, ὁ ὁποῖος ἐστερηθῆ τῆς προσωπικῆς του ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας εἰς τὰ γερμανικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὅταν ἔλεγε, ὅτι «πραγματικὴ ἐλευθερία δὲν εἶναι ἡ ἐλευθερία ἀπὸ κάτι, ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία γιὰ κάτι»¹⁷. Καὶ αὐτὸ τὸ «κάτι» τὸ εἶχαν ἐπιτύχει οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες. Ἦτο ἡ πνευματικὴ των ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία, ποῦ δίνει νόημα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.

B

Καὶ οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες ἦσαν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ἁμαρτίας, διότι τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας τοὺς ὠδήγει «εἰς πᾶσαν τὴν Ἀλήθειαν»¹⁸. Καὶ ἡ Ἀλήθεια εἶναι μὲν ἀπλή εἰς τὴν ἔκφρασίν τῆς, ἀπειρη ὅμως εἰς τὴν οὐσίαν τῆς. Διότι Ἀλήθεια εἶναι αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ Ἰδιος τὸ εἶπε: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή»¹⁹. Μόνον ὅταν πορευόμεθα τὸν δρόμον τῆς Ἀληθείας ἐπιτυγχάνομεν τὴν βίωσίν τῆς. Δι' αὐτὸ ὁ Κύριος ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους: «γνώσεσθε τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἡ Ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς»²⁰. Συνεπῶς Ἀλήθεια καὶ ἐλευθερία εἶναι δύο ὄψεις ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος. Χωρὶς τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν δὲν εἶναι δυνατόν γὰ κατακτᾶται καὶ γὰ βιώνεται ἡ Ἀλήθεια. Οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες ὅμως εἶχαν

ἐπιτύχει καὶ τὴν κατάκτησιν καὶ τὴν βίωσιν τῆς Ἀληθείας, διότι ἐπειθάρχησαν εἰς τὴν ἐντολήν τοῦ Χριστοῦ: «Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες... ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς»²¹. Ἐμμήθησαν δὲ καὶ τὸ παράδειγμα Του, ποῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, «ἵνα μαρτυρήσῃ τῇ Ἀληθείᾳ»²². Τοῦτο ἔκαμαν καὶ οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες. «Διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον»²³, «ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης»²⁴. Διέδωσαν τὴν Ἀλήθειαν «ἐν ἀπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ»²⁵. Κατὰ δὲ τὸν Ἰερὸν Χρυσόστομο διέδωσαν τὴν Ἀλήθειαν «... οὐκ εἰρωνείαν, οὐ κολακείαν, οὐκ ἐπιβουλὴν καὶ ἀπάτην... ἀλλ' ἐν καθαρᾷ καὶ ἀνυποκρίτῳ γνώμῃ, ἐν ἀδόλῳ διανοίᾳ»²⁶. Καὶ αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς Μαρτυρίας διὰ τὴν Ἀλήθειαν.

Εἰλικρίνεια καὶ τιμότητα.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως ἡ Μαρτυρία αὐτὴ ἔχει διαφθαρεῖ. Διότι, ὡς παρατηρεῖ καὶ τὸ Π.Σ.Ε., «ὅταν χρησιμοποιηθῆ ἡ κολακεία, ἡ δωροδοκία, ἡ ἀθέμιτος καταπίεσις ἢ ὁ ἐκφοβισμὸς, συγκεκριμένως ἢ ἐμφανῶς πρὸς ἐπίτευξιν φαινομενικῶν ἀπλῶς μεταβολῶν τοῦ θρησκευμένου τοῦ ἀτόμου... τότε ἡ Μαρτυρία μετατρέπεται εἰς προσηλυτισμὸν»²⁷. Δηλαδή συμβαίνει ἐκεῖνο, ποῦ εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, ὅτι περιέρχονται τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν «ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιοῦν αὐτὸν υἱὸν γεένης διπλοτέρου αὐτῶν»²⁸. Πράξις, ποῦ μαρτυρεῖ τὴν ἀπόσπασιν καὶ τὴν ἀπόκτησιν ὁπαδῶν ἐκ τῆς Μιᾶς καὶ Ἁγίας Ποίμνης τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅχι τὴν διάδοσιν τῆς Ἀληθείας, ἐν εἰλικρινείᾳ, διὰ τὴν σωτηρίαν ψυχῶν. Κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον Ἱεροσολύμων οἱ ψευδαπόστολοι καὶ αἰρετικοὶ «τὴν ἡρεμον περιεκείμενοι δωρὰν καὶ ἀπατῶντες τοὺς ἀκάκους, προχέουσιν ἐκ τῶν δόκτων τὸν φθοροποιὸν τῆς ἀσεβείας ἴον»²⁹.

Ἡ Ἀλήθεια ὅμως εἶναι Ἀποκάλυψις! Δι' αὐτὸ τὴν δέχεται μόνον «ὅποιος δὲν εἶναι διεστραμμένος, ἀλλὰ στραμμένος πρὸς αὐτή»³⁰.

Γ

Χάριν τῆς ὁμολογίας των διὰ τὴν Ἀλήθειαν, οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες, ὑπέστησαν σκληρὰ βασανιστήρια.

11. Ἐνθ. ἀνωτ.
12. Ἐνθ. ἀνωτ.
13. Ἐνθ. ἀνωτ.
14. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Μαρτύρων, (ἐκδ. ΖΩΗ), Ἀθῆναι 1960, σελ. 269.
15. Ἐνθ. ἀνωτ.
16. Γαλ. 5,1.
17. Ἀρ. Α. Ἀσπιώτη, Ὁ Ἄριστος Ἀνθρώπος, σελ. 90.
18. Ἰωάν. 16,13.
19. Ἰωάν. 14,6.
20. Ἰωάν. 8,32.

21. Πράξ. 1,8.
22. Ἰωάν. 18,37.
23. Πράξ. 8,4.
24. Εἰδὴ ἀναφορᾶς Θ. Λειτουργίας Μ. Βασιλείου.
25. Π. Τρεμπέλα, Ἰστορικὸν Ἐπιστολᾶς Κ. Δ., τόμος 1, σελ. 438.
26. Ἐνθ. ἀνωτ.
27. Θεολογία, τόμος ΚΘ' 1958, σελ. 30.
28. Ματθ. 23,15.
29. Ε. Π. 33,453-456.
30. Τιμοθέου Κ. Κιλίφης, Τολμηροὶ Ψιθυρισμοί, Β' ἐκδ., σελ. 220.

Ἔμειναν ὁμῶς σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν πίστιν των πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Διότι εἶχαν ἀπόλυτον πεποίθησιν ἐπὶ τὴν τελικὴν νίκην τῆς πίστεώς των. Καὶ παρὰ τὴν σκληρότητα τῶν βασανιστηρίων, πού φανερώουν καὶ αἱ φράσεις τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· Ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον...»³¹, ἐσήκωσαν τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου των ἀγογγύστως, διότι ἀκολουθοῦσαν τὸν Μεγάλον Ἐσταυρωμένον τοῦ Γολγοθᾶ. Τὸν Ἐσταυρωμένον, πού εἶναι ὁ αἰώνιος Νικητὴς τοῦ κόσμου. Καὶ οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες ἐγνώριζαν, ὅπως πρέπει νὰ γνωρίζη καὶ κάθε χριστιανός, ὅτι «ὁ σταυρὸς εἶναι ὁ πρόλογος τῆς ἀναστάσεως καὶ ὁ τάφος ὁ προθάλαμος τῆς αἰωνιότητος»³².

Ἐθουσιάζοντο, λοιπόν, οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες ὄχι διὰ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τοῦ παρόντος κόσμου, ἀλλὰ διὰ τὰ πνευματικά καὶ μέλλοντα. Καὶ τοῦτο διότι εἶχαν πολὺ ἐπιδράσει εἰς τοὺς Μάρτυρας αἱ δοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπαγγελίαι, διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν αἰρωνῶν καὶ αἱ οὐράνιαι ἀμοιβαὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν»³³. Δι' αὐτὸ οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες «προσέχοντες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι, τῶν κοσμικῶν κατεφρόνουσαν, διὰ μᾶς ὥρας τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐξαγοραζόμενοι»³⁴. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος παρατηρεῖ, ὅτι τοὺς Ἅγίους ἀνεκούφιζεν «ἡ χαρὰ τῆς Μαρτυρίας (ἦτοι τῆς ὁμολογίας) καὶ ἡ ἐλπίς τῶν ἐπηγγελμένων καὶ ἡ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπη καὶ τὸ πνεῦμα τὸ πατρικὸν (δηλ. τοῦ Θεοῦ)»³⁵. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ μαρτυρικὸς των θάνατος, ἦτο δι' αὐτοὺς Νίκη. Τοῦτο ὑπογραμμίζει καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅταν λέγη:

«Καὶ ἐταῦθα δύο παρατάξεις, ἡ μὲν τῶν Μαρτύρων, ἡ δὲ τῶν τυράννων· ἀλλ' οἱ μὲν τυράννοι εἰσι καθωπλισμένοι, οἱ δὲ Μάρτυρες γυμνῶ τῷ σώματι μάχονται, καὶ ἡ νίκη τῶν γυμνῶν οὐ τῶν καθωπλισμένων γίνεται»³⁶. Καὶ πράγματι ἦσαν οἱ Νικηταί, διότι αἰώνιος Νικητὴς εἶναι Ἐκεῖνος, χάριν τοῦ ὁποίου ἐθουσιάζοντο. Διὰ τοῦτο ὅταν, οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες, ἤκουον τὴν καταδικαστικὴν των ἀπόφασιν «μετὰ τε χαρᾶς καὶ γέλωτος καὶ εὐφροσύνης ἐνεφανίζοντο τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν τοῦ θανάτου καταδεχόμενοι, ὥστε ψάλλειν καὶ ὕμνους καὶ εὐχαριστίας εἰς τὸν τῶν ὄλων Θεὸν μέχρις αὐτῆς ἐσχάτης ἀναπέμπειν ἀναπνοῆς»³⁷.

Δ

Συνεπῶς οἱ Ἅγιοι Πάντες «πυρὶ ἐκκαιόμενοι τῆς τοῦ Κυρίου ἀγάπης πυρὸς κατεφρόνησαν»³⁸. Οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες ἐπυρπολοῦντο ἀπὸ ἀγάπην Χριστοῦ· δι' αὐτὸ ἀφήφησαν τὰ πάντα, τὰ ἐθεώρησαν «σκύδαλα εἶναι»³⁹, διὰ νὰ κερδίσουν τὸν Χριστόν. Τοῦτο δεδαιοὶ καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅταν παρατηρεῖ, ὅτι «οὐδεὶς δὲ ἀνθρώπων οὕτως Αὐτὸν ἠγάπησεν ὡς οἱ Μάρτυρες»⁴⁰. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, πού τὸ γέφος τῶν Μαρτύρων, οἱ ἀγωνισταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὸ χρέος των καὶ ἀκέραιοι εἰς τὸ καθῆκον των. Ἐθουσιάζοντο δὲ μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ μέλλον θὰ ἐχάριζεν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν Ἀλήθειαν, τὴν αἰώνιον Ἀλήθειαν, πού σώζει τὸν ἄνθρωπον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

31. Ἐβρ. 11,36-37.

32. Β. Πλουμίδη, Εἰσαγωγή εἰς τὸν Χριστιανισμόν, σελ. 155.

33. Ἱερ. Ι. Κοτσώνη, Ἡ ἐπὶ τὴν νίκην πεποίθησις τῶν πρώτων Χριστιανῶν ὡς Ἱεραποστολικὴ Δύναμις, σελ. 114.

34. Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 115.

35. Ἐνθ. ἀνωτ.

36. Βιβλιοθήκη τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, Ἱωάν. Χρυσόστομος, Ἐγκώμιον εἰς Ἁγίους Πάντας κ.λ.π., τόμος 26.

37. Ἱερ. Ι. Κοτσώνη, Τὸ ἐνθουσιαστικὸν στοιχεῖον εἰς Ἐκκλῆσ. τῶν Μαρτύρων, σελ. 52.

38. Ἐσπερίον Στιχηρὸν τῶν Ἁγ. Πάντων.

39. Φιλιπ. 3,8.

40. Βιβλιοθήκη τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, Ἱωάν. Χρυσόστομος, Ἐγκώμιον εἰς Ἁγίους Πάντας κ.λ.π., τόμος 26.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Αἱ εορταὶ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπομνησκούν εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους πιστοὺς τὴν ὅλως ἰδιαιτέραν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ Ὁρθόδοξος Πνευματολογία. Αὕτη, ὡς μὴ ὠφελε, παρεθεωρεῖτο εἰς τὴν Δύσιν καὶ μόλις, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἤρχισε νὰ τυγχάνῃ ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ νὰ ἐπιηραζῆ τὰς ἐν τῇ Δύσει λειτουργικὰς μεταρρυθμίσεις.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ζωοποιεῖ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πνευματικὴν ζωὴν. Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, «ὡσπερ ἀχώριστον τῷ πνεύ τῷ θεομαίνοιεν καὶ τῷ φωτὶ τὸ λάμπειν, οὕτω καὶ τῷ Πνεύματι τὸ ἀγιάζειν, τὸ ζωοποιεῖν, ἢ ἀγαθότης, ἢ εὐδύτης». Τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος ὡς πηγὴ ἀγιασμοῦ «κληροῖ ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους, ἀγιάζει δυνάμεις, ζωοποιεῖ τὰ σύμπαντα καὶ πάρεσι πανταχοῦ... Ὅλον ἐκάστω ἐνοικεῖν διὰ τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ «καὶ ὅλον ἐστὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ» ἀχώριστον κατὰ τὴν οὐσίαν (Migne Ἐ.Π. 31, 468). Καὶ κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι «Πνεῦμα νύσθεσίας, ἀληθείας, ἐλευθερίας, Πνεῦμα σοφίας, συνέσεως, βουλῆς, ἰσχύος, γνώσεως, εὐσεβείας, φόβου Θεοῦ... Πνεῦμα ἀποκαλυπτικόν, φωτιστικόν, ζωτικόν..., ραποιοῦν, θεοποιοῦν, τελειοῦν» (Migne Ἐ.Π. 36, 165-168).

Ἡ ἐν Θεσσαλονίκη προβολὴ τῶν ἁγίων

Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Τὰ πρόσφατα ἐπισημώτατα ἐγκαίρια τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη περικαλλοῦς Ἰ. Ναοῦ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τὸ συνδεθὲν μετ' αὐτῶν Θεολογικὸν Συνέδριον, ὅπερ ὠργανώθη ἐπὶ τῇ 1100ῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Μεθοδίου, καὶ τέλος αἱ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων γενόμεναι ἐν Θεσσαλονίκη λαμπραὶ λειτουργικαὶ συνάξεις, αἵτινες διεκρίθησαν διὰ τὸ βυζαντινὸν κάλλος καὶ μεγαλεῖόν των, ὑπῆρξαν καρποὶ τῆς πρωτοβουλίας, τοῦ μεγάλου κόπου καὶ μόχθου καὶ τῶν ἀόκνων προσπαθειῶν καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος.

Ὁ ποιμαίνων τὴν ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Συμπρωτευούσης Ἱεράρχης οὗτος διὰ τοῦ ἐνθέου τῷ ὄντι ζήλου του καὶ διὰ τῶν πεφωτισμένων ἐνεργειῶν του ἐξουδετέρωσε ποικίλας ἀντιδράσεις, ἀντιμετώπισε μετὰ συνέσεως πολλὰ ἐπιπροσθόντα ἐμπόδια καὶ ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς ἑσπερὶ προβολῆς εἰς τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην τῶν προσω-

πικοτήτων καὶ τοῦ ὅλου ἱεραποστολικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τῶν δύο ἰσαποστέλλων Θεσσαλονικέων ἁγίων, οἵτινες ὑπῆρξαν ἄριστοι φορεῖς τῶν ἑλληνορθόδοξων ἰδεωδῶν τοῦ Βυζαντίου, φωτισταὶ τῶν Σλάβων καὶ ρηξικέλευθοι πρωτοπόροι σκαπανεῖς τοῦ γνησίου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τῆς ἰδέας τῆς ἠνωμένης Εὐρώπης.

Ἐκκλησία καὶ Θεολογία.

Τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς καθ' ὅλον Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας χαίρει, διότι Ὁρθόδοξοι Ἕλληνορθόδοξοι Θεολογικαὶ Σχολαὶ ἀνεκήρυσαν ὡς ἐπιτίμους διδάκτορας τῶν Ἑλλήνων Ἱεράρχας, διακρινομένους διὰ τὴν λαμπρὰν ποιμαντικὴν τῶν δρασῶν, διὰ τὸ πλούσιον ἐπιστημονικὸν καὶ συγγραφικὸν ἔργον των καὶ διὰ τὴν διεκκλησιαστικὴν καὶ διορθόδοξον ἀκτινοβολίαν των.

Ἐκ τῶν διακεκριμένων τούτων Ἱεραρχῶν ἡ μὲν Ἑλληνορθόδοξος Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σιανοῦ Βοσιτώνης ἀνεκήρυσσε ἐπιτίμους διδάκτορας πρὸ ὀλίγων μὲν μηνῶν τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Μεθόδιον, προσφάτως δὲ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν εἰς ἀναγνώρισιν τῆς πλοσίας καὶ πολυτίμου προσφορᾶς των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἐπιστήμην. Ὁσάυτως προσφάτως τὸ Ποιμαντικὸν Τμήμα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅπερ παλαιότερον ἐτίμησε καὶ ἄλλους ἐκλεκτοὺς Ἱεράρχας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀνεκήρυσσε ἐπίτιμον διδάκτορα τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνὸν διὰ παρομοίαν προσφορὰν καὶ διὰ τὰς μεγάλας ἐπιηρασίας, τὰς ὁποίας οὗτος προσφέρει ὡς Διευθυντῆς τοῦ ἐν Σαμπεζῷ Γενεύης Ὁρθόδοξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Εἶναι περιττὸν νὰ τονίσωμεν, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις αὗται τῶν μνημονευθειῶν δύο λαμπρῶν Ὁρθόδοξων Ἑλληνικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν (Βοσιτώνης καὶ Θεσσαλονίκης) τιμοῦν ἀπ' ἐνὸς τοὺς τυχεύοντας ἤδη καὶ ἄλλων πολλῶν τιμητικῶν διακρίσεων διακεκριμένους Ἱεράρχας, αἵτινες ἀπανακλοῦν εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ Ἁγίου Κίτρους ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπ' ἐτέρου αὐτὰς τὰς ἰδίας τὰς Σχολὰς, αἵτινες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προβάλλουν τὴν ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ σιετὴν συνάρτησιν τῆς Θεολογίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Παρομοίᾳ προβολῇ ἔχει γίνεαι ἐπενειλημμένως οὐ μόνον ὑπὸ τῶν μνημονευθειῶν δύο Σχολῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Θεολογικῶν Σχολῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν σημερινὴν Εὐρώπην.

Διὰ τὸ ζήτημα τῆς θέσεως καὶ ἀποστολῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δημοσιεύματά τινα, ἐν οἷς καὶ σειρὰ σχετικῶν ἄρθρων δημοσιευθέντων εἰς τὸν «Ἐφημέριον». Ἐσχάτως εἰς τὰ δημοσιεύματα αὐτὰ προσετέθη καὶ εἰδικὴ μελέτη τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέου Ἰωάν. Φυτράκη ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ θέσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν σημερινὴν Δυτικὴν Εὐρώπην» (ἐν Ἀθήναις 1984, σελ. 120).

Ἡ μελέτη ἐπισημαίνει ἐν πρώτοις τὴν ἀλλαγὴν τῆς —ἐναντι τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας— στάσεως τῶν Δυτικῶν, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ παλαιότερον ἐπέκρινον, σήμερον ἐξυμνοῦν ταύτην. Ἐν συνεχείᾳ καὶ διὰ παραθέσεως ἀπόψεων ἑτεροδόξων ἐρευνητῶν ἐξαιρεται ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον χριστιανικὸν κόσμον καὶ ἐπισημαίνονται ἰδιαιτέρως ἡ ἀδιάσπαστος ἐνότης καὶ πνευματικὴ συνοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Διδασκαλίας, ἡ Πατερικὴ Διδαχὴ, ἡ σημασία τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, ἡ ἐν αὐτῇ νοσταλγία τῆς αἰωνιότητος καὶ κατάρσις τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς, ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία, ἡ θέσις τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν, ὁ μοναχικὸς της βίος, ἡ περὶ τῶν Ἁγίων Ὁρθόδοξος Διδασκαλία, τὸ Συνοδικὸν Σύστημα Διοικήσεως καὶ ἡ δεοντολογία τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον οἰκουμενικὸν διάλογον.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λαμπρὰ μελέτη διακρίνεται διὰ τὴν εὐστοχον ἐπιλογὴν καὶ παραθεσὶν ἐνδιαφέροντος ὕλικου, ἐκ τοῦ ὁποίου «θὰ ἠδύνατο νὰ πληροφορηθοῦν καὶ οἱ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίᾳ ἔτη, προσπαθοῦντες εἰς τὸν τόπον μας νὰ ὑποτιμῶσιν τὴν πνευματικὴν ἀξίαν, τὴν προσφορὰν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑποστηρίζοντες μὲ ἔμφασιν, ὅτι αὕτη εἶναι σήμερον «παρηκμασμένη» δῆθεν καὶ ἀνεπίκαιρος καί, ἴσως, χροῖσιμος μόνον διὰ τὰ ἐξυπηρετῆ καὶ νὰ ὑποκαθιστῆ «τὸν λαϊκὸν μας πολιτισμόν», ποῖαν σημασίαν ἀποδίδουν εἰς αὐτήν, ἀκριβῶς εἰς τὰς ἡμέρας μας, αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, διακεκριμένοι προσωπικότητες ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν καὶ ἐξέχοντες εἰδικοί ἐπιστήμονες ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον» (σελ. 6).

«Τραγικὸν παράδοξον».

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ γραφέντα εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν, δεόν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀ. Φυτράκης ἐπισημαίνει τὸ πρακτικὸν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀνθολογίου τῶν προβαλλουσῶν τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν διατυπώσεων, τονίζει ἐπιγραμματικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως τραγικὸν παράδοξον τὸ γεγονός, ὅτι, καθ' ὃν χρόνον ἐξαιρέονται σήμερον καὶ ἡ μεγάλη θρησκευτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀξία τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρ-

θοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀξιόλογος γενικωτέρα πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ προσφορὰ τῆς καὶ ἡ σημαντικὴ ἀποστολὴ τῆς διὰ τὴν, τόσο ἀναγκαίαν σήμερον, ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν ἀναθέρμανσιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἀπὸ ἑτεροδόξους καὶ ἄλλοθενεῖς διακεκριμένους Πανεπιστημιακοὺς Καθηγητὰς καὶ λοιπὰς πνευματικὰς προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι μάλιστα καὶ διακηρῦσσον, ὅτι διδάσκονται καὶ διαφωτίζονται ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς, διὰ τὴν ἐξυπηρετήσιν ἐπικρίνεται καὶ διασύρεται αὕτη καὶ ὑποτιμᾶται ἀπὸ μερικὸν ὀρθοδόξους καὶ μάλιστα Ἑλλήνας. Δηλαδή ἐκ μέρους πολιτῶν ἐνὸς ὀρθοδόξου, κατὰ παράδοσιν, Ἑθνους, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον τὴν θρησκευτικὴν, πνευματικὴν καὶ πολιτιστικὴν του ἀνάπτυξιν ὀφείλει, ἐν πολλοῖς, εἰς τοὺς ἀγῶνας, τὴν παράδοσιν καὶ τὴν προσφορὰν τῆς Ἐκκλησίας του, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιβίωσιν του, κατὰ τοὺς κρισιμωτέρους αἰῶνας τῆς ἱστορίας του, καί, εἰς ὑψηλὸν ποσοστὸν, καὶ αὐτὴν τὴν ἀπελευθέρωσιν του ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Καὶ ἀκόμη ἐνὸς Ἑθνους, τοῦ ὁποίου, εἰς μίαν περίοδον τόσο ἐντόνον συγκρητισμοῦ, ὡς ἡ σημερινή, θὰ ἐκινδύνευε καὶ πάλιν αὐτὴ ἡ ἐπιβίωσις του, εἴν ἤθελέ ποτε ἀποβάλλει τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὀλισμόν, τὴν θωράκιον, θὰ ἐλέγομεν, τὴν ὁποῖαν τοῦ ἐξασφαλίζει ἡ ἑλληνορθόδοξος παράδοσις του, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ, εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι, τὸ οὐσιωδέστερον στοιχεῖον τῆς συγχρόνου φυσιογνωμίας του καὶ τῆς πνευματικῆς του ταυτότητος» (σ. 6-7).

Ζητοῦν συχνότερας ἐπαφάς.

Χαίρομεν, διότι ἤρχισε νὰ πραγματοποιήται ἡ προσφάτως διατυπωθεῖσα ἐσχῆ μας, κατὰ τὴν ὁποῖαν εἶναι σκόπιμον οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι μας νὰ ἐπισκέπτονται εἰς τὰς ξένας χώρας τοὺς ἐκ τοῦ ποιμνίου των ἀποδήμους Ἑλλήνας.

Οὕτω δεόν νὰ ἐξαρθῆ καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου πρὸς τοὺς ἀποδήμους Ἑλλήνας τοῦ Ἀννοθέρου καὶ τοῦ Μπίλεφελντ. Οὗτοι ἐξετίμησαν τὴν στοργὴν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὸ ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον τῆς διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν των. Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἐξ ἄλλου ἐπέδειξαν οἱ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες τῆς Γερμανίας διὰ τὴν ρωμαλεότητα τῆς Ὁρθοδόξίας, ἐντὸς τῆς κοιτίδος τῆς, δηλ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ δακρύων ἐζήτησαν συχνότερας ἐπαφάς τῶν ἐκπροσώπων τῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς διωπορίας καὶ μετὰ τῶν στελεχῶν τῶν κοινοτήτων, τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ τοῦ πλήθους τῶν ὁμογενῶν, οἱ περιοσότεροι τῶν ὁποίων ἔχουν οὐσπερωθῆ καὶ ὁργανωθῆ ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι εὐτύχημα, ὅτι καὶ ἡ Ἱ. Μητροπολις Γερμανίας ἐργάζεται μετὰ συνέσεως πρὸς διαφύλαξιν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀποδήμων τῶν ἑλληνορθοδόξων παραδόσεων καὶ πρὸς παρίστωσιν τῆς ἐνότητος καὶ ὁμοψυχίας αὐτῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

—Με την υπ' άρ. 1319)653)23.4.85 Πράξιν τής 'Ι. Συνόδου άπενεμήθη «εύφημος μνεία» εις τόν υπάλληλον τής 'Αποστολικής Διακονίας Παναγιώτην Λάγιον, «ώς επιδείξαντα ύπηρεσιακόν άπόδοσιν και επίδοσιν, πέραν τής έκ τών καθηκόντων αυτού επιβαλλομένης».

Ίερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφεΐμ:

—Έδέχθη: τήν 25ην Απριλίου, εις τήν Αΐθουσαν Τύπου τής Αρχιεπισκοπής τήν Διευθύντριαν του Τμ. Συλλογής Πόρων κ. Ντ. Μούκ και τόν Διευθυντήν του Τμ. Έκτάκτων Άναγκών τής Γιούνισεφ κ. Χούκς, παρουσία τών Σεβ. Μητροπολιτών Σισανίου κ. Άντωνίου, Λαρίσης κ. Σεραφείμ, Κυθήρων κ. Ιακώβου, Κερκύρας κ. Τιμοθέου, τών Θεοφ. Έπισκόπων Εύρίπου κ. Βασιλείου, Άχελώου κ. Εύθυμίου και Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου, του Πρωτοσυγγέλλου, του Γεν. Αρχιερατικού Έπιτρόπου, Κληρικών και λαϊκών, και επέδωσε έπιταγήν 15.000.000 δρχ. διά τήν σωτηριαν 1.000.000 παιδιών του Τρίτου Κόσμου, γεγονός διά τó όποϊον ó παριστάμενος Υφυπουργός Υγείας και Πρόνοιας κ. 'Ι. Φλώρος διεβεβαίωσε ότι «Είμαστε υπερέφηνοι για τήν Έκκλησία μας και τις πρωτοβουλίες του Μακαριώτατου που τιμούν ιδιαίτερα τόν τόπο μας» τήν 30ην Απριλίου, τόν Υφυπουργόν Έθν. Οικονομίας κ. Δ. Δημοσθενόπουλον, τούς Έλληνικής καταγωγής Βουλευτάς τής Αύστραλίας, τούς Καθηγητάς Παν)μίου κ. Παπαδημητρίου και κ. Π. Σιματάν και τόν Σύμβουλον του κ. Πρωθυπουργού κ. Κασσιμάτην τήν 3ην Μαΐου, τó Προεδρείον τής «Πανελληνίου Ένώσεως Άγωνιστών Έθνικής Άντιστάσεως 1941 - 1945», τó όποϊον μετά συγκινητικής προσφω-

νήσεως επέδωκεν εις τόν Μακαριώτατον, διά τήν προσωπικήν του συμβολήν, ως και του Έλληνικού Όρθόδοξου Κλήρου, εις τόν Έθνικόν άγώνα, τιμητικήν πλακέταν, παρουσία του Σεβ. Μητροπολίτου Άττικής κ. Δωροθέου, του π. Υφυπουργού κ. Γερ. Άποστολάτου, του Δημάρχου Αθηναίων κ. Δημ. Μπέη και διακεκριμένων πολιτικών και επιστημονικών προσωπικότητων. Ώσαύτως, τήν 4ην Μαΐου έδέχθη τó Δ.Σ. τής Πανθεσσαλικής Στέγης και τήν 14ην Μαΐου τούς Πρεσβευτάς του Ίσραήλ, τής Φινλανδίας και τής Ν. Αφρικής.

—Προήδρευσε, τήν 25ην Απριλίου του Συμβουλίου του Τ.Α.Κ.Ε., τήν 9ην Μαΐου του Κ.Δ. Συμβουλίου τής Άποστολικής Διακονίας και τήν 16ην Μαΐου τών Συμβουλίων του Βαφειαδακείου Ίδρύματος και του Όφθαλμιατρείου Αθηνών.

Ίερά Μητρόπολις Αλεξανδρουπόλεως

Εύρεία δημοσιότητα έδόθη υπό του πολιτικού και θρησκευτικού Τύπου εις έγγραφον του Σεβ. Μητροπολίτου Αλεξανδρουπόλεως κ. Ανθίμου προς τούς ύπουργούς Παιδείας, Έσωτερικών, Δικαιοσύνης, Δημ. Τάξεως και Β. Ελλάδος με θέμα τήν «προκλητικήν παρουσίαν Μαρτύρων του Ίεχωβά ή Χιλιαστών στήν Άλεξανδρουπόλη και τήν δυναμική αντίδραση τών Χριστιανών τής πόλεως», έξ άφορμής τής προσπάθειας τών όλιγαριθμών Χιλιαστών να έπισημοποιήσουν τήν παρουσίαν των «προς τόν σκοπό τής κατά άνετώτερο τρόπο άσκήσεως προσηλυτισμού...». Τó έμπεριστατωμένο τούτο έγγραφον καταλήγει ως εξής:

«Κύριοι Υπουργοί,

Τό δέξτατο πλέον πρόβλημα του Χιλιασμού είναι πανελλήνιο και πανεθνικό. Η Έκκλησία μάχεται τó

«Ίνστιτούτον Όρθοδόξου Θεολογίας».

Όπως αναγράφεται και εις τά Χρονικά, τήν 15ην Μαΐου εωρεάσθη πανηγυρικά εν τώ Πανεπιστημίω του Μονάχου ή ίδροσις και πλήρωσις τής «Έδρας Όρθοδόξου Θεολογίας», ήτις μάλιστα άννυώθη ήδη εις «Ίνστιτούτον Όρθοδόξου Θεολογίας». Η εορταστική εκδήλωσις, —τής όποίας μετέχον αι άναφερόμεναι εν τώ σχετικώ Χρονικώ διακεκριμένα προσωπικότητες και ήτις έπεσφραγίσθη διά δεξιώσεως οργανωθείσης υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Αύγουστίνου και του Κοσμήτορος τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου, Καθηγητού κ. Χ. Σιτίς— ήρχισε με τó επίσημον έναρκητήριον μάθημα του πρώτου κατόχου τής «Έδρας» Διδάκτορος τής Θεολογίας και τής Φιλοσοφίας Καθηγητού κ. Θεοδώρου Νικολάου, όπερ άνεφέρετο εις τó θέμα: «Η σημασία τής πατερικής παραδόσεως διά τήν θεολογίαν σήμερα».

Εις τας γενομένας προσφωνήσεις εξήρθησαν ιδιαίτερος ή σημασία και ή άποστολή του νεοοιουμένου

«Ίνστιτούτον Όρθοδόξου Θεολογίας». Η περι ιδρύσεως του άπόφασις έχαρακτηρίσθη ως «ιστορική άπόφασις και ως οικουμενικόν σημεϊον ιδιαίτερας σπουδαιότητος», δοθέντος δι τούτο έχει ως κύριον στόχον του, παραλλήλως προς τας οικουμενικάς ύποχρεώσεις του, τήν εκπαίδεισιν όρθοδόξων κληρικών και διδασκάλων-καθηγητών του μαθήματος τών Θερησκευτικών, όπερ διδάσκειται εις τά τέκνα τών εν Δυτική Γερμανία Όρθοδόξων Χριστιανών, τών όποίων ó αριθμός άνέρχεται εις 500.000.

Εκφράζοντες συγχαρητήρια προς τόν Σεβ. Μητροπολίτην Γερμανίας κ. Αύγουστίνου και προς τόν Καθηγητήν κ. Θ. Νικολάου, εύχόμεθα άφ' ένός όπως τó περι ού ό λόγος Ίνστιτούτον άναδειχθή εις λαμπρόν φάρον τής άνοδούτου Όρθοδόξου Θεολογίας και του —ύπεράνω παντός συγκρητισμού— γνησίον όρθόδοξον οικουμενικόν πνεύματος και άφ' έτέρου όπως τó όρθόδοξον τούτο εν τή Δύσει φνιώριον τύχη του ιστορικού ενδιαφέροντος όλοζήλου του όρθοδόξου κόσμου.

πρόβλημα από την πνευματική και ποιμαντική του πλευρά. Άλλα άναμφιβόλως είναι και πρόβλημα έθνικό, για την αντιμετώπιση του όποιου ή εϋθύνη ανήκει στην Πολιτεία. Σκεφθήτε τί θα γίνει, εάν στην Άλεξανδρούπολη και στον Έθρο εύρουν άπήχηση τα κηρύγματα των Χιλιαστών προς τους νέους, να μη παίρνουν όπλα για την άμυνά μας και να άπειθαρχούν στην πατρίδα. Άλλοίμονό μας! Και γι' αυτό τον πρόσθετο λόγο δεν πρόκειται να άφήσωμε έδω στην Άλεξανδρούπολη τους Χιλιαστές να δραστηριοποιηθούν. Δεν θα έπιτρέψωμε να γίνουν οί Χριστιανοί μας λεία και θορά της προσηλυτιστικής μανίας τους, ούτε οί Έλληνες ριψάσπιδες και άπάτριδες. Θα άναμετρηθούμε σκληρά μαζί τους, ό έιερός κλήρος και ό εύσεθής λαός. Η Πολιτεία έχει χρέος να διακηρύξει ότι ό χιλιασμός δεν είναι θρησκεία, ότι δεν έχει έπισημη άναγνώριση, ότι δεν μπορεί να καλύπτεται υπό τον μανδύα κάποιων συλλόγων, ότι δεν μπορεί με τα χρήματα του Μπροϋκλιν να έξαγοράζει τις άσθενείς συνειδήσεις, ότι δεν μπορεί να δρά έλευθέρως έναντίον της Όρθοδοξίας και του Έλληνισμού, έξυπηρετώντας τα σκοτεινά σχέδια των γνωστών έχθρών μας.

»Έξ όνόματος του λαού του Έθρου ειδικώτερα σάς ζητούμε να δώσετε ειδικές έντολές στις έδω κρατικές ύπηρεσίες, στις δικαστικές και στις άστυνομικές άρχες για να περισταλή με κάθε μέσον ή δράση των Έχρωβάδων κατά της Έκκλησίας και της Έλλάδος. Η Έκκλησία θα πράξει τό καθήκον της. Άντιληφθήτε και σεις την σοβαρότητα του ζητήματος».

Ίερά Μητρόπολις Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως

Έκ της Ί. Μητροπόλεως άπεστάλη ήμιν προς δημοσίευση ή ακόλουθος είδησις:

«Στις 17 Μαΐου, έορτή του Άγίου Άθανασίου του Χριστιανούπολεως, ό Μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως κ. Θεόφιλος, έώρτασε την 15η έπέτειο της χειροτονίας του εις Έπίσκοπον. Ός γνωστό, στην Ίερά Μονή Προδρόμου της Γορτυνίας, είναι άποθησαυρισμένο τό Έιερό Λείψανο του Άγίου, πού είχε μέν έδρα την Χριστιανούπολη στην Τριφυλία, είχε όμως θερινή διαμονή την Καρύταινα της Γορτυνίας. Στην πανήγυρη Έλαθάς μέρος και οί Σεβ. Μητροπολίτες Γυθείου και Σπάρτης κ.κ. Σωτήριος και Ευστάθιος. Τό θράδυ, σόν Έσπερινό, έχοροστάτησε ό δεύτερος, ενώ στή Θεία Λειτουργία προεξήρχε ό Σεβ. Μητροπολίτης Γυθείου κ. Σωτήριος. Και οί δύο Μητροπολίτες έργαστηκαν στην Ίερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως ως Έεροκήρυκες. Τόσο ό Μητροπολίτης Σπάρτης εις τόν Έσπερινό, όσο και ό Μητροπολίτης Γυθείου στην Θεία Λειτουργία, έκήρυξαν τόν Θείο Λόγο, ό πρώτος για τό έργο των Άγίων και του έορταζόμενου και ό δεύτερος περί του καλού ποιμένος, περί του πρώτου καλού ποιμένου, περί του Άγίου μετά, ως καλού ποιμένος και αυτού, για να καταλήξει σόν έορτάζοντα την 15η έπέτειο της χειροτονίας του Μητροπολίτη. Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας, ώμίλησε και ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Θεόφιλος, για την έπέτειό του, άνεφέρθη όμως όχι στο έργο του (γι' αυτό έμίλησαν οί φιλοξενούμενοι Έεράρχες).

Άνεφέρθη αυτός σέ όλους όσους τόν έβοήθησαν στο έργο του με πρώτο συνεργάτη του την Ίερά Μονή Προδρόμου. Στους Έεροκήρυκες μετά, ειδικά δε και πρώτα στους Σεβ. Μητροπολίτες Γυθείου και Σπάρτης πού διετέλεσαν Έεροκήρυκες στην Ίερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως, πρό της άναδείξέως των εις Έπισκόπους, και των όποιων ή προσφορά στο έργο του έορτάζοντος Έπισκόπου είναι μεγάλη και σημαντική. Στόν Άρχιμανδρίτη έπειτα π. Χρυσόστομο, πού έχει έδρα την Βυτίνα και πού διαπρέπει τόσο στο

κήρυγμα όσο και στην άρετή. Στόν Άρχιμανδρίτη π. Θεόκτιστο, πού έχει έδρα τη Μεγαλόπολη και πού δίνει τη μαρτυρία της άγάπης του προς την Έκκλησία στην περιοχή. Στόν Άρχιμανδρίτη π. Γρηγόριο, πού και αυτός δίνει φωτεινό παρών στο έργο της Έκκλησίας με τό ζήλο του και με έδρα τη Δημητσάνα και κρατάει και τό θάρος του Γενικού Άρχιερατικού Έπιτροπου της Έπισκοπής.

Άνεφέρθη μετά στους πνευματικούς της Ίεράς Μονής. Στόν Καθηγούμενο πρώτα πού συμπαρίσταται στο έργο του Μητροπολίτου ποικιλοτρόπως και κάθε μέρα. Στόν Έερομόναχο Άρχιμανδρίτη π. Γεννάδιο, τόν έπιστρατευμένο και αυτόν ως Έεραπόστολο και Πνευματικό, στην Ίερά Μονή Κερνίτης. Τόν Έερομόναχο και Άρχιμανδρίτη π. Άγάπιο και τόν Έερομόναχο Λεόντιο, πού και οί δύο, είτε παραμένοντες στην Ίερά Μονή, είτε καλύπτοντες κενά στην έπαρχία περιοδεύοντες σ' αυτήν, κατέστησαν συνεργάτες του Μητροπολίτου στο έργο του.

Μετά την όλη τελετή, ό Σεβ. κατέστησε και άνέδειξε χειροθετήσας Άρχιμανδρίτη της Ίεράς Μονής και της Ίεράς Μητροπόλεως, τόν άδελφόν και πνευματικό της Ίεράς Μονής, Έερομόναχο Λεόντιο.

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Έκ Βόλου έστάλη προς δημοσίευση ή ακόλουθος άνταπόκρισις:

«Μεγάλη έκδήλωση των νέων της Χριστιανικής Νεολαίας της Ί. Μητροπόλεως Δημητριάδος Έλαθε χθώραν την Κυριακή 12 Μαΐου 1985 τό θράδυ στο Έθνικό Στάδιο του Βόλου. Μιά πλημμυρίδα από 4.000 νέους των Γυμνασίων και Λυκείων της περιοχής έδωσαν ένα συγκλονιστικό παρών και μία πολυσήμαντη μαρτυρία πίστewς στις πάνω από 8.000 θεατές πού είχαν κατακλύσει τις κερκίδες. Για 5η κατά σειρά φορά ή νεολαία της Έκκλησίας έδωσε μηνύματα με τη παρουσία της, την μεγαλόπρεπη παρέλαση των ένοριακών τμημάτων της, και τό θεατρικό έργο: «Δοξαστικό της Παράδοσης» πού με τό σύστημα «Ήχος και Φώς» έπαρουσίασε.

Μιλώντας σχετικά ό Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος έτόνισε πώς οί νέοι της Έκκλησίας αφού ξεπέρασαν με έπιτυχία τά έμπόδια πού φράζουν τό δρόμο των συνομηλικών των προς την Έκκλησία, δηλ. τό πνεύμα του κόσμου πού θέλει τους νέους τάχα άπελευθερωμένους, στην ούσία όμως δέσμιους μέσα σέ σχηματισμούς άγέλης, χωρίς πρόσωπο και όντότητα, την πρόκληση της έξάρτησης από ύποπτα κέντρα άποφάσεων πού έπιζητούν να έκμεταλλευθούν τόν ένθουσιασμό και τόν δυναμισμό τους και την άδικη και άνιστόρητη προκατάληψη πού θέλει την Έκκλησία χώρο σκοταδισμού και άπόγνωσης, δίδουν τώρα κάτω από τά λάβαρα της μία δυναμική και έλπιδοφόρα μαρτυρία σόν άλλοτριωμένο κόσμο μας, κηρύττοντας προς κάθε κατεύθυνση πώς μόνο ή Έκκλησία δεν τους έπρόδωσε.

Μας ρωτούν συχνά —συνέχισε ό Σεβ.— να πούμε ποιό είμαστε, ποιά είναι ή ταυτότητά μας. Χωρίς δυσκολία άπαντούμε: Είμαστε, όπως όλοι, παιδιά του Θεού. Δεν ήρθαμε από άλλους πλανήτες. Έχουμε κι έμεις σάρκα και όστά. Ζούμε κι έμεις μέσα σόν ίδιο κόσμο και στην ίδια κοινωνία μαζί με όλους. Δεν διεκδικούμε την άγιότητα. Άντίθετα όμολογούμε την άμαρτωλότητά μας έμπρός στο Θεό. Άλλά διαθέτουμε κάτι πού πολλοί άλλοι στερούνται: την έλπίδα. Δεν είμαστε φερό σόν άνεμο. Κατέχουμε την άλήθεια στο πρόσωπο του Θεανθρώπου Ίησού Χριστού. Διαθέτουμε τη θεβαιότητα της σωτηρίας. Είμαστε άπελεύθε-

ροι. Ζούμε μέσα στην κοινωνία τών προσώπων που έγ-
γυάται ή Έκκλησία μας».

»Στήν παρέλαση τών τμημάτων εδέσποζαν τά λά-
βαρά τών, έμπνευσμένα από παλαιοχριστιανικά σύμ-
βολα. Έλαβον μέρος τρεις Φιλαρμονικές, τής 1ης
Στρατιάς, του Δήμου Βόλου και τής Κοινότητας Ν.
Άγχιάλου. Έπίσης έγινε άπονομή έπάθλων στους νι-
κητές τών πρωταθλημάτων βόλλεϋ, μπάσκετ και πίνγκ-
πόνγκ».

Έγέρ Μητρόπολις Κορίνθου

Έκ τής Έ. Μητροπόλεως Κορίνθου μάς άπεστάλη
ή ακόλουθος είδησις:

Γιά έκτη συνεχή χρονιά, ή Άποστολική Έκκλησία
τής Κορίνθου, συνέχισε τή θράβευση μαθητών Γ΄ τά-
ξεως Λυκείων Νομού, που οί εκθέσεις τους, πάνω σε
θέμα που ή Μητρόπολις έδωσε, άξιολογήθηκαν σαν
οί καλλίτερες. Τήν 5 Μαΐου στον Κινηματογράφο
«Ηλέκτρα» τής Κορίνθου, με παρουσία τριών χιλιά-
δων περίπου άτομων, επισήμων, κληρικών και λαϊ-
κών έλαβε χώρα ή μεγάλη γιορταστική εκδήλωση.
Τό έφετεινό θέμα, που προσωπικά ό Μητροπολίτης
Κορίνθου κ. Παντελεήμων είχε επιλέξει, ήταν τό
έξης:

Γράφει ό Γ. Σεφέρης: «Σθήνοντας ένα κομμάτι από
τό παρελθόν, οθνήει κανείς ένα κομμάτι από τό μέ-
λλον». Δικαιολογείτε τό στοχασμό του; Ποιά ή σημε-
ρινή έλληνική οψη και πόσο οί έξωτερικές πολιτιστι-
κές επιδράσεις έχουν άλλοιώσει τήν έλληνική ταυτό-
τητα»;

Τό πρώτο θραβείο, από 25.000 δραχμές, πήρε ό
μαθητής του Έκκλησιαστικού Λυκείου Κορίνθου,
Κών)νος Κωνσταντίνου.

Τό δεύτερο θραβείο, από 15.000 δραχμές, πήρε
ή μαθήτρια Λυκείου Ξυλοκάστρου, Νεκταρία Χριστο-
δούλου και

Τό τρίτο θραβείο, από 10.000 δραχμές, πήρε ή μα-
θήτρια του 2ου Λυκείου Κορίνθου, Άννα Σοφού.

Τήν εκδήλωση πλαισίωσε ή πασίγνωστη χορωδία
Κορίνθου, με τόν Ικανώτατο μάεστρο της κ. Άλέκο
Παπαγιαννόπουλο.

Οί μαθητές διάβασαν τις θραβευμένες εκθέσεις
τους και καταχειροκροτήθηκαν από τόν κόσμο.

Άξιοσημείωτη, επίκαιρη και έπιστημονική, όπως
πάντα, ή προσλαλιά του Μητροπολίτου κ. Παντελεή-
μονος. Η άναφορά του στο παρελθόν, στο παρόν και
τό μέλλον και ή σύζευξή τους, ή ρωμιούση, ή νεοελ-
ληνική ταυτότητα, οί έξωτερικές πολιτιστικές επιδρά-
σεις και ή γενική θεώρηση του πολιτιστικού μας θίου,
όμολογουμένως κατέπληξαν τούς άκροατάς, που τόν
καταχειροκρότησαν.

Μετά τήν άπονομή τών θραβείων, ακόλουθησε ή
έκπληξις τής εκδηλώσεως. Ό Σεβασμιώτατος θρα-
βεύει τήν πολυθραβευμένη Χορωδία τής Κορίνθου, τήν
καταξιωμένη πανελλαδικά και στο έξωτερικό. Ό κό-
σμος με τά παρατεταμένα χειροκροτήματα, έπιδόκι-
μασε τήν ενέργεια του Μητροπολίτου, που πέρα από
τό έντυπο θραβείο, έδώρησε στη Χορωδία πρόσφατη
άγιογραφημένη εικόνα του Πολιούχου τής Πόλεως
Άποστόλου Παύλου. Οί στιγμές ήταν πράγματι συγ-
κηνητικές. Παράλληλα ό Πρόεδρος τής Χορωδίας κ.
Θωμάς Θωμαΐδης, μετά τήν παραλαβή τών θραβείων,
άναφέρθηκε, δι' όλίγων, στην προσωπικότητα του κ.
Παντελεήμονος, στο πλούσιο συγγραφικό, φιλανθρω-
πικό και πρωτοποριακό έργο και ύπερτόνισε τήν ένε-
ργό και πρωτοποριακή παρουσία του, τόσο σε δύσκο-
λες έθνικές στιγμές, όσο και σε κορινθιακά ή παγκο-
ρινθιακά προβλήματα, που κατά καιρούς προέκυψαν.

Έορτή Άποφοίτων τής Σχολής Κορίνθου

Κατά τήν 12η Μαΐου, Κυριακή τής Σαμαρείτιδος,
στο Ναό τής Χρυσοσπηλαιώτισσης, δημιουργήθηκε μια
άτμόσφαιρα που κυριαρχούσαν στις καρδιές τών εκ-
κλησιαζομένων, συναισθήματα συγκινητικά. Τελέστη-
κε Άρχιερατική Θεία Λειτουργία με λειτουργούς Έ-
πισκόπους και Πρεσβυτέρους, άποφοίτους τής Έρατι-
κής Σχολής Κορίνθου. Και με πυκνό έκκλησίασμα, που
και σ' αυτό κυριαρχούσαν άπόφοιτοι τής ίδιας Σχολής.
Ήταν κάτι που δεν περιγράφεται. Τουλάχιστον για
μάς που τό ζήσαμε με τήν ειδική και άποκλειστική
μνήμη μιας ζωής έπτά χρόνων. Τήν όποια ζήσαμε όχι
μόνο σαν συμμαθητά κάθε μέρα μέσα στο ίδιο σχο-
λείο και στην ίδια αίθουσα, αλλά και πάντοτε. Όλα
αυτά τά χρόνια, με κοινή προσευχή, στο Ναό τής Ά-
γίας Φωτεινής, στον Όρθρο και στον Έσπερινο και
κάθε θράδυ στα προπύλαια τής Σχολής, στην συγκλο-
νιστική άκολουθία του άποδείπνου. Κι ακόμα μαζί στη
μελέτη, στην ίδια τράπεζα πρωί, μεσημέρι και θράδυ
με τό ίδιο άπλό και φτωχό φαγητό και στον ίδιο θά-
λαμο δίπλα - δίπλα στον ύπνο, σαν άληθινοί άδελφοί.

Αυτές οί μνήμες κυριαρχούσαν και μάς διακατεί-
χαν εκείνη τή 12η του Μαΐου, Κυριακή τής Σαμαρείτι-
δος, κατά τή Θεία Λειτουργία, στη Χρυσοσπηλαιώτι-
σα. Τά μάτια όλων στραμμένα στο Έγέρ Βήμα. Πολλά
μάτια ήταν θουρκαωμένα. Δύο Έπίσκοποι, ό ένας, ό
Μητροπολίτης Σιατίτιης, άπόφοιτος τής Σχολής πριν
τό 1940 και καθηγητής στην ίδια Σχολή στις τελευ-
ταίες τάξεις τής Β΄ περιόδου. Κι ό άλλος, από τούς
άποφοίτους τών πρώτων τάξεων μετά τό '40, ό ύπο-
φαινόμενος, με συλλειτουργούς όκτώ Πρεσβυτέρους.
Η θεία Λειτουργία δεν μπορούμε να πούμε πως περιεί-
χε κάτι τό ξεχωριστό που δεν ύπάρχει σε κάθε συνη-
θισμένη Θεία Λειτουργία. Κι όμως για μάς ήταν κάτι
τό ξεχωριστό κι άσυνηθιστό. Τά μάτια έστρέφοντο κά-
θε τόσο δεξιά κι άριστερά προς άναζήτηση κάποιου
συμμαθητού. Και ήταν τό συγκινητικό πως σταματού-
σαν συχνά σε πρόσωπα άγνωστα και στον κάθε εκκλη-
σιαζόμενο, άναζητούσαν και τόν συμμαθητή που ποτέ
δεν τόν είχαν δεί μετά τήν άξέχαστη εκείνη γιορτή
τής άπονομής τών πτυχίων, που γινόταν στη σχολή
στο τέλος του κάθε σχολικού χρόνου.

Συγκίνηση διαχύθηκε παντού όταν κατά τήν όμιλία
ό προεάρχων Έπίσκοπος, ό Μητροπολίτης Ιόρτινος
και Μεγαλοπόλεως τοποθέτησε σε μια στιγμή τή Σα-
μαρείτισσα, σαν Άγία Φωτεινή, στον περίβολο τής
σχολής Κορίνθου, που ήταν τό εϋλογημένο πηγάδι έ-
κείνη τήν εϋλογημένη περίοδο για μάς. Και πάρα πο-
λλά διψασμένα παιδιά είχαν καταφύγει εκεί να ξεδι-
ψάσουν με τό νερό που πίνει κανείς για να μην ξανα-
διψάσει ποτέ. Και που μπορεί και τούς άλλους ακόμα
μ' αυτά να ποτίζει. Άλλο στοιχείο συγκινητικό και
χαρακτηριστικό τής ζεστασιάς που επικρατούσε ήταν
ή συμμετοχή στη Θεία Λειτουργία και καθηγητών τής
σχολής που τότε λειτουργούσε. Αυτών που δεν μετέ-
δώσαν μόνο τήν γνώση τους, πλούσια και σοφή, αλλά
και τήν αγάπη τους και τήν όμορφιά τους. Ύπάρχαν
στο Ναό και καθηγητά του Πανεπιστημίου και έπιστή-
μονες που διακρίθηκαν με τήν κατάρτισή τους, όλοι
άπόφοιτοι τής Έρατικής Σχολής Κορίνθου. Εκτός
τών Έπισκόπων και τών Πρεσβυτέρων. Ημασταν ό-
μως όλοι μας οί μαθητά. Και διδάσκαλοί μας εκεί-
νοι, που μάς έδωσαν κομμάτι από τήν καρδιά τους,
ήρωες άφανείς για μάς μέσα στην κοινωνία, οί άξέ-
χαστοι, Παστές, Γιαχριμάνης, Μαυροειδής και Πανα-
γιωτόπουλος. Αυτοί ήταν οί παρόντες. Νοιώσαμε ό-
μως τήν παρουσία και τών άλλων του Τσιαγκρή, του
Ξενικάκη, του Καμύρη και τών άλλων που έκοιμή-
θηκαν. Του άειμνήστου Μητροπολίτου Κορίνθου τότε
και μετέπειτα Άρχιεπισκόπου Άμερικής κυρού Μι-
χαήλ του πρώτου διδασκάλου, του άειμνήστου Μητρο-
πολίτου Κυθήρων κυρού Μελετίου, του άξέχαστου για

την αγάπη του πρὸς τοὺς μαθητὰς πού δὲν εἶχαν καὶ δὲν πλήρωναν ποτὲ τροφεῖα, τοῦ ἀειμνήστου Διευθυντοῦ Γεωργίου Τρουπάκη, καὶ τῶν καθηγητῶν Γσιῶν, Γαβαλά, Ρεβίθη καὶ Σαρρή, Ἀσημακοπούλου καὶ Βαλσαμάκη. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν καὶ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μαντινείας, τοῦ ἀπὸ Γόρτυνος, τοῦ μετέπειτα Μητροπολίτου Κορίνθου κυροῦ Προκοπίου πού τόσα παιδιά τῆς Κορινθίας ἐσπούδασαν μὲ τὴν ἀγάπη του, σὲ πολλοὺς ἀγνωστὴ καὶ κρυφῆ.

Μετὰ τὴ θεὰ Λειτουργία οἱ συμμαθηταί, κατέληξαν σὲ μιὰ αἴθουσα τοῦ Ξενοδοχείου «Ἀκροπόλ Παλλὰς». Γιά καλλίτερη γνωριμία καὶ συζήτηση. Κι ἐκεῖ ἀποφασίστηκε καὶ πραγματοποιήθηκε ἰδρυση συλλόγου ἀποφοίτων τῆς σχολῆς τῆς Κορίνθου, τῶν πρὶν ἀπὸ τὸ σαράντα καὶ τῶν μετὰ.

Ἀξίζουν πολλὰ σ' αὐτοὺς πού εἶχαν τὴν ἐμπνευση γι' αὐτὴ τὴν ἐκδήλωση. Ἡ πρώτη αὐτὴ συγκίνηση, πού ἦταν καθολικὴ, θὰ ἐξασφαλίσαι τὴν ἐπιτυχία τῶν στόχων τοῦ συλλόγου μας. Καὶ θὰ πετύχωμε, νὰ ξαναοἰξῆ ἡ σχολή. Γιά νὰ πηγαῖν ὅλοι στὴν Κόρινθο κάθε τέτοια μέρα, σὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, πού θὰ εἶναι παρεκκλήσιο τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ ὄχι τῆς Νομαρχίας.

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νικαίας

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐξεδόθη τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν:

«Ὅλοι συγκινηθήκαμε ἀπὸ τὴν εἶδησι τῶν ἐφημερίδων, ὅτι ἡ 17χρονη μαθήτρια Ἑλένη Σπανοπούλου, πού πέθανε πρὶν ἀπὸ τρεῖς μῆνες, πρόσφερε μέλη τοῦ σώματός της γιά τὴ σωτηρία συνανθρώπων της. Συγκεκριμένα, εἶχε ἐκδηλώσει τὴν ἐπιθυμία της στοὺς γονεῖς της, νὰ δοθοῦν τὰ νεφρὰ καὶ τὰ μάτια της γιά μεταμόσχευσι. Πράγμα πού ἐγένε. Σήμερα τέσσερις ἄνθρωποι χρεωστοῦν τὴν υγεία τους στὴν προσφορὰ τῆς νεαρᾶς μαθήτριας.

Ἡ μαθήτρια Ἑλένη Σπανοπούλου ἦταν μέλος τῆς Παιδικῆς Χορωδίας Θηλέων τοῦ ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου Κερασινίου. Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Νικαίας σὲ εἰδικὴ ἐκδήλωσι τίμησε μεταθανάτιως τὴ σεμνὴ μαθήτρια.

Στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ τῆς Κέντρου πραγματοποιήθηκε στίς 12 Μαΐου συγκινητικὴ ἐκδήλωσις. Ὑστερα ἀπὸ εἰσήγησι τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Νικαίας κ. Γεωργίου, ἡ Παιδικὴ Χορωδία τοῦ Ἁγ. Εὐθυμίου τραγοῦδησε ᾠδατα, κατάλληλα στὴν περίστασι, τιμώντας ἔτσι τὸ πρῶτο μέλος της, πού θρίσκεται ἤδη στὸν Οὐρανό. Ἀκολουθῶς μίλησε γιά τὴν ἀγνή μορφὴ τῆς ἀειμνήστου μαθήτριας ἡ φιλόλογος ὁ. Καλλιόπη Δούκα, ὁ δὲ καθηγητὴς τῆς Χειρουργικῆς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἱρηγόριος Σκαλκέας ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Προσφορὰ ζωῆς».

Στοὺς γονεῖς τῆς μαθήτριας ὁ Σεβασμώτατος Νικαίας ἀπένειμε κατὰ τὴν ἐκδήλωσι τὸ ἀργυροῦν μετάλλιον τῶν Ἁγίων Πατέρων Α' καὶ Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Τὴν ἐκδήλωσι παρακολούθησαν πολλὲς ἑκατοντάδες λαοῦ, πού κατέκλυσαν τὴ μεγάλη αἴθουσα. Ἡ Μητρόπολις Νικαίας, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς τιμητικῆς ἐκδηλώσεως, προκήρυξε διαγωνισμό ἐκθέσεως, μὲ θέμα τὴν μεταμόσχευσι καὶ τὴν προσφορὰ ζωῆς, μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῶν Λυκείων τῆς περιφερείας της. Ἡ θράβευσις τῶν πρῶτων καλυτέρων ἐκθέσεων θὰ γίνῃ τὴν ἡμέρα τῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου τῆς 17χρονης Ἑλένης Σπανοπούλου (12.2.86).

—Μὲ γοργὸ ρυθμὸ συνεχίζονται οἱ ἐργασίες γιά τὴν ἀποπεράτωσι τῶν ἀναγκαίων ἐγκαταστάσεων τῆς

κατασκηνώσεως τῆς Μητροπόλεως Νικαίας στὴ Στεφάνη Βιοιωτίας.

Γιά τὴν ἐξέυρεσι χρημάτων, ἡ Μητρόπολις, μεταξὺ τῶν ἄλλων, πραγματοποιήσε λαχειοφόρο ἀγορά, τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος λαχνὸς κέρδισε ἓνα αὐτοκίνητο, ὁ δεῦτερος μιὰ ἐγχρωμὴ τηλεόρασι καὶ ὁ τρίτος μιὰ μεγάλη Βυζαντινὴ Εἰκόνα.

—Στίς 4 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Μητροπόλεως γιορτὴ γιά τοὺς μαθητὰς Γυμνασίου καὶ Λυκείου, πού παρακολουθοῦν τὰ Κατηχητικὰ καὶ τὶς Χριστιανικὲς Ὁμάδες. Στὴν ἀρχὴ μίλησε ὁ ἱεροκῆρυξ Ἄρχιμ. Δανιὴλ Ἀεράκης. Στὴ συνέχεια ἡ ὀρχήστρα τοῦ ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Γεωργίου Κερασινίου παρουσίασε ὠραϊότατο πρόγραμμα, μαθήτριες δὲ τῶν Χριστ. Ὁμάδων παρουσίασαν τὸ θεατρικὸ σκέτς «Κάτω ἀπ' τ' Ἄστρο». Ἡ ὄλη ἐκδήλωσις ἐκλείσε μὲ θερμὴ ὁμιλία τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Νικαίας κ. Γεωργίου.

Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρρῶν καὶ Οἰνουσσῶν

Τὸ τρίτον ἔτος ἐκδόσεως διανύει ἐπιτυχῶς τὸ «Δελτίον» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Πρόκειται περὶ τριμηνιαῖου ἐντύπου, εἰς τὸ ὁποῖον δημοσιεύονται ἐπίκαιρα, ἐκάστοτε, ἄρθρα τοῦ Σεβ. κ. Διονυσίου, χρονικά, εἰδήσεις καὶ πληροφορίαι.

—Ἡ Ἱ. Μητρόπολις, κατόπιν συντόνων ἐνεργειῶν τοῦ Σεβ. κ. Διονυσίου καὶ μὲ τὴν γενναίαν χορηγίαν τοῦ ζεύγους Νίκου καὶ Ἡρῶς Λῶ, ἀπέκτησε καὶ ἐγκατέστησε σύγχρονον τυπογραφικὴν μονάδα «πρὸς διακονίαν τοῦ θεοῦ Λόγου καὶ ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως». Ἡ μονὰς περιλαμβάνει αὐτόματον τυπογραφικὸν OFFSET τετραχρωμίας (τύπου GESTETNER 211), ἀναπαραγωγῆς μητρῶν, ἠλεκτρικὸν σελιδοποιητὴν, χαρτοκοπτικὸν, ἠλεκτρικὴν γραφομηχανὴν καὶ ἐηρογραφικὸν φωτοαντιγραφικὸν καὶ συντόμως θὰ προστεθῆ καὶ βιβλιοδετικὸν μηχανήμα.

—Ἦρχισε νὰ λειτουργῇ «ἀντιαιρετικὸν Σεμινάριον» τὸ ὁποῖον παρακολουθοῦν 40 ἱερεῖς τῶν Δήμων Χίου καὶ Βροντάδου καὶ τῶν Κοινοτήτων τῆς Νοτίου Χίου.

—Ὑπὲρ τῶν πεινῶντων τῆς Αἰθιοπίας ἡ Ἱ. Μητρόπολις διέθεσε ποσὸν 271.797 δρχ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακιῶν

Μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 6)1985 ἐγκύκλιόν του ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λάμπης καὶ Σφακιῶν ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς ἐφημερίους του τρεῖς ἐγκυκλίους αὐτοῦ, ἀποσταλείσας τὸν Ἰούλιον 1980 καὶ ἀναφερομένας εἰς τὸν τουρισμόν, τοὺς παρεπιδημοῦντας κληρικούς καὶ τὰς διασκέδασεις κατὰ τὰ Σάββατα. Γράφει, μεταξὺ ἄλλων, εἰς τὴν νέαν ἐγκύκλιόν του:

«Τὰς τρεῖς ταύτας ἐγκυκλίους τοῦ 1980 ἐπαναπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς πρὸς ζετίας σὺν τῇ προσθήκῃ, ὅτι πάσα γυμνιστικὴ ἐμφάνισις δέον, ὁ π ω ς ἄ μ ε ι λ ι κ τ ω ς π α τ ἄ σ σ η τ α ι ὑφ' ὑμῶν προσωπικῶς καὶ τῶν εὐσεβῶν ἐνοριτῶν σας, διὰ νὰ ἀποδεικνύεται, ὅτι «Ἡ Ἑλλάδα τῶν αἰμάτων καὶ τῶν θυσιῶν δὲν ἔχει καταντήσει ἀμπέλι ξέφραγο» καὶ ὅτι ἡ πάσης φύσεως ἀσχημωσύνη εἶναι τελείως ἀπαράδεκτος εἰς τὴν ἡρωτόκον Πατρίδα μας. Ἐφέτος ἡ ἀντίδρασίς σας πρέπει νὰ εἶναι περισσότερο ἐντονος, ἐπειδὴ φοβοῦμεθα, ὅτι —λόγω τῶν ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν— τὰ ὄργανα τῆς τάξεως ἐπὶ τοῦ προκειμένου, κατὰ τὰς ἄνωθεν ἐπιταγὰς, θὰ προσατεύουν τοὺς γυμνιστὰς ἢ καὶ θὰ ἀδρανοῦν τελείως.

»Εἰς σὰς καὶ τὸν εὐσεβῆ Λαὸν ἐναπόκειται ὁ συνεχὴς καὶ δύσκολος, ἀλλὰ σωτήριος ἀγὼν νὰ ἀπωθηθῇ

ό νέος ψυχοθόρος Άττίλας, νά έξουδετερωθῆ ἡ χοιροποιός Κίρκη, νά ἀπομακρυνθῆ ἡ λοιμώδης αὐτὴ νόσος τῶν ψυχῶν.

»Καλὸν ἐπίσης κρίνομεν, ὅπως συνταχθοῦν ψηφίσματα κατὰ τοῦ Γυμνισμοῦ, ὅπως εἰς πολλές ἐνορίας ἐγένετο ἐπιτυχῶς περίου, τὰ ὁποῖα, φέροντα τὰς ὑπογραφὰς πάντων —εἰ δυνατόν— τῶν ἐνοριτῶν σας, ὅλων ὁμῶς ἐλευθέρως τεθειμένως, ν' ἀποσταλοῦν πρὸς τὴν Ἱεράν μας Μητρόπολιν, ἵνα ἐν καιρῷ καὶ διὰ πολλῶν μέσων διαβιθασθοῦν ὑπ' αὐτῆς ἀρμοδίως».

Ἱερά Μητρόπολις Γερμανίας

Ἐκ τοῦ «Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας» μᾶς ἀπεστάλη ἡ ἀκόλουθος εἰδησις:

«Στις 15.5.85 καὶ ὥρα 18.00 γιορτάστηκε πανηγυρικά στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου ἡ ἴδρυση καὶ πλήρωση τῆς «Ἐδρας Ὁρθοδόξου Θεολογίας», ἡ ὁποία ἐξυψώθηκε ἤδη σὲ «Ἰνστιτούτο Ὁρθοδόξου Θεολογίας». Ἡ γιορταστικὴ ἐκδήλωση ἀρχισε μὲ τὸ ἐπίσημο Ἐναρκτήριο Μᾶθημα τοῦ πρώτου κατόχου τῆς «Ἐδρας» Καθηγητοῦ κ. Θεοδώρου ΝΙΚΟΛΑΟΥ (Διδάκτορος Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας) μὲ θέμα «Ἡ σημασία τῆς πατερικῆς παραδόσεως γιὰ τὴ Θεολογία σήμερα». Στὴ συνέχεια ἔλαθε χώρα δεξίωση στὴν Αἴθουσα τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου, στὴν ὁποία εἶχαν προσκαλέσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γερμανίας καὶ Ἐξαρχος Κεντρῶας Εὐρώπης κ. Αὐγουστίνος καὶ ὁ Κοσμητὼρ τῆς Καθολικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου καθ. κ. Χ. Σμίτς.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῆ τὸ γεγονός, ὅτι ἕνα ἐκλεκτὸ κοινὸ ὑπογράμμισε μὲ τὴν παρουσία του τὴν ἰδιαιτέρη σημασία τοῦ νέου «Ἰνστιτούτου»: Ὁ καθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μονάχου, Καρδινάλιος Φρειδερίκος Βέττερ, ὁ Ἀνώτερος Ἐκκλησιαστικὸς Σύμβουλος κ. Γκλάξερ, ἀντιπρόσωπος τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ τοπικοῦ τῆς Βαυαρίας Ἐπισκόπου, ἡ Ὑφυπουργὸς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Βαυαρίας κ. Δρ. Μπέργκχοφερ - Βάιχνερ, ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰωάννης Μπεβεράτος, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου, Καθηγητὴς κ. Β. Στάινμαν, πολλοὶ Κοσμητορες διαφόρων Σχολῶν, περισσότεροι ἀπὸ πενήντα πανεπιστημιακοὶ καθηγητὲς καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ἡ δημιουργία καὶ σημασία τοῦ νεοσύστατου «Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας», ποῦ εἶναι τὸ πρῶτον καὶ μοναδικὸ στὴ Γερμανία καὶ στὴ Δυτ. Εὐρώπη γενικά, ἐξάρθηκε ἰδιαιτέρα σὲ πολλές προσφωνήσεις: χαρακτηριστικὴ μάλιστα σὰν «ἱστορικὴ ἀπόφαση καὶ σὰν οἰκουμενικὸ σημάδι ἰδιαιτέρας σπουδαιότητας». Τὸ «Ἰνστιτούτο» ἔχει σὰν κύριο στόχο, παράλληλα πρὸς τὶς οἰκουμενικὲς του ὑποχρεώσεις, τὴν ἐκπαίδευση ὀρθοδόξων κληρικῶν καὶ διδασκάλων - καθηγητῶν γιὰ τὸ μᾶθημα τῶν Θρησκευτικῶν στὰ παιδιὰ τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν στὴ Δυτ. Γερμανία, ποῦ ἀριθμοῦν περίπου μισὸ ἑκατομμύριο.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Νικολάου ἀναφέρθηκε στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐπισήμου Ἐναρκτηρίου Μαθήματός του στὴν ἔννοια καὶ τὸ περιεχόμενον ποῦ ἔχει ἡ πατερικὴ παράδοση στὴν Ὁρθόδοξον Θεολογία. Τόνισε ἰδιαιτέρα, ὅτι ὁ ὅρος «Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες» σημαίνει τοὺς ἐκκλησιαστικούς διδασκάλους καὶ ὀδηγοὺς περασμένων γενεῶν καὶ ὅτι ἐμπερικλείει καὶ τὴν ἔννοια τῆς πνευματικῆς γονίης, διδασκαλίας καὶ καθοδηγήσεως. Δὲν πρόκειται τόσο γιὰ ἐπιστημονικὸ ὄρο, ὅσο γιὰ ἐκκλησιαστικοθεολογικὴ τοποθέτηση σχετικὰ μὲ τὴν ὀρθὴ πίστη. Οἱ «Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες» εἶναι οἱ θεολογικοὶ διδάσκαλοι τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ἡ δὲ παράδοσις των ἀποτελεῖ τὸν κεντρικὸ πυρῆνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως γενικά. Αὐτὴ ἡ ἔννοια

τῆς πατερικῆς παραδόσεως κάνει κατανοητὸ, ὅτι ἡ ἴδια τῆς κατέχει προεξέχουσα θέση καὶ σημασία τόσο γιὰ τὴν Ἐξηγητικὴ ὅσο καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴν Συστηματικὴ Θεολογία. Ἐξ ἰσοῦ μεγάλη εἶναι ἡ οἰκουμενικὴ σημασία τῆς πατερικῆς παραδόσεως, διότι ἀποτελεῖ κοινὸ κτῆμα ὅλων τῶν Χριστιανῶν σὰν κριτήριον δὲ τῆς ὀρθῆς πίστεως προσφέρει τὴν ἐγγύηση γιὰ πραγματοποίησιν τῆς πολυπόθητης οἰκουμενικῆς ἐνότητος».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ὁ νεοδιορισθεὶς Ἐξαρχος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας διὰ τὸ Βερολίνον καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ μέχρι τοῦδε Ἀρχιεπίσκοπος Σμολένσκ κ. Θεοδόσιος ἔφθασεν εἰς Βερολίνον. Εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Σμολένσκ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Θεοδοσίου διορίσθη ὁ μέχρι τοῦδε Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βυμπόργκ κ. Κύριλλος. Ὁ μέχρι τοῦδε Ἐξαρχος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας διὰ τὸ Βερολίνον καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Μελχισεδέκ ἔχει ἀπὸ τινων μηνῶν μετὰτεθῆ εἰς SWERD-LOWSK τῶν Οὐραλίων.

Εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (Γενεύην) ὡς μόνιμος ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, διάδοχος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου VITALY BOROVNOY, ὤρισθη ὁ Ἐπίσκοπος Σέργιος (Φαμίν), μέχρι τοῦ 1982 ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τὴν ἐν Πράγα Διάσκεψιν περὶ εἰρήνης.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ Μ. Σαββάτου ἐθάπτισε 26 νέους κατηχομένους (ἐξ Ἰαπωνίας, Νοτίου Κορέας, Κίνας, Ἰταλίας, Κέννας, Σενεγάλης, Βιετνάμ, Μαρόκου, Φορμόζης, Γερμανίας, Πολωνίας).

Ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' ἔκρινεν, ὅτι ἡ τὸσον συζητηθεῖσα καὶ ἐν Ἑλλάδι ταινία τοῦ Γκοντάρ «Χαίρε Μαρία» «τραυματίζει θραβῶς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν τῶν πιστευόντων».

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Βερολίνου ἀνεκοίνωσεν, ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας προετοιμάζονται διὰ τὴν συλλογικὴν των συνάντησιν, ἧτις θὰ γίνῃ τὸ 1987 ἐν Δρέσδη μὲ θέμα: «Ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἰδικῆ μας ἐλπίς».

Οἱ Ἀγγλοὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ διεμαρτυρήθησαν, διότι τὸ BBC διὰ πρώτην φοράν μετὰ τριάκοντα ἔτη δὲν μετέδωκε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὸ πασαλινὸν μήνυμα τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου Β'.

Ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' ἀνήγγειλε τὴν ὑπὸ τοῦ Κομισσορίου τῆς 25ης Μαΐου τρ. ἔ. ἀνάδειξιν 28 νέων καρδινάλιων.

Ἡ «Ἐπιτροπὴ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Εὐρώπης» ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Προέδρους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Πορτογαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας, ἐκφράζουσα τὴν χαρὰν τῆς διὰ τὴν εἴσοδον τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν εἰς τὴν ΕὐΚ, ἀλλὰ καὶ ἐπισημαίνουσα κινδύνους ἕνεκα «τῆς ὀλισθητικῆς νοοτροπίας τῶν Εὐρωπαίων», ἡ ὁποία εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἰσορμηθῇ καὶ εἰς τὴν ἰθνηρικὴν χερσόνησον.

Διὰ πρώτην φοράν οἱ μαθηταὶ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν σχολείων μέσης ἐκπαιδεύσεως τῆς Γαλλίας ὑπερέβαλον τὸ ἐν ἑκατομμύριον κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1984 - 1985, σημειοῦντες ἀξησιν 4ο) οὐ ἔναντι τοῦ προηγούμενου ἔτους. Συμφώνως πρὸς τὰς στατιστικὰς τῆς Γενικῆς Γραμματείας τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Σχολείων, ἐπὶ συνολικοῦ μαθητικοῦ πληθυσμοῦ 12 ἑκατομμυρίων οἱ 1.965.000 (δηλαδή τὸ 17ο) φοιτοῦν εἰς τὰ ρωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κωσταγιάννου Ν. Ἡ λ: ο π ο ύ λ ο υ, Ἡ δίκη τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῆς Ἐπιστήμης, Ἐν Ἀθήναις 1984, σελ. 226.

Ἡ ἐκ τῆς γραφίδος τοῦ ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν προερχομένη διαπραγματεύσις τοῦ περιβοήτου θέματος τῆς Δίκης τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ εὐχάριστον ἐκπληξὴν καὶ σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὸ θέμα. Ἐκπληξὴν, διότι ὁ λαμπρὸς Λατινοστῆς ἐκ διώματος καὶ ἐξ ἐπιστημονικοῦ καθήκοντος κινούμενος ἐξέδωκε τὴν πολυπτυχὴν μονογραφίαν ταύτην, ἵνα ἀποκαταστήσῃ ἀμφισβητηθεῖσας ἀληθείας καὶ ἐκθέσῃ ἐπιστημονικῶς διηκριδισμένας θέσεις ἐπὶ τοῦ περιλαλήτου τούτου θέματος.

Ἐν τῷ προλόγῳ θέτε: ὡς σκοπὸν τῆς διαπραγματεύσεως τὰ ἀκόλουθα «...ἡμεῖς θὰ προσπαθήσωμεν γὰ ἀναπαρστήσωμεν πάσας τὰς φάσεις τῆς δίκης τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῆς Ἐπιστήμης, παραδεχόμενοι τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμολογουμένην ἱστορικότητα τῶν Εὐαγγελικῶν κειμένων... Θὰ προσπαθήσωμεν γὰ ἀπεικονίσωμεν τὸ σύνολον τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια ἐξετυλίχθησαν κατὰ τὴν μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰησοῦ ἐπακολουθήσαν δίκην αὐτοῦ...».

Ἡ εἰσαγωγή, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς δίκης, τὴν 25ην Ἀπριλίου 1933 ἐν Ἱερουσαλήμ, περιλαμβάνει: τὴν ἱστορίαν τῆς ἐρεύνης τοῦ θέματος τῆς δίκης μετὰ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας (9-26).

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον (σσ. 27-44) ἀφοροῦται εἰς «τὸ ἱστορικὸν καὶ δικονομικὸν πλαίσιον τῆς δίκης», τὸν «Ἰουδαϊκὸν λαόν», τὴν «Ἰουδαίαν ὑπὸ τοῦς Ρωμαίους», τὴν «δικονομικὴν ἐνάστασιν, τῆς δικαιοσύνης ἐν Ἰουδαίᾳ» καὶ τὸ «τοπικὸν δίκαιον καὶ ἐπίσημον Ρωμαϊκόν».

Τὸ δεῦτερον κεφάλαιον (σσ. 45-58) ἀφοροῦται εἰς τὴν «προσωπικότητα τοῦ Χριστοῦ», «τὴν διδασχὴν καὶ τὴν λοιπὴν δράσιν αὐτοῦ».

Τὸ τρίτον κεφάλαιον διαπραγματεύεται τὴν «σύλληψιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ αἵτια αὐτῆς» καὶ «Ποῖοι οἱ συλλαβόντες τὸν Χριστὸν» (σσ. 59-97).

Τὰ κεφάλαια τέταρτον ἕως καὶ δέκατον διαπραγματεύονται φάσεις καὶ θέματα τῆς δίκης, ὅπως «Ὁ Χριστὸς

ἐνώπιον τοῦ Ἄννα» (κεφ. τέταρτον, σσ. 78-82), «Ὁ Χριστὸς ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου» (κεφ. πέμπτον, σσ. 83-114), «Ἄρμοδιότης τοῦ Συνεδρίου» (κεφ. ἕκτον, σσ. 115-129), «Ὁ Πόντιος Πιλάτος» (κεφ. ἑβδομῶν, σσ. 130-139), «Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου» (κεφ. ὄγδον, σσ. 140-150), «Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀγρίππα» (κεφ. ἔνατον, σσ. 154-157) «καὶ πάλιν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου. Ἐπεισόδιον Βαραβδᾶ» (κεφ. δέκατον, (σσ. 192-205) καὶ τὸ δωδέκατον εἰς τὰς «εὐθύναις διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ» (σσ. 206-226).

Ὁ σ. δὲν ἀπαλλάσσει τοὺς δικαστὰς τῆς εὐθύνης διὰ τὴν καταδίκην τοῦ Ἰησοῦ καὶ δὲν στερεοῖται τὴν μεταβίβασιν ταύτην εἰς τὴν ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν, ἣ ὅποια οὐδὲν ἐνδιαφέρον εἶχε διὰ τὴν περίπτωσιν. Ἡ ἐπὶ τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς θεολογίας καὶ προβληματολογίας, ἐρευνώμενη ἐργασία τοῦ κ. Ἡλιοπούλου, ἀποτελεῖ ἔργον ἀξιόπρόσεκτον καὶ χρησιμώτατον, ὅχι μόνον διὰ τὴν ἐξαντλητικὴν χρῆσιν τῶν Εὐαγγελικῶν μαρτυριῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κριτικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἄλλοτε θασιμῶς καὶ ἄλλοτε ἀδασίμῶς προσεβλήθησαν ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν τοῦ θέματος.

Καθηγητῆς ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Δημοσθένης Β. Μαρούδη, «Τ ὀ ἐ φ' ἡ μ ἰ ν Α ὀ τ ε ξ ὀ ὄ σ ἰ ο ν». Π ε ρ ἰ τ ῆ ς ἐ λ ε υ θ ε ρ ἰ α ς τ ῆ ς ἀ ν θ ρ ω π ἰ ν ῆ ς θ ο υ λ ῆ σ ε ω ς ἐ ξ ἐ π ὀ ψ ε ω ς Ὁ ρ θ ο δ ὀ ξ ο υ. Ἐν Ἀθήναις 1984, σ. 39.

Ὁ σ. εἶναι δικηγόρος καὶ θεολόγος καὶ τὸ παρὸν εἶναι: τὸ πρῶτον θεολογικὸν αὐτοῦ αὐτοτελὲς δημοσίευμα, στηριζόμενον πρωτίστως εἰς τὴν πατερικὴν σκέψιν, τὴν ὅποιαν βραχυλόγως ἐρμηνεύει.

ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Γιὰ δ,τι ἀφορᾶ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει
νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ
«ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14,
115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

"Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὄπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Κυριακῆς Μυτιλήνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

'Εν Μυτιλήνῃ, τῆ 9ῃ Μαΐου 1985

† 'Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Κίτρους

"Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὄπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἰς Καρύτσαν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

'Εν Κατερίνῃ τῆ 27ῃ Μαΐου 1985

† 'Ο Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

"Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 53, τοῦ ὄπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὄπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Διακονικῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγ. Νικολάου ἐν Λιτοχώρῳ.

'Εν Κατερίνῃ τῆ 27ῃ Μαΐου 1985

† 'Ο Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

'Αρχιεπισκοπὴ Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας

Ζητοῦνται δύο Ἱερεῖς διὰ τὰς Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας Γλασκῶθης καὶ Καλίμπριτς. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νὰ συνδυάσουν τὴν διακονίαν τῶν με ταπτυχιακὰς σπουδὰς.

Οἱ ὑποψήφιοι δέον νὰ ἔχωσιν συστατικὸν γράμμα τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν Ἀρχιερέως καὶ ν' ἀπευθυνθῶσι πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Θυατείρων Μεθόδιον. THYATEIRA HOUSE, 5 CRAVEN HILL, LONDON W. 2, ENGLAND, ἢ νὰ τηλεφωνήσουν 00441-723.4787.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† 'Ο Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησία καὶ διάλογος.

Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Σύντομος ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ θεσμοῦ τῆς κοινοκτημοσύνης καὶ χριστιανικῆς θεώρησις τοῦ πλοῦτου.

Γερασίμου Ι. Κονιδάρη, Ἡ ἐπιστημονικὴ προϋπόθεσις διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων τῆς ἀληθείας διὰ τὴν ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Νικολάου Εὐθ. Μητσοπούλου, Ἀν. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Νὰ μετονομασθοῦν τὰ Κατχηρητικὰ;

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Γνωμοδότησις.

Πρωτοπρ. Δημητρίου Κ. Δρίτσα, Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Γεωργίου Παπατζανάνη, Τὸ νόημα τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν τοῦ Κλήμεντος Ρώμης.

Χρυσοστόμου Ι. Νεαμονιτάκη, Στὰ ἱερά χωμάτα τῆς Αἰολίας καὶ τῆς Ἰωνίης (Ὀδοιπορικόν).

Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον σήμερον (Χρονικόν, εἰσηγήσεις, πορίσματα Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας).

Κων. Ρ. Ἀθανασιάδη, Νέφος Μαρτύρων.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 721.073

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.